

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til de offentlige

Afgangs- og Aarsprøver

i

Herlufsholms lærde Skole

i Juli 1878.

- I. Indiske Æventyr og Molbohistorier, efter 10de Bog af Somadeva's Æventyrsamling. Af Adjunkt S. Sørensen.
  - II. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten i Skoleaaret 1877—78. Af Rektor Dr. Joh. Forchhammer.
-

NÆSTVED.

Bangs Bogtrykkeri.

Indiske Æventyr og Molbohistorier,
efter 10de Bog af Somadeva's Æventyrsamling,

oversatte

af

S. Sørensen.

Den største og mest kultiverede Folkefamilie er som bekendt den, der har sin Hjemstavn „mellem Hekla og Ganges“, i den største Del af Europa, i Iran og Hindustan, og har koloniseret Amerika og Australien; den udgør over en Tredjedel af hele Menneskeslægten. Den gaar under forskellige Navne, saaledes den indo-europæiske, den indo-keltiske, den indogermanske, undertiden den ariske eller den japhetiske Folkeæt; med det sidste Navn ville vi her betegne den. I fysisk Henseende hører den til den kaukasiske Race, men udsondrer sig ved Sproget bestemt fra de andre Folk af samme Race, f. Ex. Semiterne. Den østligste Stamme af dette store Folk er Hinduerne, hvis gamle Sprog Sanskrit er det gennemsigtigste i sin Bygning af hele Ætten og i de fleste Henseender staar det oprindelige Fællessprog nærmest. Man skulde have troet, at de i det af Naturen saa rigt velsignede Land maatte have kunnet føre en lykkelig Tilværelse, og virkelig giver deres ældste Literatur, de ærværdige Vedahymner, os Billedet af et ungdomsfrisk, frejdigt og livsglad Folk. Den Gang

synes de endnu at have boet i Induslandet; men efterhaanden udbredte de sig mod Øst til Gangeslandet og besatte hele Hindustan og en Del af Dekhan, og her møder et ganske andet Billede os. I Stedet for den gamle Frihed og Lighed træffe vi Folket strengt inddelt i arvelige Kaster, hvilket i Forbindelse med de religiøse Forestillinger, der knyttede sig dertil, gjorde det næsten umuligt for Individet at handle frit og efter eget Valg øve sine Kræfter i Livets Kampe; han maatte saa at sige mekanisk følge den ham ved Fødslen foreskrevne Bane og kunde ikke gøre andet end bøje sig med Resignation under den uundgaaelige Skæbne. Der var, som bekendt, 4 Hovedkaster: Brahmanerne (som havde Eneret til at udføre præstelige Handlinger og undervise i Vedaerne), Krigerne (hvortil Kongen regelmæssig hørte), Borgerne (hvis Hovedbeskæftigelser vare Handel, Kvægavl og Agerdyrkning), og Çúdraerne, som skulde tjene de tre højere Kaster. Disse sidste staa indbyrdes hinanden nærmere og danne en Enhed overfor Çúdraerne; de kaldes „tvebaarne“, fordi de i en vis Alder (forskellig for de forskellige Kaster) undergik en saakaldet aandelig Genfødselse, hvis Hovedceremoni var Indvielsen med den hellige Snor, som de siden bestandig bare. Dette var et Symbol paa, at de havde Ret til at kende noget til de hellige Bøger (kun Brahmanerne maatte undervise deri), som Çúdraerne vare fuldstændig udelukkede fra. De 3 øverste Kaster kaldte sig med Navnet „Arier“ (ærværdige) ligesom deres Naboeer Iranerne. Af Urbeboerne findes

der Levninger mange Steder, de saakaldte Nisháda'er, som stode udenfor den egentlige Kasteinddeling og foragtedes endnu mere end Çúdraerne; i Egne, hvor de udgjorde Hovedbefolkningen, vare de uafhængige og havde deres egne Konger. Af de 4 Hovedkaster opstode igen ved Delinger og indbyrdes Ægteskaber en stor Mængde Blandingskaster.

Kasteinddelingen staar i nøje Forbindelse med og bæres af Troen paa Sjælevandringen, som er fremmed for Vedaerne og maa have udviklet sig efterhaanden. En Sætning som den: „Gud skal betale enhver efter hans Gerninger“ vilde lyde temmelig fremmed for en Inder: i hans Bevidsthed har Gud slet intet med den Ting at gøre; det er Gerningerne selv, som med uundgaaelig physisk Nødvendighed bestemme et Menneskes Skæbne. Før Fødslen har éns Sjæl nemlig boet i et andet Legeme, som Gud, Menneske, Dyr, etc., og efter Døden gaar den atter over i et andet, og denne Sjælevandring fortsættes i det uendelige. Om man fødes i en højere eller lavere (efter indisk Talebrug lykkeligere eller ulykkeligere) Klasse Væsner, i en højere eller lavere Stand, i Rigdom eller Fattigdom, etc., afhænger af éns Gerninger i de forrige Liv, og paa samme Maade vil éns Vandel i dette Liv indvirke paa de følgende Tilværelser. Et Menneskes (eller hvilket som helst Væsens) Skæbne er hans tidligere Gerninger*). De

---

*) Spørgsmaalet om Oprindelsen til de første Forskelligheder bliver vel debatteret af de indiske Philosopher, men kan naturligvis ikke løses; de skyde sig ind under Verdens Evighed.

Gerninger, som det kommer an paa, ere imidlertid ikke alene en moralsk Vandel i Almindelighed, men fuldt saa meget det at indordne sig under det bestaaende System og punktlig udføre de Gerninger, som vare foreskrevne éns Kaste, og kun disse. Hertil kommer endnu de i Vedaerne foreskrevne Ceremonier og Ofringer*), Kundskab til de hellige Bøger og Grublen over Tilværelsens Gaader samt Spægelses (Selvplageri). Navnlig tillagdes der Spægelsene og Meditationen (vel at mærke for de højere Kaster) en ganske umaadelig Virkning: man kunde derved vinde én eller anden Guds særlige Gunst, erhverve sig Trolddomsmagt (f. Ex. flyve i Luften, gøre sig usynlig, etc.) og for lange Perioder aldeles unddrage sig Sjælevandringen og komme til at bo saa og saa mange Tusinde Aar i Himlen, svælgende i de Nydelser, som man satte mest Pris paa og gav Afkald paa i dette Liv; ja man kunde endog blive farlig for Guderne. Sjælevandringstroen har gjort, at Inderens Ideal ikke mere er den ædle, kraftige, modige og kloge Karakter, som gør det bedst mulige ud af denne Verden, men den visne, halvdøde, idiotisk drømmende Selvplager eller „Vismand“, som ikke blot behersker, men tilintetgør alle sine naturlige Lidenskaber, Drifter og Følelser. En saadan Vis-

---

*) Buddhisterne vakte senere aller mest Anstød ved at forkaste den strenge Overholdelse af Kasteinddelingen og erklære Ceremonier og Offre for unyttige, idet de lagde Hovedvægten paa den moralske Vandel og paa Meditationen.

mands Ord er aldrig forgæves, og en Forbandelse af hans Mund er tilstrækkelig til at ophæve Virkningen af alle éns Bestræbelser: man bliver nødvendigvis det, som han har forbandet én til at blive, og saadanne Forbandelser høre til de hyppigst forekommende Motiver i de indiske Sagn og Digte. Dette var ét Led til i den lange Række af „Gerninger“, som udgøre Væsnets Skæbne; naar hertil endnu føjes, at Forfædrenes Lyksalighed var afhængig af den Maade, hvorpaa deres Efterkommere sørgede for Dødningeofrene og for Slægtens Vedligeholdelse, have vi et nogenlunde fuldstændigt Billede i Hovedtrækene af det Bjerg af vilkaarlig og lammende Overtro, der tyngede paa de ulykkelige Hinduer. Hvor nedtrykkende dette har virket paa deres Aand, ses bl. a. deraf, at Buddhisterne som den første Trosartikel opstillede den Sætning, at Tilværelsen er en Ulykke, og betegnede den Salighed, som man tilsidst kunde opnaa efter at have befriet sig fra Sjælevandringen, med Navnet „Udslukning“ (nirvána)*).

Med alt dette vare Hinduerne et rigt begavet Folk. Ligesom deres Stamfrænder Grækerne havde de en livlig og frugtbar Fantasi, en skarp Forstand og Hang til metaphysisk Speculation. Men de manglede Grækernes naturlige Sands for Maadehold og

---

*) Buddhismen opstod i Hindustan omtr. 500 før Chr. og var en Tid meget mægtig i Forindien; men Brahmanismen fortrængte den tilsidst derfra; dog havde den først udbredt sig til Tibet, China og Bagindien, hvor den som bekendt hersker endnu.

harmonisk Begrændsning. Jo mindre tiltrækkende de virkelige Forhold vare, desto mere hengave de sig til deres Fantasi og søgte i en af dem selv skabt Verden Erstatning for det, som deres egen Overtro havde berøvet den ydre Verden omkring dem. De vare saa hengivne til Digtning som faa eller ingen andre Folk, og denne Forkærlighed beherskede dem saaledes, at de saa godt som ikke have frembragt nogen historisk Literatur, og selv de Videnskaber, hvori de have udmærket sig, paa en Maade optræde som Bifag eller Supplementer til Theologien og Digtekunsten. Den Videnskab, hvori de have bragt det til den største Fuldkommenhed, er den grammatiske Behandling af deres eget Sprog; heri overgaa de afgjort alle andre Folk og have givet Stødet til den europæiske Sprogvidenskabs store Udvikling i vore Dage. Deres Philosophi blev tidlig afsluttet; i deres Mathematik og Astronomi ere de vel afhængige af Grækerne, men have dog ogsaa selv forstaaet at føre disse Videnskaber videre frem (vore saakaldte arabiske Tal stamme som bekendt fra dem). Ogsaa i Digtekunsten maa det indrømmes, at Grækerne i det hele langt overgaa dem. Hverken Vedaerne eller deres store episke Digte kunne taale nogen Sammenligning med Homer; i disse sidste er Phantasien rigtignok saa yppig, som tænkes kan; men den løber ogsaa helt af med dem, saa at det naturlige ganske tabes af Syne, og en stærk Forkærlighed for det monstrøse er ofte fremtrædende; desuden ere de overlæssede med en Mængde uvedkommende Stof, som dog for

en Del er yngre Tilsætning. De senere lyriske Digte ere vel bedre beherskede og ofte skønne; dog er der ogsaa her Overdrivelse paa andre Maader, og Hovedsagen ved et Digt er ofte en spidsfindig og vidtdreven Kunstlen med Enkelthederne, uden at der er synderlig Harmoni og Forbindelse mellem de enkelte Dele eller noget videre Indhold i det hele. Blandt Dramaerne findes i den Henseende ubetinget de bedste og modneste Arbejder. Karakteristisk er Indernes gennemgaaende Lyst til at tilskrive literære Værker aldeles mythiske Forfattere. Dette gælder ikke alene om Digterværker, men ogsaa om videnskabelige Arbejder, f. Ex. i Philosophien; den gamle Ledetraad gælder da for aabenbaret og hellig; al Discussion af de deri fremsatte Sætninger og følgelig al selvstændig Forskning er dermed afskaaren, og de følgende Slægters Virksomhed indskrænker sig til at skrive Commentarer til den gamle Text, der bogstavelig læres udenad.

Men naar man udskiller det ufuldkomne i Behandlingen, bliver der dog en rig Skat tilbage af blivende Værd. Vi skulle her blot nævne den store Mængde Sagn og Æventyr, som Inderne besidde. I den Henseende kunne de maale sig med hvilket som helst andet Folk, det skal være. Hvad de egentlige Sagn angaar, staa de vel omtrent lige med Grækerne, og Æventyrene i snevrere Forstand have de næsten helt forud for disse, saa vidt os bekendt*); ja det

---

*) Dog er der nogen Analogi med dem i Ovids Forvandlinger og de milesiske Fortællinger (jf. Appulejus).

synes, som om mange arabiske og vesterlandske Æventyr have deres oprindelige Hjem i Indien. Dyrefablen kunne Inderne temmelig bestemt gøre Paastand paa at have frembragt (Grækerne betragtede selv Æsop som en Østerlænder). Sikkert er det, at de indiske Fabelsamlinger igennem Persisk og Arabisk ere naaede til Europa, og meget taler for, at selve den berømteste af alle Æventyrsamlinger „Tusind og én Nat“ tildels er af indisk Oprindelse. Sagnene findes væsentlig samlede i de to store episke Digte Mahábhá-rata og Rámáyana, som derfor trods deres æsthetiske Mangler ere noget af det vigtigste i hele Sanskrit-literaturen. Det er væsentlig Konger og krigerske Helte, hvis Bedrifter de dreje sig om. Kriegeren førte det mest indholdsrige og bevægede Liv; derfor var han selvskreven til at indtage den første Plads i Sagnets og Digtingens idealiserede Verden. Det æventyrlige er stærkt fremtrædende; der skildres ikke blot hans Kampe med Mennesker og de forskellige Forhold, hvori han træder til disse; men de mangfoldige højere og lavere Væsner, hvormed Inderens levende Indbildningskraft havde befolket Himlen, Luften, Jorden og Underverden, gribe ind i Begivenhederne og blive ofte nogle af de vigtigste Hovedpersoner. Guderne og deres Fjender Dánava'erne; de fortryllende himmelske Nymfer (apsaras), som vi kende fra Çakuntalá; Luftaanderne og de smaa tomme-lange Bálakhilya'er; de frygtelige menneskeædende Jætter (rákshasa), som opholdt sig i Skovene og forstyrrede Eneboernes Ofringer; „Slangerne“ i Under-

verden med halv menneskelig Skikkelse og Tale; de gamle hellige Vismænd, som alt havde levet i Aartusinder i deres Eneboer og vundet guddommelig Magt ved deres Fromhed; Rigdomsguden Kuvera med sine Skarer af tjenende guddommelige Væsner paa det hellige Bjerg Kailása Nord for Himálaya, o. fl.; alle disse optræde i den mest phantastiske Blanding og komme i de mangfoldigste Berøringer med Heltene. Der fremkommer herved noget disharmonisk, og Heltene selv og deres Bedrifter blive ligesom forrykkede og monstrøse. Anderledes er det i Æventyrene. De handle for Størstedelen om en Slags Alfer (vidyádharma), som bo i prægtige gyldne Stæder paa Himálaya's Toppe, udrustede med alle Lykkens og Skønhedens Gaver. De optrædende Mennesker (naturligvis mest Konger) have som oftest i et tidligere Liv været Alfer, der ere blevne fødte som Mennesker ifølge en Forbandelse og vende tilbage til Alfeverdenen, naar Forbandelsen er ophørt. Begivenhederne høre i Almindelighed til en Kærlighedshistorie, hvor der ikke er Plads for uformelige Bedrifter, men Skønhed og menneskelig Følelse ere de virkende Motiver, og Alfernes Optræden kaster et idealiserende Trylleskær over det hele*). Hermed skal ikke være sagt, at der kun handles om Alfer. Der er en rig Mangfoldighed

---

*) „Guderne ere fuldkommen lykkelige, Menneskene bestandig ulykkelige (derfor er der ikke noget interessant ved dem); men deres Vandel, som staa midt imellem Guder og Mennesker, er overordentlig henrivende; derfor vil jeg skildre Alfernes Liv.“ (Somadeva I. 1. 47).

af Æmner: æventyrlige Sørejser til fortryllede Øer; Sammenstød med Vetála'er, Aander, som opholdt sig paa Kirkegaardene og toge Bolig i Ligene og talte igennem dem, o. m. fl.

Den vigtigste Kilde for de indiske Æventyr er Somadeva's Kathá-sarit-ságara („det Hav, som optager alle Fortællingernes Floder“), af hvis 10de Bog nedenstaaende Udvalg er taget. Om Forfatteren vides kun det lidet, han siger om sig selv, nemlig at han levede i Kaçmíra (Kashmir) og skrev sit Værk for at trøste Dronning Súryavatí over hendes Sønsøn Kong Harshadeva's Død; Harshadeva døde 1125 efter Chr., og vi kunne altsaa temmelig nøiagtig bestemme Værkets Alder. Han har bearbejdet en ældre tabt Samling Brhat-Kathá, saaledes at han gengiver hele dens Indhold noget forkortet i flydende og lette Sanskritvers*). Digtets Anordning er den sædvanlige indiske, den samme, som vi kende fra Tusind og én Nat: alle Fortællinger ere satte i Forbindelse med hinanden og udgøre Dele af én Hovedfortælling, der som en Ramme omslutter det hele. Çiva fortæller

---

*) „Idet jeg med Ærefrygt bøjer mig for Sarasvatí (Veltalenhedens Gudinde), giver jeg en sammentrængt Fremstilling af Brhat-Kathá's Indhold . . . Som det oprindelige Værk, saaledes er ogsaa dette: der er ikke den ringeste Afvigelse; kun er Sproget mere sammentrængt for at formindske Bogens Omfang, og Digtets Dele ere satte i Forbindelse uden at skade Fortællingernes Karakter. Jeg har ikke foretaget dette Arbejde for at vinde Ry for Lærdom, men for at gøre det lettere at huske de mange Fortællingers indviklede Net.“ (Somadeva I. 1. 3 og 10 figg.).

først Æventyrene til sin Hustru Gaurí, men belures af sin Tjener Pushpadanta; denne forbandes til at fødes her paa Jorden, og igennem ham ere de komne til Menneskenes Kundskab. Hovedfortællingen drejer sig om Vatsakongen*) Naraváhanadatta, en Incarnation af Kærlighedsguden og allerede før Fødslen bestemt til at blive Alfernes Overherre. I Begyndelsen af 10de Bog gør han Bekendtskab med Alfekongen Sphatikayaças's (Krystalry) Datter Çaktiyaças (Magtry); Bogen ender med deres Bryllup en Maaned senere; det mellemliggende er noget, som hans Ven og Minister Gomukha fortæller ham for at forkorte ham den lange Ventetid. I denne Bog er ogsaa Indholdet af de gamle indiske Fabelsamlinger optaget. Desuden indeholder den en hel Del Anekdoter, for en Del meget kort og ensformig fortalte; Motiverne ere for en stor Del af samme Art som i vore Molbohistorier. Det er for disses Skyld, at jeg har foretrukket at gøre et Udvalg af 10de Bog, uagtet selve Æventyrene dér ikke høre til de bedste i Samlingen.

Somadeva's Værk er udgivet af Brockhaus i Leipzig 1839—66. Det bestaar af 18 Bøger, af hvilke Udgiveren har ledsaget de 5 første med en noget forkortet tydsk Oversættelse; de øvrige ere, saa vidt mig bekendt, endnu ikke oversatte. I min Oversættelse har jeg fulgt Texten saa nøjagtig, som det danske Udtryk paa nogen Maade vilde tillade. Nogle

---

*) Dette Lands Hovedstad var Kauçámbí nær ved Yamuná's (Jumna's) og Ganges's Sammenløb.

altfor hyppig tilbagevendende og i den danske Om-
skrivning slæbende Udtryk har jeg forandret eller
udeladt; ligeledes har jeg i Almindelighed udeladt de
trivielle Bemærkninger, der som Moral følge efter
hver Anekdote, og saadanne Linier, som kun tjene til
at forbinde det følgende med det foregaaende. Mange
tvivlsomme og vanskelige Steder vilde jeg ikke være
kommen over uden Prof. Westergaards Hjælp, hvem
jeg skylder megen Tak for hans overordentlig vel-
villige Vejledning; ham skyldes ogsaa de anførte Ret-
telser af forvanskede Steder i Texten. De tekstkritiske
Bemærkninger ere samlede bagi. De Tal, som staa
foran nogle af Stykkerne, henvise til det Sted hos
Somadeva, hvor de findes; hver Gang en ny Henvis-
ning forekommer, betegner det, at der umiddelbart
foran er udeladt noget. Stykkerne følge i samme
Orden som i Originalen.

Med Hensyn til Udtalen af de indiske Navne be-
mærkes: Accenten betegner Vocalernes Længde og
ikke Tonen, som lades ubetegnet (e og o ere altid
lange); r udtales omtrent som ri; h som s; m nær-
mest som m i det franske Ord nom; ñ som n i synke;
c som engelsk ch, omtrent som tsch; j som engelsk
j, omtrent som dsch; ñ og ñ omtrent som n; t og
d omtrent som t og d; y som engelsk y, altsaa som
dansk j; ç som s; sh som paa Engelsk, omtrent som
sch; h er aldrig stumt; i th, ph o. s. v. udtales hvert
Bogstav for sig.

(X. 59. 1 figg.) Om Morgenen gik derpaa Naraváhanadatta, efter at have besørget de nødvendige Forretninger, med sine Ministre til sin Have for at adsprede sig. Der saa han først en stor Glands og siden mange straalende Feer, som stege ned fra Luften, af hvilke især én fængslede Øjet ved sin Skønhed fremfor alle de andre, ligesom Nymaanen blandt Stjærnerne. Med sit dejlige Ansigt som en halvaaben Lotus, hvor Bierne erstattedes af de spillende Øjne, sin Svanegang*), den fine Aakandeduft, som udgik fra hende, med de bløde Bølgelinier og den lianslanke skøntsmykkede Midie var hun ligesom den legemliggjorte Skønhed hos Sørerne i Kærlighedsgudens Haver**). Saa snart Fyrsten saa den muntre Pige, som ved det første Blik vakte Kærligheden til Live, blev han bevæget ligesom Havet, naar det ser Maanens Skikkelse. „O, hvilken vidunderlig skøn Frembringelse af Skaberen er dog denne!“ udbrød han og nærmede sig til hende, ledsaget af Ministrene. Hun saa paa ham fra Siden med et af Kærlighed tindrende Blik; endelig spurgte han hende: „Hvem er du, herlige? og hvor-

---

*) Inderne fandt noget smukt i Svanens og Gaasens Gang og sammenlignede derfor ofte skønne Kvinders Gang dermed.

***) Dette er et Exempel paa de hos Inderne meget anvendte beskrivende Sammenligninger, hvor hver Del af det, som beskrives, stilles sammen med noget af det, hvormed det sammenlignes, f. Ex. her Pigens Ansigt med Søernes Lotus'er, hendes Øjne med Bierne paa disse, hendes Gang med Svanernes, hendes Linier med Bølgerne og hendes Midie med Lianerne, bestandig noget hos hende med noget tilsvarende ved Sørerne.

for er du kommen hid?“ „Der er“, svarede hun, „paa Snebjerget (Himálaya) en gylden Stad Káncanaçrnga (Guldtinde); der bor Alfekongen Sphatikayaças (Krystalry); han er retfærdig og barmhjærtig mod de ulykkelige og forladte, som søge Tilflugt hos ham. Vid, at jeg er hans Datter Çaktiyaças (Magtry), hvem hans Dronning Hemaprabhá (Guldglands) fødte ved Gauri's*) Naade, som havde tilstaaet hende Opfyldelsen af et Ønske. Jeg har 5 ældre Brødre; min Fader elsker mig som sit Liv, og paa hans Befaling søgte jeg at vinde Bjergdatterens (Gauri's) Gunst ved Spægelse og Bønner. Hun blev tilfredsstillet ved min Fromhed, skænkede mig al hemmelig Viden og sagde til mig: „Den Magt, som du opnaar ved din Viden, skal blive 10 Gange saa stor som din Faders, og Vatsakongens Søn Naraváhanadatta, som er bestemt til Alfernes Overherre, skal blive din Husbond“. Efter disse Ord forsvandt Çiva's Hustru. Ved hendes Naade har jeg opnaaet den hemmelige Videns Magt og er efterhaanden naaet til den voxne Alder. Inat viste nu Gudinden sig for mig og sagde til mig: „Imorgen, min Datter! skal du drage hen og se din Husbond og samme Dag vende tilbage hertil; thi om en Maaned vil din Fader, som i sit Sind har bestemt det saaledes, foranstalte dit Bryllup.“ Dermed forsvandt Gudinden, og Natten forløb. Derfor er jeg kommen, du ædelbaarne! for at se dig. Nu vil jeg gaa igen.“ Med disse Ord fløj Çaktiyaças op i Luften og vendte

---

*) Çiva's Hustru.

tilbage til sin Faders By. — Naraváhanadatta gik ind i sit Værelse, nedslaaet af Længsel; thi denne Maa-
néd forekom ham som en Evighed. Da hans Ven
Gomukha saa hans Bedrøvelse, sagde han til ham:
„Hør, Konge! jeg vil fortælle dig en Historie for at
adsprede dig.“

Fortælling om Manorathaprabhá og Makarandiká.

Der var fordum en Stad, som hed Kán'canapurí
(Guldstaden); i denne bode en stor Konge ved Navn
Sumanas, som med straalende Vælde overskred Bjerge
og Skove og tvang sine Fjender til at gøre det
samme. Da han engang sad paa sin Trone, meldte
Dørvogteren: „Konge! en Nishádakongedatter*) ved
Navn Muktálatá (Perlehalsbaand) staar udenfor Døren
med en Papegøje i et Bur, ledsaget af sin Broder
Vír Prabha (Helteglads), og ønsker at se Kongen.“
„Lad hende komme ind“, sagde Kongen, og paa Dør-
vogterens Opfordring traadte Nishádapigen ind i den
Hal, hvor Fyrstens Trone stod. Ved Synet af hendes
overordentlige Skønhed tænkte alle: „Dette er visse-
lig ikke et Menneske, men en himmelsk Kvinde.“ Hun
bøjede sig for Kongen og sagde: „Konge! denne Pape-
gøje, hvis Navn er Çástraganja (Videnskabsmine), som
kan alle 4 Vedaer og er vís og dygtig i alle Viden-
skaber og Kunster, har jeg bragt herhen til dig, fordi
den kan være min Herre til Nytte¹), og beder dig om
at modtage den.“ Med disse Ord overgav hun Pape-

---

*) om Nishádaerne se Indledningen.

gøjen til Dørvogteren, som nysgerrig tog den og bragte den til Fyrsten, hvorpaa den fremsagde et Vers af følgende Indhold: „Man kan forstaa, at Kongens sorte Røg bestandig ophvirvles af Vinden fra Fjendeenkers Suk; men forunderligt er det, at ved din Sejr den store Sorgens Ild kan blusse op under alle Himmelegne, naar den oversvømmes af deres Taaresø.“ Derpaa betænkte Papegøjen sig et Øjeblik og sagde saa igen: „Sig, hvilket Punkt af hvilken som helst Videnskab du ønsker, at jeg skal tale om.“ Da Kongen var i højeste Grad forundret herover, sagde hans Minister til ham: „Jeg tror, Herre! at denne fordum har været en Vismand, som er bleven til en Papegøje ifølge en Forbandelse, og at han paa Grund af sin Dyd kan huske sin forrige Tilværelse, og hvad han har lært i den.“ Kongen spurgte da Papegøjen: „Du har gjort mig nysgerrig, du herlige! sig mig din Oprindelse; hvorfra kender du Videnskaberne i din Papegøjetilstand? hvem er du?“ Grædende fortalte derpaa Papegøjen følgende:

Nær ved Himálaya, Konge! er der et Figentræ, der med sine mange til alle Verdenshjørner udbredte Grene, ligesom Vedaerne, skænker de tvebaarne*) Ly. Der havde en Papegøje bygget sin Rede og bode der med sin Hun, og af ham og hende blev jeg avlet

---

*) I „de tvebaarne“ ligger et Ordspil, da det baade betegner en Mand af de 3 højere Kaster (navnlige en Brahman) og en Fugl, fordi denne ligesom fødes 2 Gange, ved Æglægingen og Udrugningen. Vedaerne sammenlignes med et Træ, som breder sig over hele Indien i forskellige Recensioner eller „Grene“.

for en Brødes Skyld. Saa snart jeg var født, døde min Moder Hunpapegøjen; men min gamle Fader blev boende der, tog mig under sine Vinger og opfostrede mig, ernærende sig selv og mig med Frugter, som de omboende Papegøjer havde levnet fra deres Maaltid og bragte ham. En Gang kom en Bhillahær*) derhen for at jage; den skingrende Lyd af Kohornene, som de blæste paa, var frygtelig at høre; de sorte Antiloper flygtede forskrækkede for dem; deres Klæder vare bedækkede med Støv, og en Mængde Fluevifter af Yackoxehaler dingledede frem og tilbage ved deres voldsomme Bevægelser. Skoven blev helt opfyldt af Flygtninge, idet Barbarhæren løb omkring for at dræbe de forskellige Dyr. Efterat have tilbragt Dagen med Dødsgudens Leg paa Jagtstederne vendte Bjergboerne tilbage belæssede med Kødstykker. Men en gammel Bjergboer, som intet Kød havde faaet, saa Træet om Aftenen og nærmede sig hungrig til det. Han steg hurtig op i det, trak Papegøjerne og de andre Fugle den ene efter den anden ud af Rederne, dræbte dem og lagde dem paa Jorden. Da jeg saa ham, lig en Dødsgudens Tjener, nærme sig, krøb jeg af Frygt ind under min Faders Vinge. Imidlertid kom Synderen hen til vor Rede, trak min Fader ud af den, dræbte ham ved at klemme Halsen sammen paa ham og smed ham paa Jorden. Jeg faldt ned tilligemed min Fader, kom frem fra hans Vinge og krøb forfærdet ind under nogle Blade.

---

*) Bhillar'erne vare en Slags Nisháda'er.

Derpaa steg Bhilla'en ned, tændte Ild og stegte og spiste nogle Papegøjer; de andre tog Synderen med sig til sin Hytte. Nu satte min Frygt sig noget, og jeg tilbragte den lange Nat i stor Bedrøvelse. Om Morgenen, lige før Verdens Øje, Solen, stod op, gik jeg vaklende og baskende med Vingerne, pint af Tørst, til Bredden af en nærliggende Lotussø. Der saa jeg Vismanden Maricin (straalende) staaende paa den sandige Strandbred efter at have badet sig; han var for mig ligesom min forrige Tilværelses gode Gerninger*). Saa snart Vismanden saa mig, trøstede han mig og kvægede mig ved at helde mig nogle Vanddraaber i Munden, hyllede mig ind i et sammenfoldet Blad og tog mig af Medynk med til sit Enebo. Ved Synet af mig gav Familiens Overhoved Pulastya sig til at le, og da de andre Vismænd spurgte ham om Grunden dertil, svarede denne hellige med den guddommelige Indsigt: „Jeg lo af Smerte ved at se denne; han er bleven til en Papegøje ifølge en Forbandelse. Naar jeg har forrettet mit Dagværk skal jeg fortælle Eder hans Historie, og ved at høre den vil han erindre sin forrige Tilværelse.“ Med disse Ord gav den hellige Pulastya sig ifærd med sit Dagværk, hvorefter han paa de andres fornyede Opfordring fortalte min Historie som følger:

Der levede i Byen Ratnákara (Juelmine) en Konge ved Navn Jyotishprabha (Lysglands), som udstrakte sit mægtige Herredømme over hele Jorden

---

*) o: til Velsignelse.

lige til Havet. Da han havde tilfredsstillet Çiva ved en streng Bod, tilstod denne ham Opfyldelsen af et Ønske, og i Kraft heraf fødtes der ham en Søn af hans Dronning Harshavatí (den glade). Fordi Dronningen i Drømme saa Maanen gaa ind i hendes Mund, gav Fyrsten sin Søn Navnet Somaprabha (Maaneglands). Kongesønnen voxede efterhaanden til, idet han beredte Undersaatternes Øjne en sand Fest ved sine guddommelige Dyder. Da Faderen Jyotishprabha saa, at den unge af Folket elskede Helt var i Stand til at bære Regeringens Byrder, salvede han ham med inderlig Glæde til Tronfølger og gav ham sin egen Minister Prabhákara's (Sol) Søn, den dygtige og brave Priyamkara (forekommende), til Minister. Samtidig steg Mátali*) ned fra Himlen med en himmelsk Hest, nærmede sig til Somaprabha og sagde: „Eders Majestæt er en Alf, Indra's Ven, som er bleven genfødt paa Jorden; derfor sender Indra, som bevarer sin tidligere Kærlighed, dig denne Hest ved Navn Áçuçravas, en Søn af hans egen Hest Uccaihçravas; naar du rider paa den, skal du være uovervindelig for dine Fjender.“ Med disse Ord overgav Indra's Kudsk denne Perle af en Hest til Somaprabha, hvorpaa han efter at have modtaget hans Hædersbevisninger fløj bort gennem Luften.

Denne Dag tilbragtes nu med Festligheder i Fryd og Glæde; men den følgende Dag sagde Somaprabha til sin Fader Fyrsten: „Fader! det er ikke en Kri-

---

*) Tordenguden Indra's Kudsk.

gers Kald ikke at tragte efter Sejr²⁾); derfor giv mig Tilladelse til at drage ud for at undertvinge Verden.“ Over disse Ord blev hans Fader Jyotishprabha meget tilfreds, indvilligede i hans Begæring og aftalte Toget med ham. Derpaa bøjede Somaprabha sig for sin Fader og drog paa en lykkevarslende Dag*) ridende paa Indra's Hest med sine Hære ud for at erobre Verden. Med sin fortrinlige Hest overvandt han Fyrsterne i alle Verdensegne og tog med sin uimodstaaelige Kraft deres Ædelstene fra dem. Han bøjede paa én Gang sin Bue og sine Fjenders Hoveder; Buen rettede sig igen, men ikke Fjendernes Hoveder.

Da han havde fuldført sit Førehavende, kom han paa Tilbagevejen i Nærheden af Himálaya, hvor han lod Hæren lejre sig, mens han selv jagede i en Skov. Efter Skæbnens Bestemmelse saa han der en med kostelige Perler smykket Kinnara**) og satte efter ham paa Indra's Hest for at faa fat i ham. Kinnara'en forsvandt i en Bjerghule; men Somaprabha blev ført langt bort af Hesten. Imidlertid var Solen efter at have spredt sin Glands over Verdensegnene kommen til den vestlige Himmeleegn, som forener den med Aftendæmringen. Da bemærkede Somaprabha, som endelig udmattet var vendt om, en stor Sø og steg af Hesten for at tilbringe Natten ved dens Bred.

---

*) Slige vigtige Ting foretoges ikke, før en Astrolog havde erklæret, om Dagen var lykkelig.

**) Kinnara'erne vare Rigdomsgudens himmelske Sangere.

Da han havde fodret Hesten og selv stillet sin Hunger med Lotusfrugter og Vand og hvilet sig, hørte han pludselig Sang fra et Sted i Nærheden. Nysgerig gav han sig til at gaa efter Lyden og havde ikke gaaet ret langt, før han saa en himmelsk Pige, som sang foran et Qivabillede. „Hvem kan dog denne vidunderlig skønne Pige være?“ tænkte han med Forundring, og da hun saa hans herlige Skikkelse, tiltalte hun ham undsélig saaledes: „Hvem er du? hvorledes er du alene kommen til denne utilgængelige Egn?“ Han fortalte, hvorledes det var gaaet ham, og spurgte saa, hvem hun var, og hvorfor hun levede der i Skoven. Hun svarede: „Hvis du har Lyst til at vide det, du ædle! saa hør efter; jeg skal fortælle dig min Historie.“ Derpaa begyndte hun med Ansigtet oversvømmet af Taarer sin Fortælling:

Der er her paa Himálaya en By ved Navn Kán'canábhá (Guldskin); der boer Alfekongen Padmakúta (Lotustinde). Vid, at jeg er en Datter af ham og hans Dronning Hemaprabhá (Guldglands); mit Navn er Manorathaprabhá (Ønskeglands), og Kongen elsker mig mere end en Søn. Jeg plejede nu med mine Veninder ved Hjælp af den Magt, som min hemmelige Viden giver mig, at besøge Øerne; de store Bjerge, Skovene og Lundene, og hver Dag, naar jeg havde leget saaledes, vendte jeg tilbage til mit Hjem paa min Faders Spisetid tre Gange om Dagen. En Gang, da jeg var kommen herhen og gik omkring ved Bredden af Søen, saa jeg en Vismands Søn, som stod her med en Ven. Hans Skikkelses Skønhed var lige-

som et Sendebud, hvorved jeg opfordredes til at komme; jeg nærmede mig til ham, og han bød mig velkommen med et betydningsfuldt Blik. Da jeg derpaa havde sat mig ned, spurgte min Veninde, som forstod begges Sindstilstand, hans Ven: „Sig mig, du ædle! hvem er du?“ Vennen svarede: „Ikke synderlig langt herfra, Veninde! lever Vismanden Dídhimat (lysende) i sit Enebo. Han var en from Brahman, som levede i Afholdenhed; da han en Gang var kommen herhen for at bade sig i Søen, blev han set af Gudinden Çrí*), som netop var kommen til dette Sted. Da hun, opfyldt af Kærlighed, med Sindet elskede den fromme, som hun ikke legemlig kunde forenes med, blev hun ved ham Moder til en aandelig Søn. Denne ved ham fødte Søn førte hun til Dídhimat med de Ord: „Modtag denne min Søn, som blev til ved Synet af dig,“ hvorpaa hun forsvandt. Vismanden modtog glad den Søn, som saaledes af sig selv tilfaldt ham, kaldte ham Raçmimat (straalende), opfostrede ham, saa at han lidt efter lidt voxede til, indviede ham**) og lærte ham af Kærlighed alle Kundskaber. Vider, at hin Raçmimat, Çrí's Søn, netop er denne unge Brahman her, som er kommen hid med mig forat spadsere.“ Derefter fortalte min Veninde paa hans Opfordring ligeledes mit Navn og min Slægt og alt, hvad jeg har fortalt dig.

Medens den unge Brahman og jeg befandt os

---

*) Lykkens og Skønhedens Gudinde, Vishnu's Hustru.

***) Med den hellige Snor; se Indledningen.

der og vare blevne hinanden endnu mere hengivne efter at have lært hinandens Slægt at kende, kom en anden Veninde hjemmefra og sagde til mig: „Staa op, taabelige Pige! din Fader venter dig i Spiseværelset.“ Med de Ord: „Jeg kommer snart igen“, lede jeg forskrækket til min Fader, idet jeg lod den fremmede blive der tilbage. Jeg tog saa lidt Føde til mig; men før jeg gik ud³⁾, kom hin første Veninde og sagde: „Veninde! Den unge Brahmans Ven er kommen herhen; han staar i Porten og sagde hastig til mig: „Jeg er lige sendt til Manorathaprabhá af Raçmimat, som har givet mig den fra Faderen arvede Trolddom at kunne gaa igennem Luften; Kærligheden har bragt ham i en saa ynkværdig Tilstand, at han ikke kan udholde at leve et eneste Øjeblik uden sit Livs Herskerinde“. Jeg lede ud og kom herhen, ledsaget af den unge Brahmans Ven, som gik iforvejen, og min Veninde. Men jeg fandt Vismandens Søn død; da jeg ikke var hos ham, var Livet flygtet fra ham⁴⁾, samtidig med at Maanen hævede sig paa Himlen. Da jeg, sorgpint og ked af Livet, vilde tage hans Lig og kaste mig i Ilden tilligemed det, steg en Mand, straalende af umaadelig Glands, ned fra Luften, tog hans Legeme og fløj med det op til Himlen. Medens jeg nu tænkte paa alene at styrte mig i Ilden, blev jeg tiltalt af en Stemme fra Himlen: „Manorathaprabhá! gør ikke dette; du skal nok med Tiden blive forenet med Vismandens Søn.“ Jeg opgav da Tanken om Døden og lever nu her, vøntende

paa ham og bestandig haabende, hengiven til Çiva's Dyrkelse. Ogsaa hans Ven forsvandt fra mine Øjne.

Da Alfepigen havde endt sin Fortælling, sagde Somaprabha til hende: „Hvorledes gaar det til, at du nu er her alene? hvor er din Veninde? „Der er,“ sagde hun, „en Alfe-konge ved Navn Simhavikrama (Løvemod); han har en Datter Makarandiká (Blomster-honning), hvis Lige ikke findes i Verden. Denne Pige er min Veninde, som jeg elsker som mit Liv og hun føler Smerte ved min Sorg. Hun har idag sendt en Veninde til mig for at høre, hvorledes jeg havde det; saa sendte jeg ogsaa min Veninde til hende sammen med hendes; derfor er jeg nu alene.“ I det samme viste hun Somaprabha sin Veninde, som lige i dette Øjeblik steg ned fra Luften. Da hun havde fortalt, hvorledes Makarandiká havde det, lod Manorathaprabhá hende danne et Leje af Blade til Somaprabha og give hans Hest Foder.

Næste Morgen saa de en Alf svæve ned fra Luften og komme hen til dem. Denne Alf, hvis Navn var Devajaya (Gudesejr), bøjede sig for Manorathaprabhá, satte sig ned og tiltalte hende saaledes: „Manorathaprabhá! Kong Vikramasimha lader dig sige: Saa længe du ikke har nogen Brudgom, saa længe vil min Datter, din Veninde Makarandiká, af Kærlighed til dig, ikke have Bryllup; kom derfor og forman hende til at holde Bryllup.“ Da Alfepigen havde hørt dette beredte hun sig af Kærlighed til sin Veninde til at drage afsted. Da sagde Kong Somaprabha: „Dre ædle! Jeg har Lyst til at se Alfeverdenen; før mig

derfor derhen; min Hest kan vi give noget Foder og lade blive staaende her.“ Hertil svarede hun ja og drog strax afsted gennem Luften, ledsaget af sin Veninde og Somaprabha, som sad paa Devajaya's Skød.

Da hun kom derhen, blev hun modtaget gæstfrit af Makarandiká, som derpaa ved Synet af Somaprabha spurgte hende: „Hvem er det?“ Hun fortalte nu hans Historie til Makarandiká, hvis Sind strax blev betaget af Kærlighed. Ogsaa han tænkte i sit Sind, da han saa hende, der var saa dejlig som Skønheden selv i legemlig Skikkelse: „Hvem er den lykkelige, som skal være hendes Brudgom?“ I Samtalens Løb sagde derpaa Manorathaprabhá til Makarandiká: „Lidenskabelige Pige! hvorfor vil du ikke have Bryllup?“ „Hvorledes skulde jeg synes om Bryllup“, svarede hun, „saa længe du ikke har nogen Brudgom? Du er mig kærere end mit eget Liv.“ Saaledes talte Makarandiká kærligt, og Manorathaprabhá svarede: „Din lille Taabe! jeg har valgt en Brudgom, og som Du her ser mig, venter jeg kun paa at forenes med ham“. Saa sagde Makarandiká: „Jeg vil da handle efter dit Ord⁵⁾“. Manorathaprabhá, som forstod hendes Tanke, sagde da til hende: „Veninde! Somaprabha er, efter lang Omflakken paa Jorden, kommen herhen som din Gæst; derfor bør du, skønne! vise ham Gæstfrihed“. Makarandiká udbrød: „Alt mit, mig selv iberegnet, skal fra nu af tilhøre denne værdige; lad ham tage det, om han har Lyst dertil!“ Kort efter fortalte Manorathaprabhá hendes Kærlighed til hendes Fader og bestemte at bringe deres Bryllup i Stand.

Derpaa sagde Somaprabha beroliget og glad til hende: „Jeg gaar nu til dit Enebo; der vil vist min Hær, som staar under min Ministers Befaling, komme hen, idet den søger efter mig, og naar den ikke træffer mig, vil den frygte, at der er tilstødt mig en Ulykke, og vende sig til en anden Side. Jeg vil derfor drage hen og erfare, hvorledes det gaar den; saa vil jeg vende tilbage og efter tilbørlig Overvejelse ægte Makarandiká paa en gunstig Dag“. Dertil sagde Manorathaprabhá ja og førte ham igen, baaren af Devajaya, til sit Enebo.

Imidlertid kom Somaprabha's Minister Priyamkara derhen med Hæren, idet han søgte efter ham. Mens nu Somaprabha efter deres Forening glad fortalte Ministeren alt, hvad der var hændet ham, kom der et Bud til ham med et Brev fra hans Fader, hvori han opfordredes til hurtig at komme hjem. Han drog derfor med sine Ledsageres Bifald, for ikke at overtræde sin Faders Befaling, med Hæren til sin egen Stad. Ved Afrejsen sagde han til Manorathaprabhá og Devajaya, at han om kort Tid vilde vende tilbage, naar han havde set sin Fader.

Devajaya drog nu hjem og fortalte det hele til Makarandiká, som blev trøstesløs over Adskillelsen. Hun følte ingen Glæde ved Haven, ved Sang eller ved sine Veninder; hun hørte ikke efter Papegøjernes morsomme Stemmer; hun kunde ikke engang bekvemme sig til at tage Føde til sig, endsige til at pynte sig og deslige; skønt hendes Forældre paa det indstændigste formanede hende, vilde hun dog ikke

lade sig trøste. Snart forlod hun sit Leje af Lotusblade og vankede om som en afsindig til sine Forældres Skræk. Da hun ikke ændsede deres trøstende Ord, forbandede de hende i Vrede: „Du skal for en Tid falde blandt de lykkeforladte Nisháda'er, med det samme Legeme, men uden Erindring om din tidligere Tilværelse.“ Saaledes kom Makarandiká, forbandet af sine Forældre, til Nisháda'ernes Bolig og blev en Nishádapige.

Ogsaa hendes Fader Alfekongen Simhavikrama fløde tilligemed sin Hustru af Sorg over hende. Alfekongen havde forhen været en i alle Videnskaber kyndig hellig Vismand, men blev nu paa Grund af en Levning af tidligere Synd til en Papegøje; ligeledes blev hans Hustru genfødt som et Vildsvin. Ved Fromhedens Magt véd denne Papegøje det, som han har lært i en tidligere Tilværelse.

Derfor lo jeg (Pulastya), da jeg saa hans af hans Geringer bestemte forunderlige Skæbne. Han skal blive befriet, naar han har fortalt denne Historie i Kongens Palads. Somaprabha skal faa Makarandiká, som var dennes Datter i Alfetilværelsen, men som nu er bleven en Nishádapige. Paa samme Tid skal Manorathaprabhá faa Brahmanen Raçmimat, der nu er genfødt som Konge, til Husbond. Somaprabha er, efter Besøget hos sin Fader, kommen til hendes Enebo, hvor han nu lever ofrende sig til Çiva's Dyrkelse for en Gang at faa sin elskede Makarandiká*).

---

*) Imellem Somaprabha's Afreise til sin Fader og Papegøjens (den tidligere Alfekonges) Ankomst til Pulastya's

Efter at have fortalt denne Historie tav Vismanden Pulastya, og jeg*) huskede strax min forrige Tilværelse, hvorved jeg paa én Gang overvældedes af Glæde og af Sorg. Vismanden Marícín, som af Medynk havde bragt mig til Eneboet, tog mig nu og opfostrede mig. Da mine Vinger vare voxede ud, flakkede jeg om snart paa et Sted og snart paa et andet med den Ustadighed, som er en let Sag for Fuglene, og viste min forunderlige Kundskab. Saa faldt jeg i en Nisháda's Haand og kom tilsidst til dig. Nu er min Brøde svunden, som foraarsagede, at jeg blev født af en Fugl.

Da den vise Papegøje tav efter at have fortalt sin forunderlige Historie i Paladset, følte Kong Sumanas strax sit Sind voldsom bevæget af Glæde og Forundring. Imidlertid sagde Çiva, som var tilfredsstillet ved Somaprabha's Bod, til ham i Drømme: „Staa op, Konge! og gaa til Kong Sumanas; der skal du træffe din elskede; thi Makarandiká er ifølge sin Faders Forbandelse bleven en Nishádapige ved Navn Muktálatá og er nu med sin Fader, som er bleven til en Papegøje, kommen til denne Konge. Saa snart hun ser dig, vil hendes Forbandelse høre op, og hun vil erindre sin Alfetilværelse. Saa vil Eders Forening

---

Enebo (man erindre, at det er Pulastya, som fortæller alt det foregaaende) maa der altsaa være hengaaet et Tidsrum af mange Aar, indtil den genfødte Raçmimat var bleven voxen.

*) Papegøjen, som har refereret Pulastya's Fortælling til Kong Sumanas.

prydes med den store Glæde over Genkendelsen af hinanden.“ Dernæst talte den hellige, som er barmhjertig mod sine Dyrkere, ligeledes til Manorathaprabhá i hendes Enebo: „Brahmanen Raçmimat, som du har ønsket dig til Brudgom, er nu genfødt som Kong Sumanas; gaa derfor hen og fremstil dig for ham; ved Synet af dig, du skønne! vil han strax erindre sin forrige Tilværelse“. Da Somaprabha og Alfepigen saaledes hver for sig vare blevne underrettede af Herren i Drømme, gik de begge til Kong Sumanas's Bolig. Saa snart Makarandiká dér saa Somaprabha, erindrede hun sin forrige Tilværelse og fik igen sit eget himmelske Legeme og faldt ham om Halsen, løst af den lange Forbandelse. Ogsaa Somaprabha var lykkelig, da han omfavnede Alfekongens Datter, som han havde faaet ved Çiva's Naade, og som var ligesom den himmelske Nydelses Lykke i legemlig Skikkelse. Ligeledes erindrede Kong Sumanas ved Synet af Manorathaprabhá sin forrige Tilværelse, klædtes igen i sit tidligere Legeme, som faldt ned fra Himlen, og blev atter Vismandssønnen Raçmimat. Forenet med sin elskede, som han længe havde længtes efter, gik han nu atter til sit Enebo, og ligeledes drog Somaprabha med sin kære Makarandiká til sin egen Stad. Ogsaa Papegøjen aflagde sit Fuglelegeme og fik det Legeme, som han havde erhvervet ved sine Bodsøvelser. — Saaledes fuldbyrdes de dødeliges Forening, som er nødvendig bestemt, selv efter lang Tids Forløb.

(X. 61. 1 flgg.) Derpaa sagde igen Ministeren Gomukha for at adsprede Naraváhanadatta, som stadig længtes efter Çaktiyaças: „Du har hørt Fortællinger om forstandige Folk*), o Konge! hør mig nu fortælle om Taaber:

En rig Købmand havde en taabelig Søn. Denne drog engang for Handelens Skyld til Katáhadvípa og havde mellem sine Varer en stor Mængde Agurutræ**). Han fik alle sine andre Varer afsatte; men der var ingen, som købte hans Agurutræ, da Folk dér ikke kendte det. Da det taabelige Menneske saa engang saa nogle Folk købe Kul af Brændehandlerne, brændte han Agurutræet og lavede Kul deraf. Det solgte han saa for Kulprisen og vendte hjem, hvor han priste dette som et Held og blev til Latter for Folk.

Der boede i en Landsby en Bonde saa dum som en Træklods. Da han engang havde ristet nogle Sesamfrø og fundet, at de smagte behageligt, saaede han en Mængde af dem ristede for at faa dem til at komme ristede op af Jorden. Da de nu ikke spirede saasom de vare ristede, tabte han sin Ejendom, og Folk lo ad ham.

Der var engang en Mand med et langsomt Begreb. En Nat, før han om Morgenen skulde hædre en Guddom, tænkte han ved sig selv: „Til Badning

---

*) I det foregaaende havde han fortalt Fabler.

***) En kostbar, vellugtende Træsart.

Røgelse og deslige bruger jeg baade Vand og Ild; jeg vil da stille begge Dele paa ét Sted, for at jeg hurtigt kan faa fat i dem.“ Efter denne Overvejelse anbragte han Ilden i Vandkrukken og gik saa hen og lagde sig. Da han saa efter om Morgenens, var Ilden borte og Vandet ødelagt. Ved Synet af det snavsede Vand blev hans Ansigt af Flovhed lige saa sort som det; men Folks Ansigt blev hvidt*) af Latter.*)

Der var engang en stor Tosse ét eller andet Sted. Da han bemærkede, at hans Kone var fladnæset, og at hans Lærer havde en fremstaaende Næse, skar han Næsen af Læreren, mens han sov. Saa gik han hen og skar sin Kones Næse af og satte Læreren's Næse i hendes Ansigt; men den vilde ikke gro fast.

Der boede engang en rig men meget taabelig Kvæg-yrde i en Skov. Hans Venskab og Omgang var der mange Skælmer, som søgte. De sagde til ham: „Vi have begæret en rig Borgers Datter i Byen til Ægte for dig, og Faderen har lovet at give dig hende.“ Da han hørte det, blev han fornøjet og gav dem Penge, og de sagde saa igen efter nogle Dages Forløb til ham: „Nu har dit Bryllup staaet.“ Derved blev han endnu mere glad og gav dem mange Penge.

---

*) Det sorte betegner Bedrøvelse, det hvide Glæde og Munterhed.

Efter nogen Tids Forløb sagde de til ham: „Der er født dig en Søn.“ Af Glæde derover gav det taabelige Menneske dem alting, og den følgende Dag græd han og sagde: „Jeg længes efter min Søn,“ til Folks store Morskab.

En Taabe gik engang til Torvet for at sælge Bomuld; men der var ingen, som vilde købe det af ham, for de syntes, at det var snavset. Nu lagde han Mærke til, at Guld, som var blevet rensed ved at glødes i Ilden, blev solgt af Guldsmeden og modtaget af Køberen. Da han nu gerne vilde rense sit Bomuld, kastede han det i Ilden, hvor det brændte

---

Nogle Taaber i en Landsby fik af Embedsmændens Befaling til at bringe Dadler*) til Kongens Palads. Da de havde set, hvor let det var at plukke Dadlerne af et Træ, som var faldet om af sig selv⁸⁾, saa om huggede de alle Dadeltræerne i deres Landsby. Efterat de havde fældet dem og plukket alle Dadlerne af dem, rejste de dem op og forsøgte at få dem til at gro; men det vilde ikke lykkes dem. De de nu bragte Dadlerne tilligemed Fortællingen om deres Snildhed⁹⁾, bleve de straffede af Kongen, som derved fik at vide, at de havde omhugget Træerne.

En Konge lod engang én gribe, som kunde visse Skatte. Kongens daarlige Minister tænkte: „Bar

---

*) Egentlig Frugten af Phoenix silvestris.

han ikke løber bort!“ og lod Øjnene udstikke paa Skatteviseren. Da denne nu ikke mere kunde se Forskel paa Stederne, saa at han gik lige saa vel udenfor Vejene som paa Vejene, blev Ministeren ud-
lét af alle Folk.

Der bode en forvirret og taabelig Mand i en Landsby. Han blev en Gang ført hjem af en Ven i Byen og beværtet med Spiser, der vare krydrede med Salt, og forskellige Biretter. „Hvorfra har Ma-
den faaet denne behagelige Smag?“ spurgte Taaben. „Fornemmelig ved Salt“, svarede hans Ven. „Det er altsaa det, man skal spise“, sagde han, og tog en Nævefuld Salt, som han stoppede i Munden og spiste, saa at det tilsølede hans Læber og Skæg. Men Folks¹⁶⁾ Ansigter bleve hvide af Latter.

Der bode en Taabe i en Landsby. Han havde en Ko, som daglig gav ham 100 Pala'er*) Melk. Da der en Gang forestod ham en Fest, tænkte han: „Jeg vil tage en svær Mængde Melk af den paa én Gang ved Festen“, og lod være at malke Koen i en hel Maaned. Da han saa malkede den ved Festen, var Melken gaaet helt bort af den; men Folks Latter vilde ikke gaa bort.

(X. 61. 180 figg.) Der var en Gang en Mand,

---

*) En lille Vægt.

som var saa skaldet, at hans Hoved lignede en Kobberpote; det var en rig Taabe, som skammede sig for Folk over, at han ingen Haar havde. Saa kom der en Gang en Skælm, som var hans Klient, til ham og sagde: „Der er en Læge, som kender et Lægemiddel, der kan faa Haaret til at komme frem.“ „Hvis du bringer mig ham“, sagde Taaben, „saa skal jeg give baade dig og Lægen mange Penge.“ Da Skælmen saa i lang Tid havde faaet Penge af ham, førte han en anden Skælm som Læge til Taaben. Da denne længe havde levet paa den skaldedes Bekostning, tog han sit Klæde tilside og viste Taaben sit skaldede Hoved. Taaben, som endnu ikke begreb Sagen, bad ham desuagtet om Haarmidlet. Saa sagde Lægen til ham: „Hvorledes skulde jeg kunne frembringe Haar paa en anden, naar jeg selv er skaldet? det var Mening, din Tosse! med, at jeg viste dig mit haarløse Hoved; men du forstaar det alligevel ikke — fy!“ Med disse Ord gik Lægen sin Vej.

Der var en lærd Mand, som havde en taabelig Tjener. Han blev en Gang sendt af sin Herre til en Købmand for at hente Olie og fik den i en Kande. Da han var paa Vejen hjem med Oliekanden, sagde en Ven til ham: „Pas paa den Oliekande, den drypper forneden.“ Taaben vendte nu op og ned paa Kanden for at se efter for neden, hvorved al Olien spildtes paa Jorden for ham. Han blev Genstand for Folks Latter, og da hans Herre fik det at vide

jog han ham ud af Huset. — For en Taabe er dog hans egen Forstand bedre end et Raad.

(X. 61. 204 flgg.) Der var en Gang en smuk, men taabelig Candálapige*). Hun foresatte sig, at hun vilde have den ypperste paa Jorden til Brudgom. Da hun en Gang saa Kongen, som var gaaet ud for at spadserere om i Byen, gav hun sig til at følge efter ham som den ypperste af alle for at faa ham til Husbond. Saa kom der en Vismand gaaende ad den Vej; Kongen steg først ned fra sin Elefant og bøjede sig for hans Fødder, før han drog til sit Hus. Ved Synet heraf tænkte Candálapigen, at Vismanden var endnu ypperligere end Kongen, hvorfor hun forlod denne og fulgte efter Vismanden. Da Vismanden undervejs kom til et mennesketomt Çivatempel, knælede han ned og bøjede sig for Çiva, hvorpaa han gik videre. Saa tænkte Candálapigen, at Çiva var den ypperste, lod Vismanden gaa og holdt sig til Guden. Et Øjeblik efter gik en Hund derind, steg op paa Gudens Sæde, løftede Benet op og gjorde det, som stemmede med dens Natur. Nu mente hun, at Hunden var ypperligere end Guden, forlod Guden og fulgte efter den. Hunden gik hjem i en Candála's Hus, hvor den af Kærlighed rullede sig for Fødderne af en ung Candála, som den kendte. Da Candálapigen saa dette, mente hun, at den unge Candála var ypperligere end Hunden, og tilfreds med sin egen Slægt

*) Candála'erne vare den allerlaveste Kaste i Indien.

valgte hun nu ham til Husbond. — Saaledes falde Taaberne tilbage til deres eget Udgangspunkt, selv om de sætte Foden nok saa langt frem¹¹).

(X. 61. 237 flgg.) En taabelig Rejsende var med stor Besvær kommen igennem en Skov og plagedes af Tørst; da han nu kom til en Flod, drak han dog ikke af den, men saa blot paa Vandet. „Hvorfor drikker Du ikke Vandet, naar Du er tørstig?“ spurgte én ham. „Hvorledes skal jeg kunne drikke alt det?“ svarede Taaben. „Vil Kongen maaske straffe Dig, hvis Du ikke drikker det altsammen?“ spurgte den anden leende; men Taaben drak alligevel ikke af Vandet. — Saaledes gaar det med Taaberne: naar der er noget, de ikke formaa at gøre fuldstændig, saa gøre de ikke engang saa meget deraf, som de kunne.

(X. 61. 252 flgg.) Der var engang en uvidende Astrolog; da han ikke kunde forskaffe sig sit Livsophold, drog han med Kone og Børn fra sin Egn hen til en anden. Her vilde han nu vise sin foregivne Indsigt for ved Humbug at vinde Rigdom og Ære. I alle Folks Paasyn omfavnede han sin lille Søn og brast i Graad, og da man spurgte ham om Grunden, svarede Synderen saaledes: „Jeg kender baade det forbigangne, det nærværende og det tilkommende; nu vil dette Barn dø for mig om syv Dage; derfor græder jeg.“ Ved disse Ord vakte han Folks Forundring. Da saa den syvende Dag var

kommen, dræbte han om Morgen en Sønnen, mens han sov. Da Folk saa, at Barnet var dødt, fik de Tillid til ham og beviste ham Ære; derved samlede han Rigdom og vendte saa igen tilbage til sit eget Land.

Engang stod én udenfor og hørte, hvorledes en anden inde i Huset priste hans Dyder for sine paa-rørende. Saa var der én, som sagde: „Ja, visselig har han mange gode Egenskaber, Ven! men han har dog to Fejl, han er voldsom og bliver let vred.“ Da Manden, som stod udenfor, hørte ham sige det, styrtede han ind med Voldsomhed og snørede hans Klæder sammen om Halsen paa ham og sagde skældende og glødende af Forbittrelse: „Din Skurk! naar har jeg nogensinde vist Voldsomhed eller Vrede?“ Saa sagde de andre leende til ham: „Ja, hvad er det, som den anden siger? Du viser jo nu aabenlyst baade Voldsomhed og Vrede.“

Der var en Gang en Konge: ham fødtes der en smuk Datter. Da han i et Overmaal af Kærlighed ønskede at faa hende voksen i en Fart, lod han hente Læger, tiltalte dem venlig og sagde: „Bring et saadant kraftigt Lægemedel i Anvendelse, at min Datter hurtig kan voxes til og blive givet til en god Husbond.“ Da Lægerne hørte det, sagde de til Taa-ben for at leve af ham: „Der er saadant et Lægemedel; men man faar det fra et meget fjernt Land; mens vi henter det, Konge! maa din Datter holdes skjult; thi saadan en Bestemmelse er der

om det.“ Derpaa skjulte de Kongedatteren og lovede i mange Aar, at de nok skulde skaffe Lægemidlet. Da hun saa var voxet op til en ung Pige, viste de Fyrsten hende og sagde, at de havde gjort hende voxen med Lægemidlet. Højst tilfreds overøste han Skælmerne med store Rigdomme.

Der bode en Gang i en By en Mand, som var stolt af sin Klogskab. Han havde en Mand fra Landet til Tjener, som efter et Aars Forløb af Utilfredshed med Levemaaden tog sin Afsked og drog hjem. Da han var gaaet, spurgte Herren sin Kone: „Lille Ven! han har da ikke taget noget fra dig og er gaaet med?“ „Jo“, sagde hun, „en halv Pana*.“ Saa tog han 10 Pana'er med som Rejsepenge og satte efter ham, traf ham ved Bredden af en Flod og fik sin halve Pana. Han priste siden i høje Toner sit Held med denne Forretning.

Da en Gang en Taabe rejste paa et Fartøj over Havet, faldt et Sølvkar ud af Haanden paa ham ned i Vandet. Taaben tog Kending af Stedet ved Vandhvirvler og den Slags Ting og tænkte: „Jeg vil komme her igen og tage det op af Vandet.“ Da han lykkelig var kommen til den anden Kyst af Havet og der saa Vandhvirvler og deslige, tænkte han, at det var Mærkerne, og dukkede strax ned i Vandet for at faa fat i Karret, til de omstaaendes store Munterhed.

---

*) En lille Mønt.

En taabelig Fyrste saa engang to Mænd nede paa Gaden . . . ¹²). Da han saa, at den ene af dem havde røvet noget Kød i Køkkenet, lod han 5 Pala'er Kød skære ud af Tyvens Legeme. Ved Synet af hans Vaande, da Kødets var skaaret ud af ham, og han laa og jamrede sig paa Jorden, følte Kongen Medlidenhed med ham og sagde til Dørvogteren: „Hans Smerte over de 5 Pala'er Kød, som ere skaarne ud af ham, vil ikke stilles; giv ham derfor endnu mere Kød, end der er taget fra ham.“ „Konge! tror Du, at én, som man har skaaret Hovedet af, kan leve, selv om man giver ham 100 Hoveder igen?“ sagde Dørvogteren og gik udenfor og lo; derpaa trøstede han ham, som Kødets var skaaret af, og overgav ham til Lægerne. — Saaledes forstaar en taabelig Herre hverken at straffe eller at vise Naade.

(X. 61. 295 flgg.) En Familiefader havde en taabelig Tjener. Da han holdt meget af Ámalaka'er*), befalede han denne: „Gaa og hent mig nogle rigtig søde Ámalaka'er nede fra Haven.“ Taaben bed et Stykke af hver af dem for at smage paa dem og bragte dem saaledes til sin Herre med de Ord: „Se, Herre! her har jeg bragt dig nogle rigtig søde; jeg har selv smagt paa dem“. Da Husherren saa de halvt fortærede Ámalaka'er, viste han dem fra sig med Foragt tilligemed Tjeneren.

---

*) En Slags Lægeplante.

Yajñasoma og Kírtisoma.

I Byen Pátaliputra*) bode der to Brahmaner, som vare Brødre; den ældstes Navn var Yajñasoma, den yngstes Kírtisoma. De to unge Brahmaner havde arvet en stor Formue efter deres Fader. Kírtisoma forøgede sin Del ved forskellige Foretagender; men Yajñasoma fortærede sin og gav den bort, og tilsidst slap den helt op. Da han nu ingen Formue havde mere, sagde han til sin Hustru: „Kære! hvorledes kan jeg, der før har haft en stor Formue, nu bo som fattig blandt mine Frænder? lad os derfor ty til en anden Egn.“ „Hvor skal vi gaa hen uden Rejsepenge?“ sagde Konen; men da han blev haardnakket ved sit Forsæt, sagde hun: „Skulle vi nødvendigvis drage afsted, saa gaa dog først hen og bed din yngre Broder Kírtisoma om nogle Penge til Rejsen.“ Da han nu kom til sin yngre Broder og bad ham om Rejsepenge, sagde dennes Kone til sin Mand: „Hvordan kunne vi give ham, som har forødt sin egen Formue? han holder kun af os, fordi han er fattig¹⁶).“ Skønt Kírtisoma holdt meget af sin Broder, vilde han dog, da han hørte dette, ikke give ham noget; hvor det dog er en Ulykke at lade sig styre af daarlige Kvinder!

Yajñasoma gik saa stiltiende bort og fortalte sin Hustru det. Derpaa begav han sig paa Vejen derfra

---

*) Ved Ganges; det er den, som de græske Forfattere kalde Palibothra, og som paa Megasthenes's Tid var Kong Sandrokkottos's (Candragupta's) Hovedstad.

sammen med hende og havde nu ingen anden Tilflugt end Guderne. Da han undervejs var kommen ind i en Skov, blev han ifølge Skæbnens Bestemmelse slugt af en Boaslange; ved dette Syn kastede hans Hustru sig paa Jorden og udbrød i Jammerskrig. „Hvorfor jamrer Du, herlige?“ sagde Boaslangen til hende med menneskelig Stemme. Brahmaninden svarede: „Ædle Væsen! hvorledes kan jeg andet end jamre, da Du idag her i det fremmede Land har berøvet mig sorgpinte mit Almissekar?“ Strax udspyede Boaslangen et stort Guldkar af sin Mund og gav hende med de Ord: „Der! tag dette Almissekar!“ „Du herlige! hvem vil give mig stakkels Kvinde Almisse deri?“ spurgte den gode Brahmaninde. Boaslangen svarede: „Den, som ikke paa din Bøn giver Dig Almisse deri, hans Hoved skal øjeblikkelig gaa i tusinde Stykker, det siger jeg dig for Sanden“. Da den gode Brahmaninde havde hørt dette, sagde hun til Boaslangen: „Hvis det forholder sig saaledes, saa giv Du mig min Mand som Almisse deri“. Aldrig saa snart havde hun sagt disse Ord, før Boaslangen udspyede Yajñasoma af sin Mund, uskadt og levende. Derpaa blev den strax forvandlet til en himmelsk Mand og sagde tilfreds til de to glade Ægtefolk: „Jeg er Alfekongen Káncanavega (Guldhast); ifølge Gautama's*) Forbandelse var jeg bleven forvandlet til en Boaslange, og denne Forbandelse skulde faa Ende, naar jeg kom i Santale med en brav Kvinde“. Med disse Ord fyldte

---

*) En berømt mythisk Helgen; ogsaa et Navn paa Buddha.

Alfekongen strax Guldkarret med Ædelstene, hvorpaa han glad fløj op i Luften og forsvandt. De to Ægtefolk droge hjem med den store Mængde Ædelstene; der boede Yajñasoma lykkelig, i Besiddelse af en uudtømmelig Rigdom.

En Karnátakriger*) vandt ved sin Tapperhed i Kampen sin Konges Tilfredshed. Fyrsten var saa naadig at love ham Opfyldelsen af en Begjæring. Soldaten, der var saa skægløs som en Gilding, valgte hans Barber.

(X. 62. 172 figg.) I Málava var der engang to Brahmaner, som vare Brødre; de havde efter deres Fader arvet en uskiftet Formue. Da denne Formue blev delt, kom de i Trætte om, hvem der fik mest, og toge deres Lærer, en skriftklog, til Voldgiftsmand, og han sagde til dem: „Lad os dele hver Ting i to lige Halvdele, af hvilke hver kan tage sin, for at I ikke skulle komme i Trætte om, hvem der faar mest“. Paa hans Ord delte Tosserne hvert Stykke af Klæder, Senge og alt det øvrige Husgeraad, selv Kvæghøvederne, i to Dele og toge hver det halve. De havde en Trælkvinde, og hende delte de ogsaa i to Dele. Da Kongen fik det at vide, lod han dem begge bøde med hele Formuen.

---

*) Et Folk paa Dekhan.

(X. 62. 193 flgg.) En Købmand havde det Uheld, at en Kamel paa Rejsen styrtede for ham under sin Byrde. Han sagde til Tjenerne: „Jeg vil gaa hen og købe en anden Kamel, for at den kan tage det halve af denne Kamels Byrde. I maa blive her og passe paa, naar der trækker Skyer op, at der ikke kommer Vand til Skindet udenpaa Tøjkurvene“. Da Købmanden var gaaet bort, efterladende Tjenerne ved Kamelen med denne Besked, trak der pludselig en Sky op, og det begyndte at regne. „Vi maa passe paa, at der ikke kommer Vand til Skindet om Kurvene; det var jo Herrens Befaling“, tænkte Tjenerne og trak Tøjet ud af Kurvene og indhyllede Skindene dermed; derved ødelagdes Tøjet af Vandet. „I Skurke! hvorfor have I gjort Klæderne vaade? ¹⁴⁾ Alt Tøjet er jo blevet ødelagt af Vand“, sagde Købmanden, som imidlertid var kommen tilbage, forbitret til Tjenerne. „Du har befalet, at vi skulde passe paa, at der ikke kom Vand til Skindet om Kurvene; hvad have vi da gjort galt der?“ svarede disse. „Meningen med det, jeg sagde, var, at Klæderne vilde blive ødelagte, naar Skindene bleve vaade; Befalingen, som jeg gav Eder, gjaldt Klædernes Bevaring og ikke Skindenes.“ Med disse Ord læssede Købmanden Byrden paa den anden Kamel og drog til sit Hjem, hvor han lod Tjenerne bøde med hele deres Ejendom.

En Vandringsmand købte sig for en Pana 8 Kager. Da han havde spist de 6, syntes han endnu ikke, at han var mæt; men ved saa at spise den syvende blev han mæt. Saa jamrede han: „Jeg er bestjaalen! hvorfor spiste jeg ikke denne Kage, som jeg blev mæt af, først? hvorfor beholdt jeg ikke de andre i Haanden, som jeg nu til ingen Nytte har ødt?“

En taabelig Træl fik denne Befaling af en Købmand: „Pas paa Bodens Dør; jeg gaar ind i Huset et Øjeblik.“ Da Købmanden efter at have sagt dette, gik bort, tog Trællen Døren af Boden og gik med den paa Skulderen hen for at se en Dandser. Da han kom tilbage, fik han Skænd af Købmanden, som havde set, hvad han havde gjort, hvortil han svarede: „Du sagde til mig, at jeg skulde passe paa denne her Dør.“

(X. 63. 157 flgg.) En rig Mand, hvem en Sanger havde fornøjet med Sang og Musik, lod sin Skatmester kalde og sagde i Sangerens Paahør til ham: „Giv denne Sanger 2000 Pana'er.“ „Det skal jeg“, sagde Skatmesteren og gik. Sangeren gik saa hen og forlangte denne Sum af ham; men efter Aftale med sin Herre gav Skatmesteren ham dem ikke. Sangeren henvendte sig derpaa til Rigmanden desangaaende, men fik det Svar: „Hvad har Du givet mig, som jeg skal give Dig noget for til Gen-gæld? Ved dit Lyrespil har Du skaffet mig en hurtig forbigaaende Behagelighed for Hørelsen,

og paa samme Maade har jeg skaffet Dig en øjeblikkelig Behagelighed ved at sige, at jeg vilde give Dig noget. Da han hørte dette, gik Spillemanden leende bort, skønt hans Haab var blevet skuffet.

En Lærer havde to Disciple, som vare misundelige paa hinanden. Af disse salvede og vaskede den ene daglig Lærerens højre Fod og den anden paa samme Maade den venstre. Da den, som plejede at salve den højre, engang var bleven sendt til Landsbyen, sagde Læreren til den anden Discipel, som havde den venstre Fod at salve: „Idag maa Du vaske og salve min højre Fod.“ Da den taabelige Discipel hørte det, sagde han til Læreren: „Denne Fod, som min Medbejler har at gøre med, vil jeg ikke salve.“ Desuagtet blev Læreren ved at trænge ind paa ham. Af Had til den gode Discipel¹⁵⁾ tog da hans Rival Lærerens Ben og brækkede det med stor Kraft. Da Læreren udstødte et Skrig, kom nogle andre ind og bankede den slette Discipel, som blev befriet af den bedrøvede Lærer.

Den følgende Dag kom den anden Discipel fra Landsbyen; da han saa den Pine, hans Lærer havde i Benet og havde erkyndiget sig om Sagen, udbrød han glødende af Harme: „Hvorfor skulde jeg ikke brække det Ben, som min Fjende har at gøre med?“ Med disse Ord tog han fat i Lærerens andet Ben og brækkede det. Da han saa blev banket af de andre, blev ogsaa denne daarlige Discipel af Medynk befriet af den stakkels Lærer, som nu havde faaet

begge Ben brækkede. De to Disciple droge derfra og vare til Latter for hele Egnen, og Læreren, som maa roses for sin Taalmodighed, blev efterhaanden rask igen.

En Slange havde to Hoveder, ét i Forenden og ét paa Halen; Halehovedet var blindt, hvorimod det naturlige ¹⁶⁾ Hoved havde Øjne. De gjorde hver for sig haardnakket Paastand paa at være det vigtigste. Slangen gik imidlertid med det naturlige Hoved i Spidsen. Engang traf Halehovedet paa Vejen paa et Stykke Træ, viklede sig fast omkring det og standsede Slangens Gang. Nu mente Slangen, at det var det stærkeste, siden det kunde overvinde det forreste Hoved. . . . .¹⁷⁾ Da Slangen derpaa gik omkring efter dette blinde Hoved, kunde den ikke se Vejen og faldt i Ilden i et Hul og blev brændt. — Saaledes gaa de Taaber til Grunde, som ikke kende Forskel mellem et ringe og et stort Fortrin ¹⁸⁾, idet de slutte sig til de ringeste.

(X. 63. 191 flgg.) Der var en Gang en dum Brahmansøn. Hans Fader sagde til ham en Aften: „Du maa gaa til Landsbyen imorgen tidlig, min Søn!“ Saa gik han den næste Morgen til ingen Nytte til Landsbyen, uden at spørge sin Fader om, hvad han skulde gøre, og kom træt tilbage om Aftenen. „Her kommer jeg tilbage fra Landsbyen“, sagde han til sin Fader. „Ja, hvad er der ikke udrettet ved, at Du gik derhen?“ svarede Faderen.

Bodhisattva'en, Løven, Fuglen, Slangen og den utro Kvinde.

(X. 65. 45 flgg.) En Incarnation af en Bodhisattva*) havde bygget sig en Hytte i en Skov, hvor han levede under Bodsøvelser med Hjærtet fuldkommen gennemtrængt af Barmhjærtighed. Han reddede de Væsner, som vare faldne i Ulykke, baade Piçáca'er**) og andre, og benyttede sin Magt til at kvæge dem med Vand og Fødemidler¹⁹⁾. Da han engang flakkede om i Skoven for at bevise andre Velgerninger, bemærkede han et stort Hul i Jorden og saa derned. En Kvinde, som var dernede, raabte højt, da hun saa ham: „O, hør! Du ædle! vi ere fire, som inat ere faldne ned i dette Hul, nemlig jeg, som er en Kvinde, en Løve, en Fugl med Guldtop og en Slange; vis Barmhjærtighed imod os og hjælp os ud af denne store Vaande“. Han svarede: „Om endogsaa I tre ere faldne ned, fordi I ikke kunde se i Mørket, hvorledes er da Fuglen falden derned?“ „Jo, han faldt ned, da han var indviklet i et Jærgarn“, svarede Kvinden. Da han nu vilde drage dem op ved sin Bods overmenneskelige Magt***), kunde han ikke: hans

---

*) o: et Buddhaemne, en buddhistisk Helgen, der engang skal fødes som en ny Buddha, og i Mellemtiden opholder sig i Himlen. Man undre sig ikke over her at finde denne buddhistiske Forestilling; skønt Buddhismen blev fortrængt fra Forindien, efterlod den dog mange Spor af sin tidligere Tilstedeværelse.

**) en Slags Djævlø eller onde Aander.

**) se Indledningen.

Bodsmagt blev mat. „Det er vist en syndig Kvinde, siden min Bodsmagt er forsvunden ved Samtale med hende; saa maa jeg imidlertid bruge en anden Fremgangsmaade her“, tænkte den ædle Bodsøver. Saa trak han dem alle sammen op af Hullet med et Reb, som han snoede af Græs, og de priste ham højt af Taknemmelighed. Forundret spurgte han Løven, Fuglen og Slangen: „Sig mig, hvorledes have I faaet en forstaaelig Stemme, og hvordan er Eders Historie?“ Løven svarede: „Vi ere begavede med forstaaelig Tale og kunne huske vor forrige Tilværelse²⁰); høi nu vor Historie“. Efter disse Ord begyndte Løven at fortælle sin Historie:

„Paa Himálaya er der en herlig By ved Navn Vaidúryaçr̥ṅga (Lapislazuli-Tinde). Dér bor Alfekongen Padmaveça (Lotushús). Ham fødtes der en Søn Vajravega (Diamanthast). Denne Vajravega yppede af Stolthed og Hovmod over sin Tapperhed og Styrke. Kiv med alle, mens han bode i Alfeverdenen. Da hans Fader forbød ham det, og han ikke agtede paa hans Ord, forbandede Faderen ham og sagde: „Fald ned til de dødeliges Verden“. Ramt af Forbandelsen, som tilintetgjorde hans Stolthed og nedslog hans Kundskab, bønfuldt Vajravega grædende Faderen om at bestemme en Tid, da Forbandelsen skulde ophøre. Efter et Øjeblikks Betænkning sagde Faderen: „Først skal Du paa Jorden blive en Brahmans Søn og atter vise det samme Hovmod; saa skal Du blive forbandet af din Fader og forvandles til en Løve og falde i en Hul, hvorfra en højhjærtet Mand af Medynk ska

drage Dig op; naar Du har bevist ham en Tjeneste til Gengæld i hans Ulykke, skal Du blive befriet fra denne Forbandelse.“ Denne Tidsgrændse bestemte Faderen for hans Forbandelse. Derpaa fødtes Vajravega her paa Jorden i Málava som Brahmanen Hari-ghosha's Søn Devaghosha. Han yppede ogsaa dér Kiv med mange af Hovmod over sin Tapperhed og Styrke. Faderen sagde til ham: „Du maa ikke yppe Klammeri med alle og enhver“; men da han ikke gjorde efter hans Ord, forbandede Faderen ham i Vrede: „Du af dit Heltemod indbildske uforstandige Taabe! bliv til en Løve!“ Saaledes blev Devaghosha, oprindeligt en falden Alf, genfødt i denne Lund som en Løve. Vid, at jeg er denne Løve, som paa min Omstrejfen inat efter Skæbnens Bestemmelse faldt i dette Hul, hvorfra du, ædle! drog mig op. Nu gaar jeg bort. Naar en Ulykke rammer dig, saa husk paa mig; saa snart jeg har ydet dig Gengæld, vil jeg blive befriet fra min Forbandelse“. Efter at have sagt disse Ord gik Løven bort, hvorpaa den guldkammede Fugl paa Bodhisattva'ens Spørgsmaal fortalte sin Historie:

„Paa Himálaya bor Alfe kongen Vajradamsht̄ra (Diamanttand). Ham fødte hans Dronning fem Døttre efter hinanden. Efter derpaa at have vundet Çiva's Naade ved Bod fik Kongen en Søn, som fik Navnet Rajatadamsht̄ra (Sølv tand), og som han elskede højere end sit Liv. Ham lod Faderen af Kærlighed allerede i hans Barndom lære de hemmelige Kundskaber, og Rajatadamsht̄ra voxede op til Fryd for sine Venners Øjne. Engang saa han sin Søster Somaprabhá (Maane-

glands) spille for Gauri*) paa en Pinjarika**). „Giv mig Pinjarika'en, jeg vil ogsaa spille paa den“, bad den barnagtige Dreng. Da hun ikke vilde give ham den, tog han den i sin Letsindighed selv fra hende og fløj op i Luften med den ligesom en Fugl. Saa forbandede Søsteren ham: „Fordi Du med Magt tog Pinjarika'en fra mig og fløj op, skal Du blive til en Fugl med Guldkam“. Rajatadamshtra kastede sig for sin Søsters Fødder og bad hende bestemme en Ende paa Forbandelsen, hvilket hun gjorde med de Ord: „„Taabe! naar Du er bleven til en Fugl og falder i et skjult Hul og én af Medlidenhed drager Dig op derfra, og Du har ydet ham Gengæld, saa skal Du være ude over Forbandelsen““. Jeg er denne hendes Broder, der blev født som en guldkammet Fugl. Nu gaar jeg bort. Husk paa mig i Ulykken! naar jeg har gengældt din Godhed, vil min Forbandelse op-høre“. Dermed gik Fuglen sin Vej, og Slangen fortalte:

„Fordum var jeg en Vismandssøn i Kaçyapa's***) Enebo. Dér boede ogsaa en Ven af mig, som ligeledes var Søn af en Vismand. Engang, da denne min Ven var gaaet ud i Søen for at bade sig, mens jeg stod paa Bredden, saa jeg en Slange med 3 Hætter nærme sig. For at forskrække min Ven med den for Spøg fastholdt jeg ved min Tryllekraft Slangen paa Kanten af Søbreden med Ansigtet vendt imod ham.

---

*) Çiva's Hustru.

***) Et ikke nærmere bekendt musikalsk Instrument.

****) En berømt mythisk Helgen.

Da han et Øjeblik efter var færdig med at bade sig og kom ind til Bredden og pludselig fik Øje paa Slangen, blev han af Skræk aldeles forvirret. Langt om længe fik jeg ham beroliget, og da han mærkede, at det var mig, som havde forskrækket ham med Villie, forbandede han mig i Vrede: „Gaa og bliv til en stor Slange med 3 Hætter ligesom denne“. Formildet bestemte han derpaa, at Forbandelsen skulde ophøre, naar én havde draget mig op af et Hul, og jeg havde gengældt ham hans Velgerning. Saaledes er det ogsaa gaaet mig. Nu gaar jeg. Naar Du tænker paa mig, skal jeg komme igen og lønne Dig, hvad Du har gjort imod mig: da bliver jeg forløst“. Dermed gik Slangen sin Vej, og nu fortalte Kvinden sin Historie:

„Jeg er en ung Krigers Hustru i Kongens Tjeneste. Han er heltemodig, gavmild, ung, smuk og stolt; men alligevel var jeg Synderinde ham utro, og da min Mand fik dette at vide, tænkte han paa at straffe mig. Det fik jeg Underretning om af en Veninde; saa flygtede jeg og kom om Natten til denne Skov, hvor jeg faldt i Hullet og blev trukken op af Dig. Ved din Naade gaar jeg nu bort for at leve, hvor det kan falde sig. Gid jeg maa opleve den Dag, da jeg kan yde Dig Gengæld.“

Kvinden gik til Byen til Kong Gotravardhana, hvor hun opholdt sig med Tyendet som Tjenestekvinde hos hans Dronning. Paa Grund af Samtalen med denne Kvinde havde Bodhisattva'en mistet sin Bodsmagt, saa at han ikke mere fandt Rødder, Frugter og deslige i Skoven. Da han nu plagedes af

Sult og Tørst, huskede han først paa Løven, som strax kom, saa snart han tænkte paa den, og underholdt ham med Dyrekød. Da den efter nogen Tids Forløb havde skaffet ham hans forrige Helbredstilstand tilbage ved Hjælp af Kødets, sagde den til ham: „Min Forbandelse er ophørt; nu gaar jeg.“ Efter disse Ord af lagde den sin Løveskikkelse og blev til en Alf, som med hans Indvilligelse, efter at have taget Afsked med ham, drog bort til sit eget Opholdssted.

Da Midlerne til Livets Ophold nu igen slap op for Bodhisattva'en, huskede han paa Fuglen med Guldkammen, som kom, saa snart han tænkte paa den. Da han havde fortalt den sin Nød, fløj den bort og bragte et Øjeblik efter en Kurv fyldt med Ædelstenssmykker og gav ham med de Ord: „Ved denne Rigdom kan Du have dit Livsophold for bestandig, og min Forbandelse har nu Ende; lev vel! jeg gaar bort.“ I det samme blev den forvandlet til en ung Alf, fløj bort til sin egen Verden og fik Riget efter sin Fader.

Idet Bodhisattva'en nu gik omkring for at sælge Ædelstenene, kom han til den By, hvor Kvinden bode, som han havde trukket op af Hullet. Dér lagde han Smykkerne i en gammel Brahmanindes mennesketomme Hus, mens han gik hen i en Bod. Paa Vejen saa han Kvinden komme hen imod sig, og hun saa ogsaa ham. Da de havde hilst paa hinanden og vare komne i Samtale, fortalte Kvinden ham omstændelig, hvorledes hun levede ved Dronningens Side, og spurgte ogsaa ham, hvorledes det var gaaet.

ham. Han fortalte hende ærlig, hvorledes han havde faaet Ædelstenssmykkerne af den guldkammede Fugl, og førte hende til den gamle Kones Bolig og viste hende Smykkerne. Den slette Kvinde gik til sin Herskerinde Dronningen og fortalte hende det. Men det var netop i Dronningens Hus, at den guldkammede Fugl listig havde bortført Æsken med Smykkerne²¹⁾ i hendes eget Paasyn, og da nu Dronningen hørte af Kvinden, som vidste, hvorledes det hang sammen, at de vare komne til hendes By, underrettede hun Kongen derom. Kongen lod saa paa den slette Kvindes Angivelse Bodhisattva'en føre bunden ved Tjenere fra det Hus, hvor han opholdt sig, tilligemed Smykkerne. Da Kongen havde udspurgt ham om Sagen og ikke troede, at hans Ord var sandt²²⁾, lod han ham fængsle og tog Smykkerne fra ham.

Forskrækket over Fængslingen huskede Bodhisattva'en paa Slangen, den genfødte Vismandssøn, og den kom strax til ham og sagde efter at have erfaret Sagen: „Jeg skal gaa hen og omslynge Kongen lige til Issen og ikke slippe ham, før Du kommer og befaler mig det; her skal Du sige, at Du vil befri Kongen fra Slangen; naar Du kommer ind, vil jeg paa dit Ord slippe Fyrsten, som af Glæde over at være bleven befriet fra mig vil give Dig sit halve Rige.“ Derpaa gik Slangen hen og omslyngede Kongen og lagde sine tre Hætter paa hans Hoved. „Ve! ve! Kongen er bleven bidt af en Slange“, raabte Folk jamrende. Bodhisattva'en sagde: „Jeg frelser²³⁾ Fyrsten fra Slangen“. Da Tjenerne hørte dette, under-

rettede de Kongen om hans Ord, hvorpaa denne lod Bodhisattva'en hente og sagde til ham: „Hvis Du befrier mig fra Slangen, giver jeg Dig det halve Rige; det skulle mine Ministre være Dig Borgen for.“ Der- til sagde Ministrene ja, og Bodhisattva'en sagde til Slangen: „Slip strax Kongen.“ Saaledes blev Kon- gen befriet fra Slangen og gav Bodhisattva'en det halve Rige, og han kom snart til sig selv igen. Slangen, hvis Forbandelse nu var til Ende, blev til en ung Brahman; han fortalte sin Historie i Forsamlingen og drog derpaa til sit Enebo.

Der var en taabelig Tiggermunk i et Kloster. Da han engang gik paa Gaden, blev han bidt i Knæet af en Hund. Efterat han derpaa var kommen til sit Kloster, tænkte han: „Nu ville de allesammen hver for sig spørge mig: hvad er der ivejen med dit Knæ? og hvor mange skal jeg saa ikke forklare det, og hvor lang Tid vil det ikke tage? Derfor maa jeg finde paa et Middel til at give dem Underretning alle sammen paa én Gang.“ I den Tanke steg han hurtig op paa Klosterets Tag, tog Klokkerne*) og ringede med den. „Hvorfor ringer Du med Klokkerne i urette Tid?“ spurgte Tiggermunkene, som fulde af Forundring stimlede sammen, da de hørte det. „Der er en Hund, som har bidt mit Knæ, og da jeg tænkte, at det vilde tage en græsselig Tid at fortælle det til hver enkelt, naar han spurgte mig om det, saa

---

*) Eller noget lignende.

har jeg samlet Eder sammen; nu kunne I faa det at se alle sammen paa én Gang; se kun paa mit Knæ!“ svarede han, idet han viste sit bidte Knæ. De forsamlede Tiggermunke lo, saa de vare nær ved at revne, og sagde: „Hvilken Hurlumhej han gør for ingenting!“

Der var en Gang en taabelig Gnier, som var meget rig. Han og hans Kone spiste bestandig bagt Ris uden Salt, og anden Føde smagte de aldrig. Engang sagde han ved Skaberens Førelse til sin Kone: „Jeg har faaet Lyst til en Melkeret; kog mig idag saadan én.“ „Ja“, sagde Konen og gav sig til at koge Melkeretten; men Gnieren holdt sig skjult inde i Kammeret og gik i Seng, da han tænkte: „Bare ikke nogen skal se mig og melde sig som Gæst!“

Imidlertid kom en Ven af ham, som ogsaa var en lumsk Gnier, derhen. „Hvor er din Mand?“ spurgte han Konen. Uden at give ham noget Svar gik hun ind til Manden. Da hun fortalte ham Vennens Ankomst, sagde han i Sengen til hende: „Sæt Dig her og bliv siddende med mine Fødder i dine Hænder og græd og sig til min Ven: „Min Mand er død“; naar han saa er gaaet, ville vi i Ro spise Melkeretten.“ Da hun efter disse Ord gav sig til at græde, gik Vennen ind og spurgte: „Hvad er det?“ „Se! min Mand er død“, sagde hun til ham; men han tænkte ved sig selv: „Hvorledes rimer det, at jeg saa hende i bedste Velgaaende koge en Melkeret, og nu er hendes Mand dér død uden Sygdom? Det

er vist et falsk Paafund, som de have hittet paa, fordi de saa, at jeg kom som Gæst; derfor bør jeg ikke gaa“, tænkte Skælmen, satte sig ned og blev, idet han gav sig til at jamre: „O, min Ven! o, min Ven!“ Da de hørte Klageraabene, kom Frænderne ind og lavede sig til at føre den gale Gnier, der laa som død, til Kirkegaarden. „Staa op, før Du bliver ført ud af dine Frænder og brændt“, hviskede Konen ham hemmelig i Øret. „Nej! denne lumpne Gnier har isinde at spise min Melkeret, derfor staar jeg ikke op, da jeg er saa godt som død ved hans Ankomst; for Folk som mig er Synet af Pengene vigtigere end Livet“; saaledes svarede det taabelige Menneske hemmelig Konen. Derpaa blev han bragt ud af den slette Ven og sine paarørende, og selv da han blev brændt, holdt han sig ubevægelig og sagde ikke et Ord, lige til han døde. Saaledes opgav denne Taabe Livet hellere end at give Slip paa en Melkeret, og andre fortærede nu under Spøg og Munterhed hans surt erhvervede Rigdom.

I Ujjayini*) bode engang en taabelig Lærer i et Kloster. Dér kunde han aldrig faa nogen Søvn om Natten, fordi Musene plagede ham. I sin Kvide fortalte han det til en Ven. „Du bør anbringe en Kat dér, saa fortærer den Musene“, sagde Vennen, en Brahman, til Læreren. „Hvad er en Kat for én? hvor opholder den sig? saadan én har jeg aldrig set

---

*) Nu Oujein, Hovedstaden i Málava.

før“, sagde Læreren. Vennen svarede: „Den har glasagtige Øjne, en brungraa Farve, loddent Skind paa Kroppen, og gaar omkring her paa Gaderne. Opsøg nu Katten efter disse Kendetegn og lad den i en Fart bringe herhen“. Dermed gik Vennen hjem. Saa sagde den taabelige Lærer til sine Disciple: „I vare jo tilstede og hørte Kendetegnene; opsøger derfor Katten et Sted her paa Gaderne“. „Ja“, sagde Disciplene og gik. Der rendte de nu frem og tilbage, men saa alligevel ingen Kat nogensteds. Saa fik de Øje paa en Student, som kom ud fra en Gade, med et Par glasagtige Øjne, brungraa Farve²⁴), med et loddent Antilopskind paa Ryggen. Saa snart de saa ham, tænkte de: „Her have vi endelig Katten, livagtig som han blev os beskrevet!“ hvorpaa de bemægtigede sig ham og førte ham til deres Lærer. Da Læreren saa ham med de af Vennen angivne Kendetegn paa en Kat, anbragte han ham om Natten der i Klosteret. „Jeg er vistnok en Kat“, tænkte den lige saa tossede Student, da han hørte de dumme Folk kalde sig med Kattenavn. Denne gale Student var en Discipel af den Ven, som havde angivet Læreren Kendetegnene paa Katten.

Da Brahmanen kom den næste Morgen og saa Studenten der inde, sagde han til Tosserne: „Hvorfor have I bragt ham herhen?“ „Det er Katten, som vi have bragt hid efter de Kendetegn, som vi hørte af dig“, sagde Læreren og de gale Disciple. Brahmanen lo og sagde: „Jeg synes dog, der er stor Forskel paa et halvgalt Menneske og en Kat, som er et

Dyr med fire Ben og en Hale oven i Købet“. Da Taaberne hørte det, lode de Studenten gaa og sagde: „Saa ville vi gaa ud igen og søge efter saadan en Kat og bringe ham herhen.“

Da en Taabe engang skulde gaa til en anden Landsby, havde han glemt Vejen. Han spurgte sig for og fik den Besked: „Du skal gaa ad Vejen ovenfor det Træ, som staar ved Flodbredder.“ Saa gik Taaben hen og krøb op i Toppen af Træet, idet han tænkte: „Det er jo over det, at Vejen gaar, efter hvad Folkene sagde mig.“ Da han nu krøb omkring deroppe, bøjede en Gren, som befandt sig i Udkanten, sig under hans Vægt, og det var med Nød og næppe, han slap for at falde ned ved at klynge sig til den. Mens han hang dér, kom en Elefant, som havde været nede ved Floden for at drikke Vand, gaaende hen ad Vejen med en Rytter paa Ryggen. Da Taaben, som hang i Spidsen af Grenen, saa ham, raabte han med en af Frygt dirrende Stemme til ham: „Du ædle! grib mig!“ Rytteren slap Krogen*) og tog, for at hjælpe Taaben ned af Træet, fat i hans Fødder med begge Hænder. Imidlertid gik Elefanten fra ham, og Rytteren blev hængende ved Taabens Fødder, som igen hang i Spidsen af Grenen. Derpaa sagde Taaben hastig til Rytteren: „Hvis Du kender noget, saa skynd Dig og syng ét eller andet, for at Folk kan høre det og komme og hjælpe os ned; ellers falde vi ned og

---

*) Hvormed han styrede Elefanten.

blive revne med af Floden.“ Rytteren begyndte nu at synge saa smukt, at Taaben blev ganske henrykt. Han udbrød i Bifaldsraab, glemte rent sig selv, slap Træet og gav sig til at klappe med begge Hænder. I samme Øjeblik faldt han ned i Floden tilligemed Rytteren og omkom*). For hvem er vel Samkvem med Taaber til Held? ²⁵)

(X. 66. 110 flgg.) Der bode engang en Konge i en By i Dakshinápatha**). I hans Rige var der en Skælm, som levede af at bedrage andre. Han nærrede store Ønsker og var derfor ikke tilfreds med sin Stilling; engang tænkte han ved sig selv: „Hvad gavne saadanne Kæltringestreger mig, som kun lige skaffe mig Føden? Hvorfor gør jeg ikke noget, hvor-

---

*) Det samme Motiv (der som bekendt ogsaa findes i én af vore Molbohistorier) kommer igen i en anden Anekdoté af følgende Indhold. En Mand tog fat i Halen paa en himmelsk Tyr og blev saaledes ført til Himlen, hvor han i nogen Tid levede i Herlighed og Glæde og spiste saa meget Syltetøj, han vilde have. Derpaa lod han sig føre tilbage paa samme Maade og vakte ved sine tillokkende Beskrivelser sine Venners Lyst til at følge med paa den samme Rejse. Enden blev, at de alle bestemte at drage afsted. Han tog fat i Tyrens Hale med sine Hænder, en anden i hans Ben, en tredje atter i dennes, og saaledes videre i en lang Kjæde, og Tyren fløj op i Luften med dem. Da spurgte én af dem, hvor meget han havde spist af Syltetøjet i Himlen; Formanden slap Tyrens Hale og viste Portionernes Størrelse med Hænderne, hvorved de alle faldt ned og sloge sig ihjel. (X. 65. 177 flgg.) Her ere Molbohistorien og Æventyret sammenblandede.

***) „Sydvejen“ o: Dekhan.

ved der kan erhverves stor Velstand?“ Efter denne Overvejelse iførte han sig en særdeles prægtig Købmandsdragt, gik til Kongens Dør og henvendte sig til Dørvogteren. Da han var bleven anmeldt af ham og var gaaet ind og havde givet sin Gave, sagde han til Kongen: „Jeg har en Meddelelse at gøre Dig i Enrum.“ Kongen skuffedes af hans Dragt og var bleven føjelig paa Grund af Gaven; han sagde altsaa ja og gik i Enrum med ham; saa sagde den anden til ham: „Herre! tal hver Dag et Øjeblik i Enrum med mig efter at have siddet paa din Trone i alles Nærværelse. Blot for denne Gunst giver jeg Dig daglig 500 Denarer*), og jeg forlanger ingen Gave af Kongen til Gengæld.“ Da Kongen hørte det, tænkte han: „Hvad kan det skade? hvad tager han fra mig? han giver jo tvertimod en Sum Denarer; hvorfor skulde jeg skamme mig ved at tale med en stor Købmand?“ Kongen lovede ham det altsaa og gjorde, som han ønskede; den anden gav Kongen de nævnte Denarer, og Folk troede, at han havde opnaaet den øverste Ministerplads.

En Dag saa Skælmen betydningsfuldt paa en Embedsmands Ansigt et Øjeblik og talte derefter med Kongen. Da han var kommen ud, gik Embedsmanden hen og spurgte ham om Grunden til, at han havde betragtet hans Ansigt, og Skælmen løj og sagde til ham: „Kongen er vred paa Dig, fordi han

---

*) Dette romerske Møntnavn var tilligemed selve Mønten bleven indført i Indien i den romerske Kejsertid.

tror, at Du har plyndret Landet; derfor saa jeg paa dit Ansigt; men jeg skal nok stille ham tilfreds.“ Efter disse Ord af den falske Minister gik Embedsmanden forskrækket hjem og gav ham 1000 Guldstykker. Da Skælmen den følgende Dag paa samme Maade havde talt med Kongen og var kommen ud, sagde han til Embedsmanden, som kom hen til ham: „Med snilde Ord har jeg faaet Kongen formildet; vær rolig; nu er jeg din Beskytter i alle Tilfælde, hvor Du kunde have noget at frygte.“ Efter saaledes at have vundet ham med List, lod han ham gaa; Embedsmanden tjente ham bestandig derefter snart med én Tjeneste eller Gave og snart med en anden.

Saaledes fik han efterhaanden ved mange listige Paafund Penge af alle Embedsmændene, Underkongerne, Kongesønnerne og Tjenerne og tjente i det hele 50 Millioner Guldstykker ved sine Samtaler med Kongen. Saa sagde den snedige Minister hemmelig til Kongen: „Konge! skønt jeg bestandig giver Dig 500 Denarer, har jeg dog nu ved din Naade erhvervet 50 Millioner Guldstykker. Vis mig derfor den Naade at modtage dette Guld, som er dit eget; hvad Ret har jeg til det?“ Derefter fortalte han Kongen, hvilken List han havde anvendt, og Kongen lod sig med Nød og næppe bevæge til at tage det halve af Pengene. Fornøjet indsatte han ham til Førsteminister, og Skælmen, som havde haft Lykken med sig, hædrede Folk ved at forskaffe dem Nydelser. — Saaledes opnaar den forstandige store Fordele uden at behøve at begaa nogen særdeles stor Synd, og naar han har

naaet sit Maal, gør han sin Brøde god igen, ligesom en Brøndgraver, naar han skaffer Vand.

Hemaprabhá og Lakshmísená.

Der bode en Gang i Byen Ratnákara (Ædelstensmine) en Konge ved Navn Buddhiprabha (Visdomsglands), en Løve, der overvandt de stolte Fjendeelefanters*) Slægter. Hans Dronning Ratnarekhá (Ædelstensstriben) fødte ham en Datter Hemaprabhá (Guldglands), den aller skønneste i hele Verden. Da hun var en Alfepige, der nu blev født som Menneske ifølge en Forbandelse, saa legede hun i en Gyng af Stolthed over sin tidligere Evne til at vandre om i Luften. Det blev hende forbudt, da man frygtede for, at hun skulde falde ned; men da hun alligevel ikke lod være dermed, gav Faderen hende i Vrede et Slag med den flade Haand. Paa Grund af denne Forhaanelse besluttede Kongedatteren at trække sig tilbage til Skoven og gik ud i en Lund under Paaskud af en Spadseretur. Efter at have beruset Tjenerne med Vin gik hun sin Vej og skjulte sig i Skovens Tykning, hvor hun forsvandt for deres Blik. Hun gik derpaa alene til en Skov langt borte, hvor hun byggede sig en Hytte og levede af Frugter og Rødder, hengiven til Çiva's Dyrkelse.

Da hendes Fader mærkede, at hun var gaaet

---

*) Det vil sige Fjender, som kunde sammenlignes med Elefanter.

bort, søgte han efter hende, og da han ikke fandt hende, levede han i stor Sorg. Endelig, da Sorgen langt om længe var begyndt at mildnes, gik han en Gang ud paa Jagt for at adspredde sine Tanker. Paa sin Omstrejfen kom han tilsidst efter Skæbnens Bestemmelse til den meget fjærne Skov, hvor hans Datter levede som Bodsøverske. Da han fik Øje paa hendes Hytte, gik han derind og saa uformodet sin af Boden hentærede Datter. Saa snart hun saa ham, stod hun op og omfavnede heftigt hans Fødder, og Faderen omarmede hende grædende og satte hende paa sit Skød. De græd saaledes ved Synet af hinanden efter saa lang Tids Forløb, at selv Dyrene i Skoven fik Taarer i Øjnene ved at se derpaa. Kongen talte længe trøstende til sin Datter og sagde tilsidst til hende: „Hvorfor har Du dog gjort dette, min Datter! og opgivet den kongelige Herlighed? Kom nu tilbage til din Moder og opgiv at bo her i Skoven.“ Men Hemaprabhá svarede: „Saaledes er det mig paalagt af Guden; hvad Magt har jeg til at gøre noget derved? jeg vil ikke vende tilbage for at fryde mig ved mit Hjem; jeg vil ikke opgive Bodsøvelsens Lykke.“ Da hun talte saaledes og ikke lod sig røkke i sit Forsæt, lod Kongen bygge et Hus til hende dér i Skoven. Han drog derpaa til sin Hovedstad og sendte hende daglig kogt Mad og Rigdomme, for at hun kunde hædre sine Gæster dermed. Hemaprabhá brugte bestandig disse Rigdomme og Retter²⁶⁾ til at hædre sine Gæster og spiste selv kun Frugter og Rødder.

En Gang kom der til Kongedatterens Enebo en omvandrende Tiggerske, en ung Pige, som havde viet sig til et fromt og afholdende Liv. Da hun var bleven hædret af Hemaprabhá, fortalte hun blandt andet paa hendes Spørgsmaal Grunden til, at hun havde viet sig til Tiggerlivet: „Jeg plejede som ung Pige at gnide min Faders Fødder; en Gang sank mine Hænder ned, idet mine Øjne bleve overvældede af Søvn; „hvorforsover Du?“ spurgte min Fader og stødte til mig med Foden. Af Vrede herover drog jeg bort og forlod hans Hus.“ Hemaprabhá gjorde Tiggerpigen til Deltagerinde i sit Skovliv, glad over at have fundet én, hvis Karakter lignede hendes egen.

En Gang sagde hun om Morgenen til sin Veninde Tiggerpigen: „Veninde! jeg drømte, at jeg idag var sluppen over en stor Flod; jeg besteg derpaa en hvid Elefant; derefter kom jeg op paa et Bjerg, hvor jeg i et Enebo saa Ambiká's*) hellige Husbond. Jeg havde en Lyre i Haanden og spillede og sang for ham. Derpaa saa jeg en Mand nærme sig af et himmelsk Udseende. Saa snart jeg saa ham, fløj jeg op i Luften med ham. Da jeg havde drømt det, vaagnede jeg, og Natten var forbi“. Da Veninden havde hørt det, sagde hun til Hemaprabhá: „Du herlige! Du er vistnok et himmelsk Væsen, som er bleven født paa Jorden som Følge af en Forbandelse, og denne Drøm betyder, at Enden paa din Forban-

---

*) Durgá eller Gaurí, Çiva's Hustru.

delse er nær“. Kongedatteren blev glad over disse sin Venindes Ord.

Da derpaa Verdens Lampe, Solen, næsten var staaet op, kom en Kongesøn derhen ridende paa en Hest. Da han saa Hemaprabhá i hendes Bodsøverdragt, blev han glad, slap sin Hest og gik hen til hende og priste hende. Hun, som ogsaa strax følte Tilbøjelighed for ham, viste ham Gæstfrihed, anviste ham et Sæde og spurgte ham: „Ædle Helt! hvem er Du?“ Kongesønnen svarede: „Du herlige! der er en Konge Pratápasena, hvis Navn har faaet en herlig Berømmelse. Da han længtes efter en Søn og derfor øvede Bod for at vinde Çiva's Gunst, aabenbarede Guden sig naadig for ham og sagde til ham: „Du skal faa en Søn, som skal være en genfødt Alf, og som, naar hans Forbandelse har Ende, skal vende tilbage til sin egen Verden; men Du skal ogsaa faa en anden Søn, som skal arve Slægtens Kongemagt“. Da han havde hørt disse Çiva's Ord, stod han glad op og afbrød sin Faste*). Efter nogen Tids Forløb fødtes der ham en Søn ved Navn Lakshmisena (Lykkehær) og siden en anden Søn Çúrasena (Heltehær). Vid, du skønne! at jeg er hin Lakshmisena, som er bleven ført herhen af min hurtige Hest, der løb afsted med mig, da jeg var reden ud for at jage“.

Efterat han havde endt sin Fortælling, fortalte ogsaa Hemaprabhá paa hans Spørgsmaal sin Historie; hun huskede nu strax sin forrige Tilværelse og sagde

---

*) Da han nu var bleven bønært

glad: „Da jeg saa dig, erindrede jeg strax paa Grund af min overmenneskelige Viden min forrige Tilværelse; thi jeg er, ligesom min Veninde dér, en Alf, der er falden ved en Forbandelse. Ogsaa Du er en falden Alf ligesom din Ledsager, og Du er min Ægtefælle og din Ledsager min Venindes. Nu er min og min Venindes Forbandelse ophørt, og vi skulle nu alle forenes i Alfeverdenen“. I samme Øjeblik blev hun forvandlet og antog tilligemed Veninden en himmelsk Skikkelse; saa fløj hun gennem Luften til sin egen Verden.

Mens Lakshmisena stod der et Øjeblik forundret, kom hans Ledsager til, som var fulgt efter ham. Idet Kongesønnen nu stod og fortalte sin Ven, hvad der var foregaaet, kom ogsaa Kong Buddhiprabha, som længtes efter sin Datter. Da han ikke saa hende, men derimod Lakshmisena, spurgte han, hvad der var blevet af hende, og Lakshmisena fortalte, hvad der var sket. Buddhiprabha blev forfærdet; men hos Lakshmisena og hans Minister vaagnede nu, da deres Forbandelse var til Ende, Erindringen om deres forrige Tilværelse, og de drog gennem Luften til den himmelske Verden. Da Lakshmisena havde faaet Hemaprabhá til Hustru, vendte han tilbage og tog Afsked med Buddhiprabha, som han saa lod drage til hans egen Stad. Derpaa drog han tilligemed sin Ven, som ogsaa var bleven forenet med sin Hustru, hen og fortalte sin Fader Pratápasena, hvorledes det var gaaet ham. Den nedarvede Kongemagt, som Faderen overdrog ham, overlod han til sin yngre

Broder Cúrasena og drog igen til sin egen Stad i Alfeverdenen, hvor han, forenet med Hemaprabhá og ledsaget af sin Ven, længe nød den Lykke at være Alfernes Konge.

Idet Kong Naraváhanadatta hørte paa de Fortællinger, som Gomukha fortalte ham, tilbragte han, skønt længselsfuld efter det nærforestaaende ny Bryllup med Çaktiyaças, denne Nat som et Øjeblik*). Da Kongesønnen saaledes havde tilbragt Dagene, og Bryllupsdagen var kommen, saa han pludselig, staaende ved sin Fader Vatsakongens Side, en straalende Alfehær fare ned fra Himlen. Midt i denne saa han Alfekongen Sphatikayaças, der var kommen med Glæde, med sin Datter, som han ønskede at give ham; han gik ham imøde med Udraabet „min Svigerfader!“ og hædrede ham glad med Velkomstgaven og andre Æresbevisninger**), efterat Vatsakongen først havde budt ham velkommen. Alfekongen fortalte Sagens Sammenhæng og viste i et Øjeblik sin himmelske Herlighed, hvorefter han ved sin Tryllemagt overøste Vatsakongens Søn med Masser af Ædelstene og derpaa efter de hellige Forskrifter overgav ham sin Datter Çaktiyaças, som tidligere var ham bestemt. Da Naraváhanadatta havde faaet Alfekongens Datter Çaktiyaças til Hustru, straaled

---

*) I det oversprungne har der staaet lignende Bemærkninger om flere foregaaende Nætter.

**) Bestaaende af Ris, en Slags Græs, Blomster, etc., og Vand.

han som en Lotus, der er bleven forenet med Solens Glands. Derpaa drog Sphatikayaças bort, og Vatsakongens Søn blev boende i Staden Kauçámbí med sine Øjne uafledelig fæstede paa Çaktiyayaças's Ansigt som Bierne paa en Lotus.

Textkritiske Bemærkninger.

- 1) (X. 59. 29): læs: mayeçvaropayogitvād.
- 2) (X. 59. 70): læs: yad ajigishutá („nemlig ikke at tragte efter Sejr“).
- 3) (X. 59. 104): læs: yávan náham vinirgatá.
- 4) (X. 59. 109): læs: vṛttapránodgamán mṛtam.
- 5) (X. 59. 135): læs: tvad-vákyam.
- 6) (X. 59. 141): læs: ahita-çanki tac ca gacched.
- 7) (X. 61. 13): læs: ásít punah sitam.
- 8) (X. 61. 33): læs: sukha-gráhya-kharjúrám patitám svatah.
- 9) (X. 61. 35): dette synes at maatte være Meningen af den uklare Text; der staar: „med den Hensigt at faa dem til at voxe igen.“
- 10) (X. 61. 43): læs: janasyásya uden Komma.
- 11) (X. 61. 214): læs: kṛtapadá dúre.
- 12) (X. 61. 283): her mangler noget i Texten.
- 13) (X. 61. 307): der synes at staa: „kun den, som er fattig, vil holde sig til os“; men Texten er uklar og maaske forvansket.
- 14) (X. 62. 199): her er muligvis en Fejl i Texten.
- 15) (X. 63. 168): læs: sac-cishya-drohád.
- 16) (X. 63. 176): læs: prákr̥tam.
- 17) (X. 63. 179): her mangler noget i Texten.
- 18) (X. 63. 181): læs: ye'lpasya bahor vá nántaram viduh.
- 19) (X. 65. 46): læs: jalair annaih.
- 20) (X. 65. 56): Ordene anyonyabádhakác ca synes forvanskede.
- 21) (X. 65. 114): læs: tad-ábharana-bhándakam.
- 22) (X. 65. 117): læs: satyam matvá na tad vacah.
- 23) (X. 65. 123): læs: rakshámi.
- 24) (X. 65. 167): læs: kácara-netra-yugalam, varṇa-dhúsara-pingalam.
- 25) (X. 65. 212): læs: çarmane.
- 26) (X. 66. 154): der bør maaske læses: dhanair annaiç ca (jf. X. 65. 46).

Rettelse. Side 58 l. 8 læs: og han kom snart til Kræfter igen.

Efterretninger

om

Herlufsholms Skole og Opdragelsesanstalt

fra Juni 1877 til Juni 1878,

meddelte af

Joh. Forchhammer.

Examina.

Afgangsexamen i 1877. Den skriftlige Prøve for Dimittenderne og fjerde Klasse afholdtes, som forordnet, den 15de, 16de og 18de Juni over de Opgaver, som Ministeriet havde udsendt; den mundtlige Del af Afgangsprøven afholdtes fra den 18de til den 30te Juni. Meddommere ved Afgangsprøven, beskikkede af Ministeriet, vare: Professor Steen i Mathematik, skriftlig og mundtlig, Naturlære samt Fransk, Dr. phil. V. Thomsen i Dansk Udarbejdelse I og II, Latin, skriftlig og mundtlig, Oldnordisk og Engelsk, Adjunkt B. Hoff fra Sorø i Græsk og Historie. — Professor Steen censurerede tillige Mathematik for 4de Klasse, Adjunkt Hoff Latin og latinsk Stil.

Til Afgangsprøven indstillede sig 12 Disciple, 10 af den sproglig-historiske, 2 af den matematisk-naturvidenskabelige Retning. Desuden havde to Privatister indstillet sig. Navnene og de særlige Fagkarakterer ville sees af omstaaende Liste.

Afgangsexamen i Juni 1877.

Dimittendernes Navne af den sproglig-historiske Retning.	Dansk Udarb. I.	Dansk Udarb. II.	Latin skriftlig.	Latin mundtlig.	Latin extemp.	Græsk.	Fransk.	Historie.	Oldnord.	Engelsk.	Naturlære.	Points.	Hoved- karak- ter.
N. Aage Gad	mg. og .	og .	mg. og .	ug. og .	og .	ug. og .	mg. og .	mg. og .	ug. og .	mg. og .	ug. og .	97	Første.
Vilhelm A. Albeek	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	88	Første.
Axel H. Bille-Brahe	mg. og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	og .	ug. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	93	Første.
Carl L. Johansen	mg. og .	og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	ug. og .	mg. og .	og .	88	Første.
Julius Jespersen	og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	og .	og .	og .	mg. og .	mg. og .	og .	83	Anden.
H. Christian Selmer	mg. og .	og .	og .	og .	og .	og .	og .	og .	og .	mg. og .	mg. og .	66	Anden.
Johannes J. V. Hansen	mg. og .	mg. og .	og .	og .	og .	mg. og .	og .	og .	og .	mg. og .	og .	67	Anden.
Frederik P. G. Salicath	mg. og .	mg. og .	og .	og .	og .	og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	69	Anden.
Tage E. Schack	mg. og .	og .	og .	og .	og .	og .	og .	ug. og .	og .	og .	og .	57	Tredie.
Adolph L. Hansen	og .	mg. og .	og .	mg. og .	og .	mg. og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	80	Anden.
R. A. Dahl (Privatist)	mg. og .	og .	og .	mg. og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	ug. og .	mg. og .	og .	87	Første.
N. J. Laursen (Privatist)	mg. og .	mg. og .	og .	og .	mg. og .	og .	mg. og .	ug. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	94	Første.

Dimittendernes Navne af den matematisk-natur- videnskabelige Retning.	Dansk Udarb. I.	Dansk Udarb. II.	Arithm. skriftlig.	Arithm. mundtlig.	Geometri skriftlig.	Geometri mundtlig.	Fransk.	Historie.	Oldnord.	Engelsk.	Naturlære mekanisk.	Naturlære kemisk.	Points.	Hoved- karak- ter.
Holger Sehested	og .	og .	mg. og .	ug. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	og .	mg. og .	mg. og .	93	Første.
Carl J. M. Hansen	og .	og .	mg. og .	mg. og .	mg. og .	og .	og .	mg. og .	og .	og .	ug. og .	mg. og .	78	Anden.

Skolens Aarsprøve afholdtes i 1877 med den Fordeling af Fag og Klasser, som findes anført i forrige Aars Indbydelsesskrift. Efter Aarsprøvens Slutning opflyttedes fra 5te Klasse 7 Disciple af 8, fra 4de Klasse 5 af 9, fra 3die Klasse 15 af 19, fra 2den Klasse 17 af 21, fra 1ste 16 af 19, fra Forberedelsesklassen 13 af 19.

Halvaarsprøven afholdtes i December. Den var en fuldstændig Prøve for VI, V og IV Klasses Vedkommende, ordnet som Afgangs- og Aarsprøven. I de andre Klasser var Prøven overvejende eller udelukkende skriftlig.

Lærersondalet.

I Stedet for Adjunkt Schousboe, der den 28de April 1877 var bleven udnævnt til Sognepræst for Landet Menighed paa Taasinge og forlod Skolen før Pintseferien, blev under 18de Juni Cand. theol. Simon Jensen konstitueret som Adjunkt og Viceinspektør.

Inspektør Leth, der havde gennemgaaet en alvorlig Sygdom før Jul, maatte i Februar Maaned tage en Permission paa fire Uger for fuldt at komme til Kræfter. I denne Tid konstitueredes Cand. theol. Carl Prætorius som Lærer ved Skolen og fik Tilsyn med den lille Sovesal, medens Inspektørens Forretninger deltes mellem Adjunkt Markman og Adjunkt

Jensen. Den sidste fik Sygeplejen, som netop i det Øjeblik lagde stærkt Beslag paa Tid og Kræfter, da der var udbrudt en Mæslingeepidemi, der skjøndt mild dog greb temmelig stærkt om sig.

Adjunkt Sørensen har søgt og faaet en Permission foreløbigt paa to Aar, fra Sommerferiens Begyndelse at regne, for at fortsætte sine Sanskritstudier i Kjøbenhavn.

Disciplene.

Efter den offentlige Prøve i 1877 afgik herfra til Universitetet: Aage Gad, Holger Sehested, Axel Bille-Brahe, Vilhelm Albeck*), Carl Johansen, Julius Jespersen, Adolph Hansen, Carl Hansen, Frederik Salicath, Johannes Hansen, Christian Selmer og Tage Schack.

Fremdeles udgik efter endt Examen Valdemar Lange og Carl Bülow af fjerde Klasse med samme Ret, som om de havde taget Realafgangsexamen af højere Grad.

Før eller ved Skoleaarets Slutning udgik af fjerde Klasse Oscar Müller, af tredie Klasse Otto Wolff, af anden Klasse Sofus Carstens, Leonor Pedersen og Johannes Langhoff, af første Klasse Al-

---

*) Denne mere end almindelig begavede Yngling afgik faa Maaneder efter ved Døden af Strubetæring.

fred Giellerup og af Forberedelsesklassen Hans Hedemann, Axel Ulrich, Thorkild Saurbrey, Robert Ørum og Frands Frandsen.

Ved Optagelsesprøven kom 29 nye Disciple samt to skolesøgende til, saa at Herlufsholm begyndte Skoleaaret 1877—78 med 107 Disciple og 6 skolesøgende.

I Skoleaaret ere udmeldte: af fjerde Klasse Julius Lind og af første Klasse Troels Smith.

Skolen tæller saaledes ved Mai Maanedes Udgang 105 Disciple samt 6 skolesøgende, som her opføres efter den Plads, de indtage i Klasserne efter Gjennemsnitsnummeret i Aarets første 8 Maaneder, VI og V Klasse efter Udfaldet af Halvaarsprøven. Faderens Stand er anført i Parenthes. De nyoptagne Disciple betegnes med *; deres Fødselsaar og -Dag ere tilføjede. De skolesøgende Disciples Numere ere satte i firkantet Parenthes; en rund Parenthes betegner, at Disciplen er fritagen for Latin.

Dimittenderne.

1. Constantin Brun (Oberst B. i Kjøbenhavn, R. af Db. og Dbmd.).
2. J. Oscar N. Johansen (Barber J. i Korsør).
3. Constantin Kjær (Cand. philol. K.; Stedfader: Overlæge Salicath i Faaborg).
4. J. Christian D. Riis (Postmester R. i Vordingborg).
5. C. E. Valdemar Joost (Lærer J. i Gammel-Haderslev).

6. Eggert Johnsen (Assistent J. ved den grønlandske Handel). *)

V Klasse.

1. L. Chr. Gabriel Tryde (Kordegne, Lærer T. i Holbæk).
2. Victor Kolbye (Justitsraad K., Stenhus ved Holbæk).
- [3]. J. Georg Forchhammer (Skolens Rector).
4. Jacob L. H. Grønbech (Proprietair G. i Kjøbenhavn).
5. Just S. Schwarz (Sognepræst S. i Vitten i Jylland).
6. F. Ferdinand Munck (Sognepræst M. til Herlufsholm).

IV Klasse.

1. Christian Bærentsen (Handelsmand B. paa Færøerne).
2. Hans Pedersen (Bolsmand P. i Bendsløv).
3. Christian A. Jensen (Kjøbmand J. i Haderslev).
4. Arne J. Poulsen (Sognepræst P. i Karleby paa Falster.)
- 5*. Giøde Giødesen (Kapitain G., R. af Db., Helsingør), f. 3. Novbr. 1862.
6. Hjelmer Lind (Herredsfoged L. i Hjørring).
7. Asmus S. Askov (Skrædermester A. i Aabenraa).
8. Christian Blom (afd. Herredsfuldmægtig B.).

---

*) Peter Nansen (Pastor N. i Næstved) forbliver efter Faderens Ønske i Klassen.

9. L. Martin M. Christensen (Proprietær C. i Kjøbenhavn).
10. Hans B. Jansen (Kammerassessor, Toldforvalter J. i Assens).
11. Andreas P. R. Jørgensen (Sognepræst J. i Førslev.)
12. Vilhelm K. Leifer (Exam. juris L., Herredsfuld­mægtig i Nykjøbing F.).
13. Johannes B. Bröchner (afd. Professor B., Dr. philos.).
14. Rowland H. H. Grøn (Grosserer G., R. af Db., Kjøbenhavn).
- (15) Carl Steenstrup (Ritmester S., R. af Db., Næstved).

III Klasse.

1. Georg F. L. Sarauw (Forstraad S., Petersværft, Vordingborg).
2. Stephan P. C. Nandrup (Kjøbmand N. i Næstved).
3. Vilhelm J. M. Øhlenschläger (Sognepræst Ø. i Sørbymagle).
4. Carlo V. H. S. Gyldenfeldt (afd. Kapitejn G., R. af Db.).
5. Mathias Friderichsen (Borgmester F., R. af Db., Vordingborg).
6. Valdemar Vilstrup (Sognepræst, Seminariefor­stander V. i Ranum).
7. Henrik C. Petersen (Sognepræst P. i Kværndrup).
8. Georg P. U. Wilhjelm (Godsejer W. til Orenæs, Falster).
9. P. Louis H. Jørgensen (Overlæge J., R. af Db., Helsingør).

10. Laurits J. O. Jensen (Føropagter J., Harrestedgaard).
- 11*. Vilhelm A. Wille (afd. Billedskjærer W.), f. d. 24. Septbr. 1862.
12. Axel G. V. Petersen (Consul, Kjøbmand P. i Holbæk).
13. F. Emil F. J. Arps (Kjøbmand A. i Flensborg).
- 14*. Jens J. Eschen (Toldkontrollør E. i Faxe), f. d. 8. Juni 1862.
15. Arent H. Hunderup (Sognepræst, Provst H. i Egitslevmagle).
16. Carl A. T. F. Bühring (afd. Partikulier B.).
17. Bernhard Koch (Proprietair K. i Aarhus).
18. Carl C. S. Christensen (Skolelærer C. i Snertinge).
19. Henry V. Jastrau (Kapitain J., Slotsforvalter, R. af Db., Fredensborg.)
20. T. Villiam Schwarz (Broder til Nr. 5 i 5te Klasse).
21. Peter C. Callesen (Kjøbmand C. i Aabenraa).
22. Carl J. Brorson (Korpslæge B. i Helsingør).
23. Carl F. Ahlefeldt-Laurvigen (Hofjægermester, Greve A.-L. til Møllerup i Jylland).

III Klasse.

- 1*. L. Peder Larsen (Smedemester L. ved Skovsgaard), f. d. 8. November 1862.
2. F. C. Georg Frisch (afd. Proprietair F.).
3. Frederik Knudsen (afd. Jernbane-Entrepreneur K.).
4. Christian D. T. Saugman (Godsforvalter S. paa Corselitse).

- 5*. Andreas Chr. Hansen (afd. Bødker H. i Aabenraa),
f. d. 9. December 1863.
6. N. Valdemar Hansen (kgl. Skovrider, Forstraad
H. paa Dæmpegaard pr. Lillerød).
- 7*. Jacob Jacobsen (Boghandler J., Thorshavn, Fær-
øerne), f. d. 22. Februar 1864.
8. Johannes J. V. H. Find (Sognepræst F., Allerslev).
- 9*. Ove G. F. Rostrup (Siminarielærer i Skaarup,
Cand. polyt. R.), f. d. 29. Februar 1864.
10. Olaf Lange (Sognepræst L. paa Fæmø).
11. Thomas R. Segelcke (Brænderiejer S. i Hjørring).
12. Viggo Tutein (Proprietair T. til Høgholt).
13. Carl G. G. Jørgensen (Godsejer J. til Tiselholt,
Fyen).
14. Peter L. Ingerslev (prakt. Læge I. i Præstø).
15. M. Fedor Brorson (Broder til Nr. 22 i 3die Klasse).
16. Carl G. Leifer (Broder til Nr. 12 i 4de Klasse).
- (1) J. Otto G. Larssen (Skibsekviperingshandler L. i
Malmø).
- (2) C. Vilhelm Rossing (Forpagter R., Liselund).
- (3) Bertel C. Veibel (Skolelærer V., Overleert, Ha-
derslev).

I Klasse.

1. Christian P. E. Sarauw (Broder til Nr. 1 i 3die
Klasse).
- 2*. Niels H. Claussen (Proprietair C. i Jylland), f. d.
13. Januar 1866.
3. Jacob S. Hansen (Kjøbmand H. i Holbæk).

4. H. Ditlev Fabricius (Proprietair F., Friheden pr. Valby).
5. Valdemar Boberg (afd. Sognepræst B.).
- 6*. Holger R. H. Jacobæus (Proprietair, Cand. juris J., Appelsbjerg, Fuglebjerg), f. d. 15. April 1865.
7. Alexis Michelsen (afd. Kapitan M. i Søetaten).
- 8*. Frederik V. Petersen (Gaardejer P., Kappel, Alslev, Falster), f. 8. Januar 1864.
- 9*. J. Christian Clausen (Sognepræst C. i Nørrelyndelse pr. Odense), f. 8. Novbr. 1864.
- [10] Herman A. Hertz (Forpagter H., Økonom paa Herlufsholm).
- 11*. G. U. Frederik J. West (Privatskolebestyrer W., Flensborg), f. 30. Januar 1866.
- [12] Einar Hallager (Godsforvalter H., Herlufsholm).
- 13*. Anton K. N. Abrahamsen (Skolelærer A., Vaabensted, Maribo), f. 12. April 1864.
- [14] W. Ove H. G. Hoff (Adjunkt H., Herlufsholm).
15. Axel J. Hansen (Broder til Nr. 6 i 2den Klasse).
- 16*. Chr. Ludvig Ernst (afd. Proprietair E.), f. 16. Juli 1865.
17. Vilhelm Munck (Broder til Nr. 6 i 5te Klasse).
18. Peter B. Smith (Proprietair S., Hoptrup, Haderslev).
19. Victor C. Hofman-Schmidth (afd. Lieutenant Hofman-S.).
20. L. Georg C. Grøn (Broder til Nr. 14 i 4de Klasse).
21. Vilhelm F. Ahlefeldt-Laurvigen (Broder til Nr. 23 i 3die Klasse).

- 22*. N. Ferdinand Eschricht (Overlæge E., Farum, R. af Db.), f. 14. Juli 1865.
23. G. Harald B. Bruhn (afd. Handelsfuldmægtig B.).

Forberedelsesklassen.

- 1*. Immanuel J. Nansen (Broder til Peder N., pag. 82 Anmk.), f. 19. Februar 1867.
- [2]* Holger Forchhammer (Broder til Nr. 3 i V Klasse), f. 21. October 1866.
- 3*. Axel Rasmussen (afd. Godsforvalter, Cancelliraad R.), f. 24. Marts 1866.
- [4]* Axel A. Mossin (Adjunkt M. paa Herlufsholm), f. 26. Marts 1867.
5. F. Adolf Weeke (Kjøbmand W. i Næstved).
6. Aage G. Jørgensen (Broder til Nr. 13 i 2den Klasse).
- 7*. Poul C. V. Brohm (Forpagter B. paa Bavelse), f. 4. Maj 1866.
- 8*. Axel L. T. Øhlenschläger (Broder til Nr. 3 i 3die Klasse), f. 10. Februar 1866.
- 9*. Gutzon P. Münster (Forpagter M., Peterslund pr. Præstø), f. 24. April 1867.
- 10*. Svend Simesen (Landinspektør S., Kjøbenhavn), f. 28. April 1866.
- 11*. Axel E. Fick (Hørkræmmer F., Kjøbenhavn), f. 6. Juli 1866.
- 12*. Holger M. Noach (afd. Kapelmusikus N.), f. 7. April 1866.
- 13*. Nicolai P. Kinck (Apotheker K. i Skibby pr. Roskilde), f. 31. October 1866.

- 14*. J. Ferdinand Jørgensen (Proprietair J., Sønder-
skov, Hjørring), f. 15. Februar 1866.
- 15*. Viggo Schaumburg (Major S., R. af Db., Kjøben-
havn), f. 16. Marts 1866.
- 16*. Holger Kietz (prakt. Læge K. i Varde), f. 23.
Juni 1866.
- 17*. Christen O. E. Mygdal (Apotheker M., Søtorup,
Gisselfeld), f. 17. Marts 1865.
- 18*. Henrik B. E. Kaas (Hofjægermester, Stamhus-
besidder K.), f. 29. Juli 1865.
-

Det **aarlige Kontingent** for en Discipel paa Her-
lufsholm er 480 Kroner som Vederlag for Undervis-
ning, Bolig, Kost, Vask, Belysning og Brændsel, i
Sygdomstilfælde Lægehjælp og Medicin.

Nye Disciple optages ikke i Skoleaarets Løb.
Anmeldelser om Aspiranter til de Pladser, der
blive ledige ved Slutningen af Skoleaaret, indsendes
til Stiftelsens Forstander, Hs. Excell. Gehejmerraad
Hall, inden Udgangen af Maj Maaned; foruden Dren-
gens fulde Navn og Fødselsdatum maa deri opgives,
hvad han har læst, og hvilken Klasse han forberes
til. Kommer han fra en anden Skole, maa Vid-
nesbyrd fra denne medfølge.

Der turde være Anledning til at gjøre Forældre og Værger opmærksomme paa, at Udmeldelser altid maa tilstilles Rektor inden Udgangen af den Maaned, hvori Disciplen skal forlade Skolen; for enhver Discipel, der ikke er udmeldt inden den 1ste i en Maaned, maa denne Maanedes Kontingent betales. Udmeldelser i Juleferien bør altsaa tilstilles Rektor inden December Maanedes Udgang og i Sommerferien inden Juli Maanedes Udgang.

Skolen og Opdragelsesanstalten.

Herlufsholms Skole er ingen Realskole; naar en Discipel ikke er bestemt til at studere, er hans Plads ikke her. Det kan ikke undgaaes, at Disciple optages i Forberedelsesklassen, som i Aarets Løb vise sig ikke at have Anlæg til Studierne, men i saa Fald gjør Skolen Forældre eller Værger opmærksomme derpaa. Noget lignende hændes ogsaa med Disciple i første Klasse, hvor Latinundervisningen begynder. For dog at komme de Forældre imøde, som ikke ønske at skifte Skole for en ganske kort Tid, men ville afslutte Disciplens Skolegang med Konfirmationen, er der indrettet et Realkursus i anden Klasse, saaledes at der i Latintimerne gives Undervisning i Dansk, Tysk, Regning, Skrivning og Tegning; men Skolen paatager sig ikke at føre denne Undervisning ud over den ene Klasses — anden Realklasses — Grændser.

I Aar har denne Undervisning været benyttet af tre Disciple, der forlade Skolen ved Skoleaarets Udgang.

Undervisningen er forøvrigt beregnet paa fuld-
stændig Gjennemførelse af begge de ved Lov af 1ste
April 1871 fastsatte Retninger for den lærde Skole,
den mathematisk-naturvidenskabelige og den sproglig-
historiske. Skolen bestaaer saaledes foruden Forbe-
redelsesklassen af 6 etaarige Klasser (I—VI). Af de
6 Dimittender have de 2, af V Klasse 2, af IV
Klasse 4 og af III Klasse, hvor Adskillelsen ind-
træder, 4 Disciple valgt den mathematisk-naturviden-
skabelige Retning.

Efter den kongelige Anordning af 15de Juni 1877
er Undervisning i **Religion** indført for samtlige Di-
sciple i den lærde Skoles to øverste, 5te og 6te,
Klasser. Ogsaa i denne Vinter har Pastor Muncck
samlet disse Disciple samt de konfirmerede i fjerde
Klasse en Aften ugentlig i sit Hjem og gennemgaaet
Afsnit af det gamle og nye Testamente.

Hebraisk har i Aar kun een Discipel i 5te
Klasse læst.

Gymnastik, Svømning og Skydning er øvet
paa sædvanlig Maade. Af nye Apparater har Sko-
len faaet en Voltigerhest af de for Hærens Gymna-
stik reglementerede Dimensioner.

Med Hensyn til Fritagelser, har den i Begyndel-
sen af 1878 herskende Mæslinge-Epidemi holdt ved-
kommende Patienter i længere Tid borte fra Gymna-
stiksalen. Forøvrigt sees Aarsagerne til Fritagelser,

som have strakt sig ud over 5 paa hverandre følgende Undervisningstimer, af følgende Liste:

Sygdomme i Nervesystemet	1
— Aandedrætsorganerne	6
— Blodcirkulationsorganerne	1
— Underlivsorganerne	2
— Overextremiteterne	2
— Underextremiteterne	8
Forskjellige ydre Betændelser	2

Skolen bliver i Aar præsenteret i Gymnastik og tilhørende Fag for Gymnastikinspekteuren, Hr. Oberst Wegener. Præsentationen vil finde Sted den 3die Juni.

Elevantallet paa **Snitteskolen** har i Skoleaaret 1877—78 været: 38 i Oktbr., 37 i Novbr., 37 i Decbr., 34 i Januar, 26 i Febr., 24 i Marts. De fire Fripladser have været tildelte Disciplene Carl Christensen, Georg Frisch, Christian Saugman og Ditlev Fabricius. Undervisningen i Snedkerarbejde er bleven benyttet af 7 Disciple. Før Juleferien var der en Udstilling af de i de 3 første Maaneder udførte Arbejder.

I indeværende Skoleaar have Fagene været fordelte paa følgende Maade:

	Ugentlig.	
Rektor Forchhammer Latin i VI og V, 1 Time (Dansk) med Mathematikerne i VI og V Klasse samt Dansk i IV Kl.	16	Timer
Overl., Inspect. Leth Dansk i III, II og I	9	—
Overl. Kielsen Græsk i VI og V, Latin i IV.	20	—
Overl. Neergaard Hebraisk i V, Natur- historie i IV—I samt Fbkl., Geografi i IV—I samt Fbkl.	22	—
Adj. Mossin Mathematik i IV og III, Naturlære i VI S og V S, Historie i IV og III	25	—
Adj. Hoff Dansk, Engelsk og Oldnor- disk i VI og V, Tydsk i III, I og Fbkl., Historie i I og Fbkl.	23	—
Adj. Hasselager Historie i VI og V, Græsk i IV og III, Latin i II	25	—
Adj. Petersen Naturlære i VI M, V M, og 1 Time i IV, Mathematik i VI M, V M, II og I, geometrisk Tegning i VI M, V M, IV og III.	31	—
Adj. Markman Fransk i IV og III samt (med Assistenten) Gymnastik m. m. i alle Klasser	23	—

	Ugentlig.
Adj. Skeby Fransk i VI, V, II, I og Fbkl., Naturlære i IV og III, Regning i II R.	26 Timer
Adj. Sørensen Tydsk i IV og II, Latin i III og I	24 —
Konst. Adj. Jensen Religion i III—I og Fbkl., Historie i II, Dansk og Regning i Fbkl.	19 —
Tegnel. Bertelsen Skrivning og Tegning i II—I og Fbkl.	10 —
Organ. Hoffman Sang i hele Skolen .	4 —

I Sangundervisningen deltage alle de Disciple, der have Stemme, stemmevis en Time om Ugen; Løverdags Eftermiddag Kl. 5—6 holdes Fællessang.

I særskilte Timer (20 om Ugen) giver Skolens Musiklærer, Organist Hoffman, Undervisning i Instrumentalmusik til de Disciple, der ytre Lyst og Anlæg i denne Retning og tidligere have modtaget Undervisning deri.

Fagenes ugentlige Timetal i de forskjellige Klasser sees af følgende Tabel:

	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	Fbkl.
Dansk (Oldnordisk) . . .	4 (1)	4 (1)	2 (1)	2 (1)	2 (1)	3	4
Latin	8	8	8	7	8	6	—
Græsk	6	6	5	5	—	—	—
Fransk	(1)2(1)	4	2	3	3	4	5
Tydsk	—	—	2	2	2 (2)	2	4
Engelsk	2	2	—	—	—	—	—
Religion og Bibelhist.	—	—	—	2	2	2	2
Historie	4	3	2	2	2 (1)	2	2
Geografi	—	—	2	1	2 (1)	2	2
Mathematik og Regning	(8)	(8)	5	5	5 (2)	4	4
Naturlære	3 (6)	3 (6)	(3)	(2)	—	—	—
Naturhistorie	—	—	2	2	2	2	2
Skrivning	—	—	—	—	1	2	3
Tegning	(2)	(2)	(1)	(2)	1 (1)	1	2
Sang	2	2	2	2	2	2	2
Gymnastik osv.	3	3	3	3	3	3	3
Sum	35.	35.	35.	36.	35.	35.	35.
(Hebraisk . . . . .)	2	2)					

VI S og V S have været forenede i 4 Latintimer, VI M og V M i de 6 Naturlæretimer og 4 Matematiktimer samt Dansktime. Hele VI og V have været forenede i 1 Dansktime samt i Gymnastiktimerne. Timerne i geom. Tegning have været fælles for VI, V og III. III har været delt i Matematiktimerne og i de 5 Latintimer.

Oversigt

over Skolens Arbejde fra 15de August 1877 til Juli 1878.

Dansk (Svensk; Oldnordisk).

VI Kl. Den danske Literaturhistorie fra Baggesens indtil vore Dage (fælles med V Klasse). I Særtimen norsk Literatur. 18 Stile. Disciplene have holdt Foredrag over selvvalgte Æmner.

Oldnordisk. Wimmers Læsebog forfra til S. 104. Sammes Formlære.

V Kl. I den ene ugentlige Time dansk Literaturhist. fælles med VI Klasse. I Særtimen oplæst og forklaret græske Tragedier samt meddelt en Udsigt over Dramaets Historie indtil Shakespeare; en Tragedie af Shakespeare. Hver af Disciplene holdt et Foredrag over et selvvalgt Æmne. 18 Stile. — Af og til Svensk efter Hammerichs Læsestykker.

Den ugentlige Time med Disciplene i VI og V Klasse af den math.-naturv. Afdeling benyttet til Læsning af græsk Mythologi under Benyttelse af forskellige Billedværker, til Indførelse i den græske Literatur ved Oplæsning af græske Digterværker i dansk Oversættelse samt til Gjennemgang af Ingerslevs Pompeii med Benyttelse af Overbeck.

Oldnordisk. Wimmers Læsebog S. 1—35. Sammes Formlære.

IV Kl. Der er givet en Oversigt over Literaturhi-

storiens indtil Holberg; navnlig er der dvælet ved Kjæmpeviserne og den Betydning, de have havt for Literaturen lige indtil vore Dage. Dertil har ogsaa Oplæsningen mest knyttet sig. Foredrag og Oplæsning (med eller uden Forberedelse) af Disciplene. Klassen har skrevet 2 Stile om Maaneden. Den ugentlige Særtime med den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling er benyttet til Oplæsning af Iliaden samt til Læsning af Ingerslevs Pompeii med Benyttelse af Overbeck.

III Kl. Den nordiske Mythologi er gennemgaaet, dels ved Oplæsning, dels ved Fortælling. Oplæst for Klassen: den største Del af Nordens Guder, Stærkodder og Correggio, samt meddelt, dels ved Fortælling, dels ved Oplæsning, Holbergs, P. A. Heibergs og Rahbeks Levnet. I den særlige Time med Matematikerne er den græske Mythologi gennemgaaet, dels ved Oplæsning, dels ved Fortælling; der er desuden forelæst 4 Sange af Iliaden samt udvalgte Stykker af Herodot. Klassen har skrevet 22 Stile.

II Kl. Den ene ugentlige Time har været anvendt til Stil; Klassen har skrevet 31 Stile, mest af beskrivende og fortællende Indhold, enkelte Gange Oversættelser fra Tydsk og Fransk; den anden Time er brugt til prosaisk og poetisk Læsning, samt til Indøvelse af Gramma-

tiken, Retskrivningen og Skilleteggenes rette Brug.

I Kl. Agerskov, Nørregaard og Strøms danske Læsebog, 5te Afdeling, er benyttet til Oplæsning og Analyse; Bojesens Sproglære til § 57 er læst og repeteret, og endel Digte ere lærte udenad. Koralæsning er jevnlig benyttet. Klassen har skrevet 44 Stile, de fleste have været Diktatstile; desuden lette Oversættelser fra Tydsk og Gjenfortællinger.

Fbkl. Agerskov, Nørregaard og Strøms danske Læsebog, 3die Afdeling, er benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og Analyse. Bojesens danske Sproglære indtil § 57. Nogle Digte ere lærte udenad efter Læsebogen. I Almindelighed ere 2 Stile om Ugen, i det første Halvaar udelukkende efter Diktat, i det sidste dels efter Diktat, dels Gjengivelser af Smaa-fortællinger, skrevne paa Klassen.

Latin.

VI Kl. Dimittenderne opgive: Ciceros Cato major og Laelius, Seneca de constantia sapientis, Ciceros fire katilinariske Taler, Livius' 23de Bog, Tacitus' Annaler S. 45—92 i Bricka's og Thomsens Udvalg, Udvalg af Horats' Oder, Brevene med ars poetica, Virg. Æneide 1ste og 3die Bog. Kursorisk er i Aarets Løb læst Salusts Jugurtha og Halvdelen af fjerde Bog af Ciceros verrinske Taler.

Gjennemgaaet Tregders Literaturhistorie og Bojesens Antiquiteter, skrevet en Version om Ugen.

- V Kl. Ciceros Lælius, Livius' 24de Bog, Seneca de constantia sapientis, Tacitus' Annaler, S. 45—92 i Brickas Udvalg, og, cursorisk, første, anden og tredie Bog af Cæsars galliske Krig samt Livius' 25de Bog, Virgils Æneide 3die og 4de Bog, Udvalg af Horats' Oder. Efter Madvigs Sproglære Formlæren og Kasuslæren. 1 Version om Ugen, skrevet paa Klassen. Bojesens romerske Antiquiteter (det Almindelige).
- IV Kl. Ciceros Tale for S. Roscius Amerinus Kap. 1—26 og 1ste og 3die katilinariske, Cæsars galliske Krig 4de Bog, Livius' 32te Bog Kap. 1—25 og 800 Vers af Ovids Metamorphoser efter Blochs Udvalg. Madvigs forkortede Sproglære repeteret. En eller to Stile ugentlig paa Klassen.
- III Kl. Afdeling A.: 4de Bog af Cæsars galliske Krig, Ciceros Tale for S. Roscius fra Ameria Kap. 1—37. — Afdeling B.: Cæsars galliske Krig 1ste Bog Kap. 36 til Enden og 4de Bog Kap. 20 til Enden; Ciceros Tale for Milo Kap. 1—22. Madvigs Grammatik § 109—161 og 177—260; Hovedtrækkene af Tempus- og Moduslæren ere gennemgaaede uden Bog. 1ste Halvdel af Forchhammers Stiløvelser re-

peteret, 2den Halvdel læst. 1 til 2 Stile om Ugen, alle skrevne paa Klassen.

II Kl. De 53 første Kapitler af 7de Bog af Cæsars galliske Krig. Forchhammers Stiløvelser med det tilsvarende i Grammatiken. Formlæren repeteret. 1 Stil om Ugen, skreven i en af Klassetimerne.

I Kl. Forchhammers Læsebog indtil Verba deponentia er læst og repeteret. Det tilsvarende af Bøjningslæren efter Madvigs Sproglære; Øvelsen i Stil har bestaaet i Oversættelse af Exempler, dannede af Læreren.

Græsk.

VI Kl. Dimittenderne opgive: Odysseens 1ste og 2den og Iliadens 1ste, 3die, 6te og 9de Bog, af Tregders Anthologi 330 Vers, Herodots 3die Bog Kap. 39—60 og 120—25 og 6te Bog Kap. 1—21, 25—50 og 87—140, Bergs Udvalg af Thukydid S. 2—17, 80—85 og 140—151, Platons Sokrates' Apologi og Kriton, Thriges Udvalg af Platon S. 84—98 og Demosthenes' 1ste og 3die olyntiske Tale og Tale om Freden.

V Kl. Odysseens 3die og 5te Bog, Iliadens 1ste og 9de og, kursorisk, Odysseens 6te, 7de og 8de; Bergs Udvalg af Thukydid S. 2—16 og 140—151 og 20 Kapitler af Herodot. Enkelte Dele af Bergs Formlære og 4de Kapitel af Tregders Mythologi.

IV Kl. Xenophons Anabasis 2den Bog. Homers

Odyssee 2den Bog. De 3 første Kapitler af Tregders Mythologi. Bergs Formlære. Adskillige Bøger af Odysseen ere oplæste i dansk Oversættelse.

- III Kl. Bergs lille Forskole til Læsning af Græsk og de tilsvarende Afsnit af Bergs græske Formlære.

Fransk.

- VI Kl. F. Bastiat, Ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas. V. Hugo, Hernani. Sicks Læsestykker, tredie Hefte, Digtene af A. de Musset og V. Hugo. Cursorisk: Aug. Thierry, Lettres sur l'histoire de France og P. Mérimée, Les faux Démétrius (300 Sider). Garrigues' Sproglære, Ordføjningslæren med en Del Forbigaaelser. J. Pio, Franske Ord til Udenadslæren. 65 Stile. Matematikerne tillige Molière, Le Malade imaginaire og Afsnit af Demogeot, Histoire de la littérature française.
- V Kl. Erckmann - Chatrian, Waterloo (300 Sider). Cursorisk: George Sand, Marianne og La tour de Percemont, samt Mignet, Histoire de la révolution française (210 Sider). Garrigues' Sproglære med Forbigaaelser. J. Pio, Franske Ord til Udenadslæren. To Stile ugentlig.
- IV Kl. Af Sicks franske Læsebog for de højere Klasser 75 Sider; af É. Souvestre, Un philosophe sous les toits, 38 Sider. Cursorisk: Un philosophe sous les toits, S. 39 ud. Stadige

Øvelser i mundtlig Stil. Garrigues' Sproglære, Formlæren.

- III Kl. Af Sicks franske Læsebog for de højere Klasser er læst 60 Sider. Mérimée, Colomba, gennemgaaet kursorisk. Garrigues' Formlære. Jævnlig mundtlig Stil; 22 skrevne Stile.
- II Kl. Af Sicks Læsebog for Mellemlasserne er læst 60 Sider. Garrigues, Formlæren. 25 Stile. Sicks Materialier I., Stykkerne 3—31 med enkelte Forbigaaelser.
- I Kl. Af Borrings Læsebog for Mellemlasserne er læst 50 Sider samt lært nogle Vers udenad. Formlærens Skema efter Garrigues. Af og til Stil, samt 10 Stykker af Sicks Materialier.
- Fbkl. Af Sicks Læsebog for Begyndere er læst 35 Sider. Af Garrigues' Sproglære er læst Pronominerne, Hjælpeverberne og de regelmæssige Verber. Som oftest en Stil om Ugen.

Tydsck.

- V Kl. Jürs & Rungs Deutsches Lesebuch S. 89—159 og S. 196—227. Jürs & Rungs Deutsche Dichter S. 133—167. Af Formlæren repeteret Talord, Pronominer og Verber. Simonsens Syntax. Maanedlig opgivet 30—50 Sider Udenomslæsning.
- III Kl. Kapers og Simonsens Læsebog for de højere Klasser S. 36—79. Jürs & Rungs Deutsche Dichter, 18 større (deriblandt Hermann u.

Dorothea) og mindre Digte, hvoraf 15 udenad. Hver Elev har maanedlig læst 30 Sider kurso-
risk efter frit Valg. Simonsens Formlære.

- II Kl. Kapers Læsebog for Mellemklasserne S. 61—
115; Jürs og Rungs Materialier St. 88—105.
Ankjærs Formlære fra Adjektivernes Declina-
tion og Bogen ud.

I de 2 ugentlige Timer med Realdisciplene
læst: Kapers Læsebog for Mellemklasserne
fra S. 115 og Bogen ud.

- I Kl. Kapers Læsebog for Mellemklasserne S. 49—
60, 63—83. Jürs & Rungs Materialier. Styk-
kerne 51—60, 72—74. Jevnlig Stil efter
samme Bog. Ankjærs Formlære, Verber og
Substantiver.

- Fbkl. Listovs Elementarbog S. 66—98. Kapers
Læsebog for Mellemklasserne S. 1—15. Jürs
& Rungs Materialier. Stykkerne 35—44, 46,
47—49, 51—59 som mundtlig Stil; i Gjennem-
snit 2 skriftlige Stile om Maanednen. Det vig-
tigste af Ankjærs Formlære.

Engelsk.

- VI Kl. Der opgives: Listovs Engl. Reader S. 21—
105; af Sturzenbeckers Engelsk Læsebok
70 Sider.
- V Kl. Listov, The English Reader S. 1—47; 39 af
de danske Stykker. Rosings Grammatik.

Hebraisk.

- V Kl. Genesis Kap. 1—12 ere oplæste, oversatte og

analyserede. Af Whittes Grammatik: det vigtigste af Formlæren.

Religion.

- III Kl. Balslevs Katekismus. Assens' mindre Lærebog i den bibelske Historie indtil S. 159. Nogle Psalmer.
- II Kl. Assens' mindre Lærebog i den bibelske Historie S. 120—75 (Bogen ud). Af Balslevs Katekismus: Tredie Trosartikel, Fadervor, Daabens Sakrament. Nogle Psalmer.
- I Kl. Balslevs Katekismus: Den første og anden Trosartikel. Assens' mindre Lærebog i den bibelske Historie S. 57—118. Nogle Psalmer.
- Fbkl. Assens' mindre Bibelhistorie S. 1—96. Nogle Psalmer.

Historie.

- VI Kl. Dimittenderne opgive: Verdenshistorien og Nordens Historie efter Thriges og Blochs Lærebøger.
- V Kl. Thriges mindre Lærebog i den gamle Historie. Blochs Middelalderens Historie S. 1—72.
- IV Kl. Efter Blochs Lærebog i Historie til Brug for Realskøler: Den nyere Historie S. 117—229.
- III Kl. Efter Blochs Lærebog: Den nyere Historie S. 1—121.
- II Kl. Blochs Middelalderens Historie S. 88—223 (Bogen ud). Desuden have Realisterne i en

- særskilt ugentlig Time læst Danmarks Historie i den nyere Tid efter Blochs Lærebog.
- I Kl. Blochs Oldtidens Historie S. 1—94.
- Fbkl. Kofods fragmentariske Historie fra Folkevandringen indtil den franske Revolution (med Forbigaaelse af Stykkerne af Danmarks Historie).

Geografi.

- IV Kl. Erslevs Lærebog i den almindelige Geografi (Nr. 2).
- III Kl. Samme Lærebog: Havets og Landets Fordeling, Afrika, Amerika og Australien.
- II Kl. Holland, Belgien, Frankrig, de britiske Øer, Sydeuropa og Asien. Realisterne uden: Afrika, Amerika, Australien og Havets og Landets Fordeling samt Danmarks Natur, Folk og Stat.
- I Kl. Samme Lærebog forfra indtil Holland.
- Fbkl. Erslevs mindre Lærebog i den almindelige Geografi. Nr. 4.

Mathematik og Regning.

- VI Kl. Den math.-naturv. Afd. Dimittenderne opgive: Steens „Ren Mathematik“ (2den Udgave) forfra til § 127, fra § 135 til § 146; 2den Del med Undtagelse af § 44—46. Logarithmer med deres Anvendelser. Efter Diktat enkelte Ting om Ligninger, Determinanter, Regning med afkortede Decimalbrøker.

Mundts Geometri og Stereometri. Julius Petersens Trigonometri og analytiske Geometri med Undtagelse af § 9.

V Kl. Mundts Stereometri. Julius Petersens Trigonometri til Elipsen. Sammes geom. Konstruktionsopgaver gennemgaaede indtil Drejningstheorien, Stykke 5. Fire Hjemmeopgaver om Ugen.

IV Kl. Smiths Arithmetik: Brudne Exponenter, imaginære Størrelser, Logarithmer, exponentielle Ligninger, Rækker og Rentesregning, samt Repetition af Proportioner, Potens, Rod, Decimalbrøk og Ligninger. Petersens Geometri fra Cirkelperiferiens Længde indtil Enden. Hele Bogen er repeteret. Skriftlige Øvelser paa Klassen.

Til mundtlig Examen opgives: Smiths Arithmetik fra Proportioner indtil Enden og Petersens Geometri.

III Kl. Efter Smiths Arithmetik Proportioner, Potens, Roduddragning, Decimalbrøk og Ligninger, med Forbigaaelse af brudne Exponenter og Regning med imaginære Størrelser. Julius Petersens Geometri S. 30—31, 34—38, 43—54, 58—61. Jevnlig skriftlige Øvelser paa Klassen og hjemme.

II Kl. Efter Steens Algebra forfra til § 10, fra § 14 til 25.2 og mundtlig Kvadratrodsuddragning af Tal. Julius Petersens Plangeometri forfra til § 80 med Forbigaaelse af de §§, der handle

om regulære Polygoner. Mange skriftlige Øvelser i Arithmetik.

Realisterne. En Times Regning om Ugen. I Kl. Steen, Elementær Arithmetik med Undtagelse af Proportioner. Øvelser i Regning med Bogstaver og Tal paa Klassen.

Fbkl. Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasserne er benyttet til Indøvelse af Brøkgregning og Reguladetri i hele og brudne Tal. Af og til Hovedregning.

Naturlære.

VI Kl. Den sproglige Afdeling: Dimittenderne opgive: Holtens Naturlære, undtagen Lyslæren, og Jørgensens Astronomi med flere Forbigaaelser og Tilføjelser.

Den math.-naturv. Afd.: Dimittenderne opgive: Den mekaniske Physik efter Ørsted, Optiken og den kemiske Physik samt Meteorologien efter Müllers „Grundriss der Physik“. Af Lysets Interferens er der dog kun medtaget ganske lidt. Jørgensens Astronomi.

V Kl. Den sproglige Afdeling: Efter Holtens Naturlære Ligevægt, Magnetisme og Gnidningselektricitet. Jørgensens Astronomi indtil de Keplerske Love.

Den math.-naturv. Afd.: Jørgensens Astronomi. Efter Müllers „Grundriss der Physik“ den kemiske Del af Naturlæren samt Meteorologien.

- IV Kl. Efter Schmidts Naturlære § 22—92 og § 113 ud. Dog ere de vanskeligste Ting forbigaaede.
- III Kl. Efter Schmidts Naturlære § 32—50 og § 62—126.
- II Kl. (Realisterne) Lunds lille Naturlære til § 59 med enkelte Forbigaaelser.

Geometrisk Tegning.

- VI Kl. Planer, givne ved deres Spor. Skjæring mellem Legemer og vilkaarlige Planer.
- V Kl. Projektioner af de simpleste Legemer samt deres Skjæring med Planer, vinkelrette paa en af Projektionsplanerne.
- IV Kl. Kongruente, symmetriske, ligedannede Figurer, Figurers Forvandling. Maalestokke.
- III Kl. Der er indøvet de simpleste geom. Konstruktioner, regulære Polygoner, Ovaler og Spiraler.

Naturhistorie.

- IV Kl. Lützens Lærebog i Zoologien Nr. 2. — Vau-pells Botanik.
- III Kl. Sammes Lærebøger: fra Ormene Bogen ud; de enkimbladede, nøgenfrøede og blomsterløse Planter, desuden Læren om Plantens Sammensætning og Liv.
- II Kl. Samme Lærebøger: fra Benfiskene indtil Edderkopperne (Side 162—210); de tokimbladede Planter.
- I Kl. Samme Lærebøger: Fra Hønsefuglene indtil Benfiskene; desuden de almindelige fysiologiske
-

Forhold hos Bendyrene; den botaniske Formlære.

Fbkl. Lützens Lærebog: Menneskets Benbygning, Pattedyrene og Fuglene, med Forbigaaelse af de fysiologiske Forhold.

Stipendierne.

For Skoleaaret 1877—78 have

a. Stiftelsens Gratistpladser (fuldstændig Fri- tagelse for Kontingent) været tildelte Disciplene J. Grønbech, G. Tryde, A. Jørgensen, A. Askov, Chr. Bærentsen, Hans Pedersen, Chr. Blom, G. Frisch, Chr. Jensen, H. Lind, Fr. Knudsen, Vald. Hansen og Vald. Boberg samt fra Nytaar P. Larsen.

b. de Resenske Gratistpladser O. Johansen og Chr. Riis.

c. den Rønnenkampske Gratistplads (for en Slesviger) V. Joost.

d. Stiftelsens halve Gratistpladser (det aarlige Kontingent 240 Kr.) E. Johnsen, P. Nansen, H. Jansen, C. Gyldenfeldt, Vilh. Øhlenschläger, M. Friderichsen, V. Vilstrup, Henrik Petersen, P. Callesen, C. Christensen, O. Lange og Chr. Saugmann, samt fra Nytaar Andr. Hansen og J. Jacobsen.

Ansøgninger om Gratistpladser for Disciple her i Skolen maa indgives til Stiftelsens Forstander inden hvert Aars 1ste August.

De to **Universitetsstipendier** paa 300 Kr. i 3 halvaarlige Portioner have iaar været tillagte Studenterne Julius Jespersen og Adolf Hansen.

De to **Meyerske Examens-Præmier**, hver paa 60 Kr., tilkjendtes for Aaret 1877 Disciplene Chr. Bærentsen og Hans Pedersen*).

Det **grevelig Moltkeske Skolestipendium** for kgl. Embedsmænds Sønner, 4 Portioner paa 50 Kr. halvaarlig, uddeltes i Decembertermin 1877 til Peter Nansen, Georg Forchhammer, Arne Poulsen og Vilhelm Øhlenschläger.

Det **grevelig Moltkeske Universitetsstipendium** for kgl. Embedsmænds Sønner (200 Kr. halvaarlig, delt i to eller tre Portioner) blev for Decembertermin oppebaaret af Student C. Friderichsen og Aage Gad, hver med 100 Kr.**)

Rejsestipendiets Fond. Beløbet, 111 Kroner 89 Øre, indestaaer i Sparekassen for Nestved og Omegn.

---

*) Desuden tilkjendtes der efter Hovedexamen Constantin Brun en større og Georg Frisch, Frederik Knudsen og Christian Sarauw en mindre Bogpræmie.

***) Da Student M. Petersen-Friis midlertidig havde forladt Studeringerne og ikke kunde hæve det Moltkeske Legat den 11te Juni 1877, er den ledige Portions Beløb bleven henlagt til Rejsestipendiets Fond.

Overlærer Albert Leths Legat har for Aaret 1878 været tillagt Student G. Bruun.

Peter Eleon Rosenørns Legat har for 1877 været tildelt Discipel O. Johansen.

De videnskabelige Samlinger.

Programmet for ifjor gjorde Rede for Skolens Samlinger, deres Oprindelse og gradvise Forøgelse indtil vore Tider, for Opførelsen og Indretningen af den nye Museumsbygning samt Samlingernes Opstilling i det nye Lokale, saavidt som Arbejdet da var fremskredet. Medens der nedenfor vil blive gjort Rede for Forøgelsen i det Enkelte af den naturhistoriske og physiske Samling samt Bogsamlingen, vil jeg her forudskikke en Beretning om, hvad der med Hensyn til Samlingernes Ordning og Opstilling er udrettet i dette Aar, og optage Traaden, hvor jeg slap den ifjor.

Den **naturhistoriske Samlings Flytning** og Opstilling var i alt væsentligt afsluttet inden Slutningen af forrige Skoleaar, ligesom det dertil stødende Klasseværelse var taget i Brug. Tilbage stod Ordningen af Skolens **Insektsamling**. I sidste Efteraar har Student Hansen, Assistent ved det zoologiske Museum Kjøbenhavn, fuldendt Ordningen og Opstillingen af

Billerne. Der er bevaret alt, hvad der kunde bevares af den gamle Løvønskjoldske Samling, som var videnskabelig bestemt indtil Arter, og deri ere da indordnede de senere Forøgelser. De Insekter, der høre til den Gadske Samling*), ere særligt betegnede, saa at de, skjønt indordnede i Samlingen, strax kunne kjendes. Ved Professor Schiødtes Godhed er Samlingen ogsaa forøget ved Dubletter fra det zoologiske Museum, medens det omvendt har været Skolen en Glæde at kunne overlade Samlingen i Kjøbenhavn et Par Insekter (Brasilianere), som den ikke havde. Insektsamlingen har sin Plads i de gamle Insektskabe, hvis Skuffer kun ere forsynede med ny Korkbund. Skabene staa i det naturhistoriske Klasseværelse, men der er indrettet særlige Konsoler under Vinduerne i det større trefags Værelse, hvor Insektskufferne opstilles to og to, naar de skulle forevises. Jeg haaber, at Ordningen af Insekterne og Conchylierne vil blive afsluttet i Forsommeren, og dermed tør vi da betragte Opstillingen af den naturhistoriske Samling som endt. I det større trefags Værelse ere Portrætterne af Kammerherre H o p p e og Charles B o n n e t ophængte, i Klasseværelset M e l c h i o r s Portræt. Ved en lille Skolehøitid paa Festsalen blev dette smukke Billede af Hs. Ex. For-

---

*) Efter Hs. Exc. Forstanderens Bestemmelse har Skolen med Tak tilsendt sin gamle Discipel, Hr. Kjøbmand Henry Gad i Rio Janeiro, et Album med Herlufsholmske Fotografier.

standeren overgivet Skolen og paa dennes Vegne modtaget af Skolens Rektor.

Den **physiske** Samling var, efter at være underkastet et omhyggeligt Eftersyn, allerede før Afslutningen af forrige Program bleven opstillet i sit nye Lokale. Det tilstødende Klasseværelse og det kemiske Laboratorium have været benyttede hele Skoleaaret. Alle de tidligere hertil bestilte Instrumenter ere rigtig modtagne, og den optiske Samling har faaet sin Plads ovenpaa ved det dertil indrettede Værelse, hvor ogsaa Skolens astronomiske Kikkert findes. Det Værelse i den gamle Skolebygning, hvor den physiske Samling tidligere havde sin Plads, er blevet indrettet til Brug for de mindre Disciple, hvor de kunne tilbringe Vinteraftenerne ved forskellige Spil eller Læsning.

Ved Slutningen af forrige Skoleaar var det tofags Værelse, der ligger indenfor den naturhistoriske Samling, endnu ikke indrettet til Brug. I September blev de fire Montreskabe, udførte af Snedker Mørch i Kjøbenhavn, opstillede: Forneden Bogskabe, lukkede med et Messingtraadsgitter, foroven Montre med Glaslaag, imellem begge en Skuffe. Hvert Skab har fire fuldkomment sondrede Afdelinger baade forneden og foroven. Her skulde Skolens Samling af Mønter, Medailler og Gibsaftryk af Gemmer (se Programmet for ifjor) have Plads.

Etatsraad, Professor Müller, Direktør for Mønt- og Medaillesamlingen og for Thorvaldsens Museum, til hvem jeg havde henvendt mig for at faa gode

Raad med Hensyn til Opstillingen, viste Stiftelsen den Velvillie at tage herved for selv at gjøre sig bekendt med Samlingerne. Den Friboeske Samling af Gibs-afstøbninger, der skriver sig fra dette Aarhundredes Begyndelse, indeholder antike og Middelalders Sager imellem hinanden, men Afstøbningerne ere gode og i det Hele velbevarede. Etatsraad Müller raadede til at opstille Samlingen, som den er, uagtet den stærkt bærer en svunden Tids Præg. I Henhold hertil har Adjunkt Hoff og jeg opstillet Samlingen væsenlig i den Orden, hvori den fandtes, kun adskilt i enkelte Grupper, og forsynet hver med en kort Angivelse af Indholdet. Enkelte Sager, der dels vare slet bevarede, dels ved Indhold og Behandling viste sig at være fra en moderne Tid, have vi udsondret og lagt i Skufferne. Saaledes som Samlingen er opstillet, fylder den hele Montren langs Vestvæggen. Der haves et Katalog til Samlingen, forfattet af den utrættelige Topp, ligesaa ukritisk som Samlingen, men dog brugbart til Vejledning for dem, der ønske at gjøre sig nærmere bekendt med den.

Af Skolens Møntsamling var der nogenlunde Sammenhæng i den antik-romerske og den danske Afdeling. Derimod fandtes der kun ganske enkelte græske og andre ikke-romerske Mønter fra Oldtiden og det endda i slette Exemplarer. For at kunne fremstille en virkelig antik Møntsamling vilde imidlertid en græsk Afdeling være ganske uundværlig. Etatsraad Müller mente, at der for et Beløb af 400 Kroner kunde erhverves en saadan Samling ikke-

romerske, antike Mønter, der indeholdt ganske almindelige Exemplarer i saadant Udvalg og saaledes bevarede, at man derigjennem kunde faa et Billede af den græske Kunsts Udvikling paa dette Omraade.

Da Hs. Excellence Forstanderen efter disse Etatsraad Müllers Udtalelser paa min Indstilling havde bevilget et saadant Beløb, forskaffede Etatsraad Müller os dels af Møntsamlingens Dubletter dels ved Indkjøb i Paris en smuk lille Samling ikke-romerske (mest græske, men ogsaa nogle phøniciske, spanske og italienske) Mønter, som nu, suppleret med de faa Mønter, Skolen tidligere havde, og de syditalienske og sicilianske Exemplarer, som jeg selv ejede og skjænkede Skolen, er opstillet i den Montre-Afdeling paa Værelsets Østvæg, der er nærmest ved Vinduet.

Allerede førend de græske Mønter kunde opstilles, var jeg skredet til Ordningen af den romerske Møntsamling. Antallet af Exemplarer var meget stort, men ved nærmere Øjesyn fornægtede Samlingen ikke sin Oprindelse som opstaaet ved Dubletter af private Samlinger. Mange Mønter vare saa slet bevarede, at de ikke kunde fremlægges, ofte var det vanskeligt nok af 3 eller 4 Exemplarer af samme Mønt at finde et brugeligt Exemplar. En ikke ubetydelig Forøgelse har denne Afdeling af den antike Møntsamling faaet derved, at jeg har skjænket Skolen de Mønter, som jeg under mit treaarige Ophold i Italien har erhvervet mig, der for Republikens Tid i Antal og Værd overgik Skolens egen Samling. Hvor der endnu viste sig følelige Huller, har jeg til-

dels kunnet udfylde dem ved Kjøb af Møntkabinetets Dubletsamling, og saaledes haaber jeg i de to Montreafdelinger, der følge efter den græske Samling, at have fremstillet en efter Forholdene nogenlunde fuldstændig og instruktiv Samling romerske Mønter fra den ældste Tid indtil det romerske Riges Deling.

I den fjerde Montreafdeling findes Svovlaftryk af sjeldne romerske Mønter, der paa en heldig Maade supplere den egentlige romerske Møntsamling.

Ogsaa den danske Møntsamling bar tydelige Spor af at være opstaaet ved tilfældige Gaver. De smaa Mønter havde betydelig Overvægt over de større, og der fandtes betænkelige Huller i Rækken. Imidlertid traf det sig saa heldigt, at der blandt Mønterne fra den danske Middelalder, som Justitsraad Herbst, Inspektør ved det kongelige Møntkabinet, har været saa velvillig at bestemme og ordne, fandtes et Par sjeldne Mønter, som havde Værd for den kongelige Møntsamling. Som Vederlag for disse fik Skolen saa sin danske Møntsamling betydelig udvidet og suppleret gennem alle Tider indtil vore Dage, saaledes at den, fremlagt i to Montreafdelinger, giver et fyldigt Billede af de Forandringer og den Udvikling, der i denne Retning er foregaaet i vort Fædreland. Som et Tillæg medfulgte fra det kongelige Møntkabinet en Samling fremmede Mønter, der i Middelalderen have været Betalingsmiddel i Danmark, — samt nogle Medailler fra den nyeste Tid.

Den danske Medaillesamling skylder ogsaa frivillige Gaver i Gehejmeraad Kaas' Tid sin Til-

blivelse. Medaillerne ere overvejende af Tin og danne en nogenlunde sammenhængende Række indtil ind i Frederik den 6tes Dage. Som de andre Samlinger synes ogsaa dennes Væxt brat at have standset ved Kaas' Død. Fra de sidste halvhundrede Aar findes kun enkelte Medailler, tildels i Bronze, men der ere store Huller, som det maa være Fremtiden forbeholdt lejlighedsvis at faa udfyldt. Medaillesamlingen fylder saa omtrent et af de store Montreskabe, der staa mellem de to Vinduer.

Endelig ejer Skolen en Mængde nyere Mønter fra forskjellige Lande og Tider. Denne Samling er vistnok dannet ved en Række mindre Gaver fra meget forskellige Tider, ligesom der ogsaa i den sidste Tid, da Møntsamlingens Ordning er begyndt, er strømmet en Del Gaver ind baade til denne og til den danske Afdeling. I den Tilstand, hvori denne Samling fremmede Mønter for Tiden er, har den ganske vist ingen højere Betydning; den kan hverken give et Billede af noget bestemt Folk eller nogen bestemt Tid; men da der efter den danske Samlings Opstilling endnu vare to Montre-Afdelinger ledige, har jeg anset det for bedst ogsaa at fremlægge disse Mønter, som de ere, overladende til Fremtiden, om det er muligt at faa noget Samlet ud af denne Afdeling. Den danske og fremmede Møntsamling ligesom den danske Medaillesamling ere opstillede og tildels ordnede af Cand. polit. G. L. Wad.

Enhver Mønt har et lille Ord at sige, og en velordnet Møntsamling har meget at fortælle. Naar vi

kunne fremlægge en Suite danske Mønter, stille vi et Stykke Danmarkshistorie frem for Beskuerens Øjne. Vi vise ham, hvorledes Danmark traadte ind i de civiliserede Staters Række og lidt efter lidt arbejdede sig frem fra Middelalderens Mørke og Raahed til de nyere Tiders Klarhed og Dannelse. I Middelalderen se vi Forskjel paa de fredelige Tider og Borgerkrigene, hvor Landet var sin Undergang nær. Bisper og Stæder dukke frem den ene efter den anden for atter at træde tilbage; tilsidst bliver Kongen ogsaa paa Mønterne den eneraadende. Ogsaa i den nyere Tid spore vi Landets Velmagtstid og Nødens Dage paa Mønterne. De sidste Aar af Christian den fjerdes Regering have ogsaa paa Mønterne efterladt et Hjertesuk; Danmarks Redning 1660 og Trængselstiden under Frederik den sjette har afsat hver sit Minde.

Som Møntvidenskaben med den ene Fod staaer midt i Historien, henter Lys fra denne og atter kaster sit Lys ud over den, saaledes staaer den med den anden Fod i Kunstens Verden. Enhver Mønt burde være et lille Kunstværk, og om mange af de græske Mønter kan man sige med fuld Sandhed, at de ere det. En velordnet Møntrække viser os Kunstens Vandring gjennem et Folk. Dennes Stigen og Forfald vil altid vise sig i Møntens (og Medaillens) Behandling.

Jeg tør haabe, at den antike Mønt samling, selv i det Omfang og Udvalg, som vi kunne fremlægge, stiller for Beskuerens Øjne en særlig Side af Verdens-

historien i de 1000 Aar, der ligge imellem Aar 600 før og Aar 400 efter Christi Fødsel. Men fordi Mønten taler, er det ikke sikkert, at enhver forstaaer dens Tale. Dette gjælder allerede om de Bogstaver, der staa paa Mønten; en dansk Mønt fortæller os Danske altid noget, en arabisk Mønt taler hos os til døve Øren. Men selv om man forstaaer Ordene, forstaaer man ikke alt, hvad den enkelte Mønt, endmindre, hvad den hele Møntrække, har at sige, og det vilde være meget ønskeligt, om der engang kunde udarbejdes en lille Vejledning for dem, der ville gjøre lidt nøjere Bekjendtskab med Mønt-, Medaille- og Gemme-Samlingen. Dog ogsaa det maa være Fremtiden forbeholdt. Der findes fra dette Aarhundredes Begyndelse Kataloger af Topp til alle Samlinger, men med al Paaskjønnelse af den Flid, der er anvendt paa disse Kataloger, vil der neppe af dem søges eller vindes nogen Vejledning til Samlingernes Forstaaelse.

I Programmet for ifjor blev det omtalt, at Skolens Bibliothek efter Forstanderens Bestemmelse skulde forblive, hvor det var, men at der vilde vindes Plads derved, at det Rum, som hidtil havde været benyttet til de naturhistoriske Samlinger, blev indtaget til Bibliothekets Brug. Dette var i høj Grad nødvendigt, da det Rum, der hidtil har været til Raadighed, var overfyldt. Samtidig bestemte For-

standeren sig til at lade udarbejde et Katalog over Skolens Bogsamling. Den første Tanke var at se at finde en bibliotekskyndig Mand, der havde Tiden til sin Raadighed og vilde paatage sig et saadant Arbejde; men da fremkom fem af Skolens Adjunkter med et Forslag om at overtage denne Gjerning og dele Arbejdet imellem sig mod et passende Vederlag. Da jeg angaaende Ordningen af det hele Forhold henvendte mig til min Ven, Justitsraad, Overbibliothekar Bruun, optog han den hele Tanke med stor Interesse, lovede sin Bistand til Affattelsen af et Katalog og tog i November Maaned herud for at faa et Indblik i Bibliotheket og gjøre sig bekjendt med det forhaandenværende Apparat af Kataloger. Til hele Bibliothekets Stamme findes Kataloger udarbejdede af Topp, til en Del af de nyere Bøger haves et Seddelkatalog, og min Formand, Professor Listov, har i Programmerne for 1871 og 1872 begyndt Udgivelsen af et Katalog. Med Anerkjendelse af, hvad der var gjort, mente Justitsraad Bruun dog, at det var rigtigst at begynde Arbejdet helt for fra, og dette Raad hængte for en Del sammen med den Plan, som han foreslog til Affattelsen af et saadant Katalog, og som han under sit Ophold hernede i et Møde med mig og de nævnte fem Herrer fremlagde til Overvejelse og Forhandling.

Det ejendommelige ved Justitsraad Bruuns Plan er, at Bøgernes Ordning i Reolerne og i Kataloget fremtræde ganske uafhængigt af hinanden. Han fra raadede bestemt enhver Systematiseren og Omord-

ning i det Enkelte af Bøgerne paa Hylderne, saaledes at kun de større Grupper sondredes for sig, men at Bøgernes Ordning indenfor hver enkelt Gruppe be-
 tragtedes som uvæsentlig. Derved vilde den Om-
 ordning og Opstilling, som nødvendigvis maatte gaa
 forud for Katalogets Affattelse, i høj Grad simpli-
 ficeres. Naar Opstillingen var færdig, skulde da Ka-
 talogiseringen begyndes saaledes, at Bøgerne ned-
 toges og numereredes, og Tallene indførtes, hver paa
 sin Seddel, Bog efter Bog, Hylde efter Hylde, Reol
 efter Reol. Den Plads og det Numer, en Bog saa-
 ledes havde faaet, skulde den altid beholde. En-
 hver senere Tilvæxt, som Bibliothet modtog, vilde
 ikke blive indført imellem de Bøger, der allerede
 vare katalogiserede, men efter dem: paa samme
 Hylde, om der var Plads, hvis ikke, i en anden Hylde
 muligvis i en ganske anden Reol. Da hver Bog var
 mærket med sit Hylde- og Løbenumer, vilde den
 altid kunne findes og gjenindsættes paa sin Plads.
 Det var en Fordel at have nogen aaben Plads til
 fremtidige Forøgelse, men ingen Nødvendighed, og
 ingen nok saa rigelig Forøgelse i noget enkelt Fag
 vilde nødvendiggjøre en Omordning af Bøgerne eller
 overhovedet fremkalde nogen Forlegenhed.

Naar Bogtitlerne vare indførte med deres Hylde-
 og Løbenumere paa Sedler, skred man til den syste-
 matiske Ordning af Sedlerne til Brug for Kataloget.
 Denne Ordning maatte helst foretages af en særlig
 bibliothekskyndig Mand, og Justitsraad Bruun tilbød
 selv at lede denne Ordning. Naar Sedlerne vare sy-

stematisk ordnede, var Kataloget færdigt til Trykken; det kunde kun endnu være ønskeligt, om der kunde udarbejdes et Navneregister og et Register over Anonymer.

Ordenen i det trykte Katalog vilde nu ganske vist ikke svare til Bøgernes Orden paa Hylderne, men da hver Bog i det trykte Katalog har sit Hylde- og Løbenumer, vil enhver med stor Lethed kunne finde en hvilkensomhelst Bogs Plads, forudsat, at hver af Hylderne har sit Numer tydelig betegnet.

Enhver ny Bog, der anskaffes, efterat Kataloget er færdigt, faaer sit Hylde- og Løbenumer og dermed sin uforanderlige Plads, og dens Titel indføres paa en Seddel, forsynet med samme Hylde- og Løbenumer, og da Systemet er givet i Hovedkataloget, er et Tillægskatalog færdigt med kortest Frist, naarsomhelst man maatte ønske at udgive et saadant.

Endnu vilde til Bibliothekets Revision et Hyldekatalog være nødvendigt. Hver Hylde faaer sin Side i en dertil indrettet Protokol; her indføres med kortest mulig Titelangivelse Navnene paa de Bøger, der findes paa samme Hylde. Medens Seddelkataloget er værdiløst, naar det trykte Katalog foreligger, beholder Hyldekataloget sit blivende Værd; naar det holdes i Orden, vil en Revision af Bibliotheket med Lethed kunne finde Sted, naarsomhelst det ønskes.

Dette var Tanken i Justitsraad Bruuns Forslag, der vel i første Øjeblik fremkaldte nogen Betænkelighed, men har tiltalt os mere, jo nærmere vi ere blevne fortrolige dermed. Fordelene, som Pla-

nen fører med sig, kunne sammenfattes i følgende fem Punkter:

1) Ordningen af Bibliotheket simplificeres i høj Grad, da al Systematisering ved Opstillingen bortfalder,

2) Systematiseringen, der er nødvendig til Brug ved Kataloget, kan foretages ganske uafhængigt af Opstillingen og Seddelskrivningen af en bibliothekskyndig Mand, der ikke behøver at være paa Stedet,

3) Bibliothekets fremtidige Forøgelse vil ikke indvirke forstyrrende paa den engang for alle afsluttede Ordning og Opstilling,

4) Et Tillægskatalog kan udgives, naar det ønskes med kort Varsel, og

5) Bibliotheket kan revideres med stor Lethed, delvis eller over det Hele.

Strax efter at Justitsraad Bruun havde forladt Herlufsholm, begyndte Omstillingen af Bibliotheket. Alle historiske, geografiske og statistiske Bøger flyttedes over til den store Sal, hvor de naturhistoriske Samlinger tidligere havde været. Derved blev der Luft i det øvrige Lokale, og en Del Hylder, der stode midt paa Gulvene, kunde fjernes. Denne Ordning blev fremmet saa rask, at den kunde betragtes som endt, da Vinterkulden gjorde det umuligt at arbejde i Lokalet. Alle Hylder have faaet deres Numre, og i hvert Værelse staaer paa et iøjnefaldende Sted den Numer-række malet, der findes i Værelset, for at gjøre det saa let som muligt at finde sig til Rette.

Justitsraad Bruun har endnu engang været herude for at aftale en Del Enkeltheder angaaende Affattelsen af Sedlerne. Ved denne Lejlighed var Hans Excellence Forstanderen tilstede og gav sit endelige Samtykke til Udførelsen af den hele Plan. Ved April Maanedes Begyndelse vare alle forberedende Skridt saa vidt fremmede, at Seddelskrivningen kunde begynde, og ved Maanedens Udgang kunde vi indsende 1642 Sedler til Justitsraad Bruun. Hvis Arbejdet kan fremmes saa hurtigt, er der Haab om, at Kata-loget kan være færdigt til Trykning i Løbet af Vinteren 1879. En af de Herrer, der stillede Forslaget, har senere trukket sig tilbage, men to andre ere traadte til, saa at for Tiden Adjunkterne Mossin, Hasselager, Petersen, Markman, Skeby og Jensen ere beskjæftigede ved Seddelskrivningen.

Foruden det egentlige Bibliothek, om hvis Opstilling der er talt i det foregaaende, findes et Haandbibliothek, bestaaende af allehaande Lexica m. m. opstillede i Læsestuen, og et andet, mest bestaaende af Hjælpemidler til Undervisningen, i Lærernes Værelse; et lille Apparat af physiske Haandbøger findes i den physiske Samling og i det inderste Værelse af Museumsbygningens Hovedfløj, hvor Mønterne og Medaillerne ere opstillede, ere endel Folianter og Kvarter henstillede i Skabene under Montrerne, dels Pragtværker, som Flora Danica, dels andre. Her har ogsaa Skolens Manuskriptsamling sin Plads, og i et særligt Skab opbevares den lille Bogskat, som Herluf Trolle og Birgitte Gøje have efterladt Skolen,

hvorom nærmere Oplysning findes i Programmet for 1871.

Manuskriptsamlingen tæller kun ganske enkelte gamle Sager; den største Del skyldes Gehejmeraad Chr. Brandt, der ikke blot skjænkede Herlufsholm sin Bogsamling, men ogsaa sine talrige Manuskripter. Imidlertid kom Skolen ingeniunde i Besiddelse af alle disse. Da Sekretær Topp havde udarbejdet sit Katalog over den Brandtske Bogsamling og i et Udkast til en Fortale særligt havde henvendt Opmærksomheden paa de haandskrevne Sager, præsenterede han Kataloget for Kancellipræsident Kaas ved et af dennes første Besøg paa Herlufsholm i Sommeren 1805. Ved at gjenngaa Fortegnelsen og Indholdet af Manuskripterne er Kaas øjensynlig bleven betænkelig, og i den Formening, at disse Haandskrifter tildels „maatte være nogle af de kongelige Kollegier vedkommende“, befalede han, at Kataloget skulde indsendes til Kancelliet. Med dets Tilbagelevering fulgte en Fortegnelse over de Manuskripter, som man ansaa for ikke at maatte bevares paa Herlufsholm, hvilke derpaa endnu samme Aar bleve afleverede i det danske Cancellis Arkiv, hvor de formodentlig endnu findes.

Denne Fremgangsmaade af den nye Skoleherrevakte megen Misstemning paa Herlufsholm*), dels fordi man mente, at Stiftelsens lovlige Ejendom blev

---

*) Jfr. Melchiors og Leths „Historiske Efterretninger om Herlufsholms Stiftelse“ S. 249.

den fratagen, dels vel ogsaa fordi man syntes, at der derved kastedes en Skygge over Brandts Minde, som om han havde tilvendt sig Papirer, der hørte hjemme i de kongelige Kollegier. Ved at gennemgaa Listen over de indsendte Sager ser man let, at der ikke uden ganske undtagelsesvis er Tale om originale Aktstykker, der vare eller burde være Kancelliets lovlige Eiendom. Den største Del ere Afskrifter, nogle arvede fra hans Fader eller Bedstefader, men de fleste samlede af Gehejmeraad Brandt selv, afskrevne til hans eget Brug og vedkommende hans egen offentlige Virksomhed. De vigtigste af disse Samlinger vare: Extract af det Vestindisk-Guineiske Rente- og Generaltoldkammers Forestillinger for Aarene 1784—1789 6 Bind folio. Dertil bemærker Topp: „Disse sex Bind ere Afskrifter af de Forestillinger, som Salig Gehejmeraaden refererede fra Toldkammeret. Ved hver Forestilling findes af Gehejmeraadens egen Haand udførlige Anmærkninger over Sagerne. Saadanne Skrifter maa upaatvivlelig anses for Gehejmeraadens Ejendom, da han, alene for at kunne til alle Tider gjøre Regnskab for sine Forretninger, lønnede Skrivere og selv med uforfortrøden Flid tilføjede alle de Oplysninger, som disse ikke kunde forfatte. Kollegiernes Forestillinger ere jo nu offentlige Acta og Udfaldet bekjendtgjøres ved Trykken.“ Det samme mener Topp kan siges om den anden Hovedsamling: Extract af det danske Cancellies Forestillinger for Aarene 1788—1799 incl. 12 Bind folio.

Her kan nu ikke være nogen Tvivl om, at disse Samlinger ikke med noget Skin af Ret kunne siges at være Cancelliets Ejendom; der fandtes neppe et eneste originalt Aktstykke i dem; tvertimod, de Aktstykker, hvorefter Extrakterne ere udarbejdede, maa alle antages at have befundet sig i Cancelliets Archiv. Naar nu den nye Cancelliepræsident havde Betænkelighed ved at lade saadanne Afskrifter bero paa Herlufsholm, laa det naturligvis deri, at de omhandlede Sager hørte Samtiden til, og selv om et og andet allerede var offentliggjort, kunde det indeholde meget, som efter Datidens noget lyssky Anskuelser ikke egnede sig til Granskning af Uvedkommende. Saaledes bliver Kaas' Betænkelighed forstaaelig, men man skulde synes, at han kunde have valgt en anden Fremgangsmaade, hvorved han kunde have hindret ethvert Indblik i disse Regeringssager, medens de havde Nyhedens Interesse, uden derfor at gjøre Brud paa Testators Bestemmelse, at de skulde forblive paa Herlufsholm.

Fortegnelsen over de Haandskrifter, som Cancelliet mente ikke burde bevares paa Herlufsholm, gik op til nogle og firsindstyve, og var alt andet end nænsomt affattet mod den Afdødes Ønske. Den omfattede ældre Sager, som Brandt havde arvet efter sin Fader og Bedstefader, Manuskripter, som senere vare udgivne i Trykken, Aktstykker, skjænkede Gehejmeraad Brandt af Forfatterne, ja selv trykte Kalendarer med eller uden Vedtegninger: alt, hvad der stod i Forhold til det danske Cancelli. Det er

ganske karakteristisk, at „Relation over Amterne og Byerne i Danmark“ blev taget, men den tilsvarende „Relation von den Aemtern der Herzogthümer Schleswig-Holstein m. m.“ fik Herlufsholm Tilladelse at beholde, ligesom ogsaa Delmenhorster Judicial-Extracte 1764—67.

Af alle disse Haandskrifter, som bleve indsendte til Cancelliet, er der ganske vist ikke et eneste, som har særlig Interesse for Herlufsholm, neppe noget, som i dette Øjeblik har mere almindelig Interesse; men det maa ligefuldt anses for urigtigt, at Testators Gave ikke er bleven holdt sammen. Gehejmerraad Brandt har igjennem disse Samlinger ønsket at lægge hele sit offentlige Liv frem for Efterverdenen. Samlingerne ere nu splittede ad, nogle Papirer findes paa Herlufsholm, andre i Cancelliets Archiv. Ja endnu mere; den Brandtske Haandskriftsamling er et Slags Familiearchiv, det gaaer tilbage til Bedstefaderen, Gehejmerraad Peder Brandt til Pederstrup, der blev adlet 1679 og døde 1701; vi have haandskrevne Efterretninger og Samlinger fra ham og som det synes fra begge Sønnerne, Peter Henrich, der døde som Schoutbynacht, og den yngre, Carl, der døde som Konferentsraad 1738, og endelig fra begge dennes Sønner, Christian og hans saa sørgelig bekjendte Broder Enewold. Gehejmerraad Christian Brandt var den sidste af sin Slægt; han synes at have arvet hele Slægtens Archiv. Det ønskede han bevaret herude paa Herlufsholm, som han elskede, og hvor han vilde tilbringe sine sidste Dage.

Det vilde endnu være en Pietetssag mod en Mand, hvem Herlufsholm skylder saa meget, at faa det samlet, som han ønskede maatte forblive samlet. For Cancelliet have de Brandtske Haandskrifter aldrig kunnet have nogen virkelig Værd og have nu efter halvfjerdsindstyve Aars Forløb ikke engang den Betydning som dengang, da de dog havde Nyhedens Interesse.

Skolens **naturhistoriske Samling** har i Aarets Løb erholdt følgende Tilvæxt:

- Alm. Ræv (*canis vulpes*).
- Odder (*Lutra vulgaris*).
- Sneugle (*Nyctea nivea*).
- Lærkefalk (*Falco subbuteo*).
- Alm. Skade (*Pica caudata*).
- Rødkjælk (*Erithacus rubecula*).
- Icterus xanthorhinus*.
- Cereba cyanea & cocrulea*.
- Rhamphocoele jacape*.
- Cassicus icteronotus & cajennensis*.
- Trochilus moschitus & mango*.
- Pipra aurocapilla & caudata*.
- Tanagra desmeresti*.
- Dendroeca æstiva*.
- Enkelt Bekkasin (*Gallinago gallinula*).

Rødbenet og graabenet Klire (*Totanus calidris*
& *ochropus*).

Brushane (*Philomachus pugnax*), Han uden
Krave.

Alm. Vibe (*Vanellus cristatus*).

Knub-Svane (*Cygnus olor*), Han.

ved Gaver:

fra Etatsraad, Professor Steenstrup:

En Pindsvinefamilie (*Erinaceus europæus*) Mo-
der med to Unger.

fra Skolens tidligere Discipel H. Steen-
buch, Fuldmægtig paa By- og Herredskontoret i
Grenaa:

Langtornet Ulk (*Cottus Bubalis*).

Et stort Exemplar af en 12armet Søstjerne,

fra Cand. med. & chirurg. J. Frisch:

Skind af en grønlandsk Maage og Teist.

Albuskæl (*Patella*).

Tritonia.

Søagurk (*Holothuria*).

Søstjerne (*Asterocanthion problema*).

Slangestjerne (*Ophiura*).

Langhalse (*Pentalasmis anatifæ*).

Orme (*Lernæa*), desuden

Kranier af en blaa Ræv (*Canis lagopus*), Hun,
og af nogle grønlandske Hønse- og Svømme-
fugle samt

Kjæber med Tænder af en *Echinus* (*Aristo-
teles's Lygte*),

fra Discipel H. B. Jansen:

Sandorm (Arenicola).

Skalblade af Sepia,

fra C. E. Reventlow:

Et sort Egern fra Brahe-Trolleborg.

Den **physiske Samling** er i det forløbne Aar forøget med følgende nye Instrumenter:

En Klangplade med Stativ.

Et 15 Metres Baandmaal.

En Bomuldssnor til Bølgebevægelse.

Et Gangspil.

En Skrue med Møtrik.

En Dampmaskine.

6 farvede Glas i Indfatning.

Forskjellige Gitre og Spalter i Indfatning til Interferensforsøg.

Et lille Prisme i Indfatning.

2 Glasfotogrammer.

Et elektrisk Fordelingsapparat med Ebonit-spatel.

2 plane Spejle paa Stativer.

En stor og en lille Skjærm paa Stativ.

En Haandskjærm.

Forskjellige Aluminiumsblade.

En Differenstridse.

Et Fresnels Biprisme i Indfatning.

En Heliostat med Tilbehør, hvortil er benyttet et ældre Skolen tilhørende Solmikroskop.

10 Helmholtzsche Resonatorer.

- 2 Induktionskrandse med Klemskruer.
 Et Vanddekompositionsapparat.
 En Samling Apparater til Ampère's Forsøg.
 En høj Glas cylinder til Flydevægt.
 Et Orgelbord med 9 Piber.
 Et stort Hulspejl.
 2 store Stemmegafler.

Bibliotheket er siden Juni Maaned f. A. forøget med følgende Bøger og literære Hjælpemidler; de med † mærkede ere tilsendte Skolen fra Ministeriet; * betegner Gaver fra Private.

- Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Historie. Forts. Kbh. 1877—78.
 † Aarsberetninger og Meddelelser fra det store kgl. Bibliothek. Forts. Kbh. 1877.
 † Aarsberetninger fra det kgl. Gehejmearchiv. Forts. Kbh. 1877—78.
 Anderstedt, C., Upsala universitets historia. I. (1477—1654). Ups. 1877. Bihang I. Ups. 1877.
 Arentzen, K., Baggesen og Oehlsenschläger. 7. D. 1817—20. Kbh. 1877.
 Det Arnamagnæanske Hdskr. Nr. 28, 8vo. Codex Runicus. Udg. i fotolith. Aftr. Kbh. 1877.
 Bichl, C. D., Den kierlige Mand. Comedie udi fem Acter. Kbh. 1764.
 — Melpomenes og Thalix Trætte. En Prologus. Kbh. 1765.
 — Haarkløveren. Comedie udi fem Acter. Kbh. 1765.
 Bournonville, A., Theatercrisen og Balletten. (Mit Theaterliv 3. D I.). Kbh. 1877.
 Brandt, C., Romantisk Digtning fra Middelalderen. III. Kbh. 1877.
 Brehm, A., Krybdyrenes og Paddernes, Fiskenes samt de lavere Dyrs Liv. Paa Dansk udg. af P. Mariager og A. Feddersen. Kbh. 1877—78. Forts.
 Bruun, C., Bibliotheca danica. 3 H. Philosophi. Pædagogik. Statsvid. De skjønne Vid. og Kunster. Kbh. 1877. 4.
 Buffon, G. L., Morceaux choisis. Nouv. éd. par É. Dupré. Paris 1877.
 Cantù, C., Verdenshistorie. Udg. af Ph. Weilbach og E. Holm. Kbh. 1877—78. Forts.

- Carlsen, Franz., Efterretn. om Gammelkjøgegaard og Omegn. 1 D. 1877.
- Carlson, F. F., Sveriges historia under konungarne af Pfalz. huset. Stockh. 1855—56. 2 Bd.
- Clausen, H. N., Optegnelser om mit Levned og min Tids Historie. Kbh. 1877. 2 Bd.
- Collin, E., Anonymer og Pseudonymer i den danske, norske og islandske Literatur. Kbh. 1869.
- Collin, J., Ornithologiske Bidrag til Danmarks Fauna. Udg. som Suppl. til „Skandinaviens Fugle“. Kbh. 1877.
- Nordisk Conversationslexikon. 2 Udg. Kbh. 1877—78. Slutning.
- Dansk Kirketidende. Kbh. 1877—78. Forts.
- Danske Samlinger for Historie, Topografi osv. Kbh. 1877—78. Forts.
- Deutsche Rundschau. Berlin 1877—78. Forts.
- † Ditzel, W., Partus præmaturus artificialis. Kbh. 1876.
- Duruy, V., Abrégé de l'histoire du moyen âge depuis la chute de l'empire d'occident jusqu'au milieu du XV siècle. Paris 1857.
- Histoire Romaine jusqu'à l'invasion des barbares. 4 éd. conten. 7 cartes géogr., un plan de Rome et 12 gravures. Paris 1860.
- * Erslev, E., og A. Feddersen, Naturhist. Læsebog for Almueskoler og for Begyndere. Kbh. 1877. Fig.
- Fabricius, O., Horsens Kjøbstads Beskrivelse og Historie. Odense 1877—78. Forts.
- Folkevennen. Christian. 1877—78. Forts.
- Danmarks gamle Folkeviser, udg. af Sv. Grundtvig. 5. D. 1. H. Kbh. 1877. 4.
- Fornmanna sögur. Utg. ad tillhi. h. kgl. norr. fornfr. félags. 7 Bd. Kaupm. 1833.
- Fra alle Lande. Kbh. 1877—78. Forts.
- † Fridericia, J. A., Danmarks ydre politiske Historie 1629—1635. Kbh. 1876.
- Fædrelandet. Red. af C. Ploug. Kbh. 1877—78. Forts. Fol.
- Gai Institutiones, ed. P. Krueger et P. Studemund. Berol. 1877.
- Det danske geografiske Selskabs Skrifter. Red. af E. Erslev. Kbh. 1877—78. 4.
- † Goos, C., Aarvog for Kjøbenhavns Universitet m. m. 1873—75. Kbh. 1876.
- — 1875—76. Kbh. 1877.
- Grimm, J. u. W., Deutsches Wörterbuch. 1877—78. Forts. 4.
- Grundtvig, N. F. S., Kong Harald og Ansgar. Kbh. 1826.
- Skribenten N. F. S. Grundtvigs litteraire Testamente. Kbh. 1827.
- Krønikens Gienmæle. Kbh. 1813.
- Hvem er den falske Prophet? Kbh. 1814.
- En mærkelig Spaadom. Kbh. 1814.
- Skal vi tro paa Gud eller paa Athene? Kbh. 1814.

- Grundtvig, N. F. S., Imod den lille Anklager. Kbh. 1815.
 — Bibelske Prædikener. Kbh. 1816.
 — Vigtige Spørgsmaal til Danmarks Lovkyndige. Kbh. 1826.
 — En liden Bibel-Krønike. Kbh. 1828.
 — Om den Clausenske Injurie-Sag. Kbh. 1831.
 — Politiske Betragtninger. 2 Opl. Kbh. 1831.
 — Skolen for Livet og Academiet i Soer. Kbh. 1838.
 — Frisprog imod Biskop Mynsters Forslag til en ny Alterbog. Kbh. 1839.
 — Tale til Folkeraadet om dansk Kirkefrihed. Kbh. 1839.
 — Bøn og Begreb om en dansk Høiskole i Soer. Kbh. 1840.
 — Den 28de Mai i Danske Samfund. Kbh. 1841.
 — Mundsmag af Danmarks Krønike. Kbh. 1842.
 — Nyaars-Ønske i Danske Samfund. Kbh. 1843.
 — De historiske Minders Betydning. Kbh. 1845.
 — Lykønskning til Danmark. Kbh. 1847.
 — Livsfyrsten og Morderen. Faste-Prædiken. Kbh. 1864.
 — Mands Minde 1788—1838. Foredrag over det sidste halve Aarh.s Historie. Kbh. 1878.
- Guillemin, A., Le Ciel. Paris 1877. Fig. Tvl.
 Hindholm. Næstved 1877—78. Forts.
 Historisk Archiv. Kbh. 1877—78. Forts.
- * Holberg, L., Peder Paars, udgivet for det Holbergske Samfund af F. L. Liebenberg. Kbh. 1855.
- * Q. Horatii Flacci opera. illustr. C. G. Mitscherlich. Lips. 1800. 2 Bd.
- † Indbydelsesskrifter til off. Examinere i danske Skoler. 1877.
 † Indbydelsesskrifter til off. Examinere i norske og svenske Skoler. 1876—77.
- † Jacoby, E., Om Hysteromet. Kbh. 1877.
 Jahrbücher für klassische Philologie. Sept. 1877—78.
 Neue Jahrbücher für Philologie und Pädagogik. 1877—78.
 Forts.
- A. D. Jørgensen, Den nordiske Kirkes Grundlægg. 4 H. 1878.
- * Kaper, J., Tyske Stiløvelser for de højere Klasser. Kbh. 1877.
- Larsen, Mich., Det menneskelige Øje, en populær Fremstilling. Kbh. 1878. Fig.
- Lassen, H., Afhandlinger til Literaturhistorien. Christ. 1877.
- Leake, W., Topographie Athens. 2 Ausg. Uebers. von J. Baiter u. H. Sauppe. Zürich 1844. Tvl.
- Levasseur, E., Histoire des classes ouvrières en France depuis la conquête de Jules César jusqu'à la Révolution. Paris 1859. 2 Bd.
- Malmstrøm, C. G., Sveriges polit. historia från Carl XII's död till 1772. 5—6. Stockh. 1877.

- Martensen, H., Den christelige Ethik. Den spec. Deel. Kbh. 1878. 2 Bd.
- * Description des monnaies du moyen-âge de C. J. Thomsen. Copenh. 1873—76. 3 Bd.
- Mynster, C. L., Nogle Erindringer og Bemærkninger om J. Mynster. Kbh. 1877.
- Nielsen, O., Kjøbenhavns Diplomatarium. 3 H. Kbh. 1877.
- Nielsen, Y., Bergen fra de ældste Tider indtil Nutiden. Christ. 1877.
- Opfindelsernes Bog. Udg. af A. Lütken. Kbh. 1877—78. Forts.
- Dansk Ordbog, udg. under Vid. S.'s Bestyrelse. 6 Tome. S. Kbh. 1848. 4.
- 7 T. 1—2 H. T—U. Kbh. 1853—63. 4.
- Paludan-Müller, B., Det Synlige og det Usynlige. Kbh. 1877.
- Fr., Ivar Lykkes Historie. Kbh. 1866—73. 3 Bd.
- † Panum, P., Bidrag til Kundskab om Misfostrenes physiol. Betydning. (Univ. Indbyd.). Kbh. 1877. 4.
- * Pasor, G., Manuale Græcarum vocum novi testamenti. Tiguri 1644.
- Petermann, A., Geogr. Mittheilungen. Gotha 1877—78. Forts. 4.
- † Petjersen, H., Om Nordboernes Gudedyrkelse og Gudetro i Hedenold. Kbh. 1876.
- Pio, J., og C. Brøchner-Larsen, Beretning om Forhandlingerne paa det 3die nord. Skolemøde i Kbh. 1877. Kbh. 1877.
- Plautus, T. M., Comoediae. Rec. J. L. Ussing. Vol. II. Aulularia. Bacchides. Captivi. Curculio. Havn. 1878.
- † Pontoppidan, E., Om Lupus. Kbh. 1876.
- Raumer, F. v., Historisch-politische Briefe über die gesellschaftlichen Verhältnisse der Menschen. Lpz. 1860.
- Ravenstein, A., Volksturnbuch. Frankfurt a. M. 1876. Tvl. Fig.
- Revue des deux mondes. Paris 1877—78. Contin.
- Rosenberg, C., Nordboernes Aandsliv fra Oldtiden til vore Dage. 1 Bd. Hedenold. 1—2 H. Kbh. 1877—78.
- Rotteck, C. v., Sammlung kleinerer Schriften, meist hist. u. polit. Inhalt. Stuttg. 1848. 3 Bd.
- † Salomonsen, C., Studie over Blodets Forraadnelse. Kbh. 1877.
- Ny kirkehist. Samlinger. Kbh. 1877—78. Forts.
- † Samling af Love og Anordninger ved C. Klein. Kbh. 1877—78. Forts.
- Samlinger til jydsk Hist. og Topogr. Kbh. 1877—78. Forts.
- † Saxtorph, M., Sex Forelæsninger (Univ. Indbyd.). Kbh. 1876. 4.
- Schleiermacher, Fr., Literarischer Nachlass. Zur Philosophie. 2 Bd. 1—2 Abth. Berlin 1839. 2. Bd.

- Schleiermacher, Fr., Zur Theologie. 7 Bd. Berlin 1843.
- Schmidt, F., Schweden unter Karl XIV Johann. Heidelb. 1842.
- Schmidt, V., Assyriens og Ægyptens gamle Historie. 2 D. Kbh. 1877.
- Schmidt, K., Lærebog i Experimentalphysiken. 1. D. Odense 1878.
- * Sehested, F., Fortidsminder og Oldsager fra Egnen om Broholm. Kbh. London. Paris. Lpz. 1878. Fol. Fig. Tvl.
- Sorterup, J., Poetisk Skantze-Kurv. Kbh. 1709.
- Nye Helte-Sange om Konn. Frideric den Fierdes lykkelige Seyervindinger 1715. Kbh.
- Statistisk Tabelværk. 3. R. 31 Bd.
- Strandberg, C. V. A., (Talis qualis). Samlade vitterhetsarbeten. I. H. Stockh. 1877. Forts.
- † Sørensen, S. T., Undersøgelser om Antallet af røde og hvide Blodlegemer. Kbh. 1876.
- Taine, H., L'origine de la France contemporaine. I. L'ancien régime. Paris 1877.
- —, II. La Révolution. I. Paris 1878.
- † Tauber, P., Tanddannelse og Tandudvikling hos Hvirveldyrene. Kbh. 1876.
- Biskop Theodoret og Samtidige, Kirkens Historie i fjerde Aarh. Oversætt. af C. Muus. Anden Bog. Kbh. 1877.
- * Thorsøe, A., E. G. Gejers Forelæsninger over Menniskens historia. Kbh. 1876.
- * Thrige, S., Lærebog i Geografien for de lærde Skoler. Kbh. 1874.
- Tidsskrift, Botanisk. Kbh. 1876—78. Forts.
- for Mathematik. Kbh. 1877—78.
- for Physik og Chemi. Kbh. 1877—78. Forts.
- for pop. Fremstill. af Naturvidensk. Kbh. 1877—78. Forts.
- Historisk. Kbh. 1877—78. Forts.
- Historisk. Christian. 1877—78. Forts.
- Nordisk, for Filologi. Kbh. 1877—78. Forts.
- Nyt, for udenl. theol. Lit. Kbh. 1877—78. Forts.
- Pedagogisk. Stockh. 1877—78. Forts.
- Theologisk. Udg. af C. Kalkar. Kbh. 1877—78. Forts.
- Theologisk, i Norge. Christian. 1877—78. Forts.
- Tscherning, A., Efterladte Papirer. Kbh. 1877—78. Forts.
- Vanicek, A., Griechisch-Lateinisches Wörterbuch. Leipzig 1877. 2 Bd.
- Varnhagen von Ense, K. A., Tagebücher. (Nachlass. Herausgeg. von Ludmilla Alsing). Lpz. 1861—62. 4 Bd.
- Blätter aus der preussischen Geschichte. (Nachlass). Lpz. 1868—69. 5 Th. in 3 Bd.
- † Wanscher, O., Om Diphteritis og Croup. Kbh. 1877.
- Vedel Simonsen, L., Fyens Vilkaar i den saakaldte Grevens Feide. Kbh. 1813. Tvl.

- Vedel Simonsen, L., Bidrag til danske Slotte og Herreborges Historie i den cath. Tidsalder. Odense 1810.
- Samlinger til Hagenskovs Slots Historie. Odense 1842.
- Bidrag til Eske Broks Levnetsbeskrivelse. Odense 1842—43. 2 Bd.
- Samlinger til Elvedgaards Historie. Odense 1845—46. 4 Bd.
- Familie-Efterretninger om de danske Ruders uddøde Adelsslægt. Odense 1845. 2 Bd.
- Weilbach, Ph., Dansk Kunstnerlexikon. 1 H. Kbh. 1877. Forts.
- Winther, N., Færøernes Historie. 4 H. Kbh. 1875.
- Zwingli, M. H., Sämmtliche Schriften im Auszuge. Herausgeg. von L. Usteri und S. Vögelin. Zürich 1819—20. 2 Bd.

Skolens Examina

agtes iaar afholdte i følgende Orden.

Skriftlig Afgangsprøve.

Lørdag d. 15de Juni 8—12 Projektionstegning; 4—8 Beregningsopgave. Mandag d. 17de Juni 8—12 Dansk Udarbejdelse (bekj. Stof); 4—8 Oversættelse fra Latin til Dansk — Arithmetisk Udarbejdelse. Tirsdag d. 18de Juni 8—12 Fransk Stil — Geometrisk Udarbejdelse; 4—8 Dansk Udarbejdelse (fri Opgave).

Fjerde Klasse, der faaer sine Opgaver sendte fra Ministeriet: Mandag d. 17de Juni 8—12 Dansk Udarbejdelse; 4—8 Geometrisk Udarbejdelse. Tirsdag d. 18de Juni 8—12 Latinsk Stil; 4—8 Arithmetisk Udarbejdelse.

Lørdag d. 29de Juni Kl. 8 **Prøve** for de Aspiranter, der ere indmeldte til anden og tredie Klasse.

Den **skriftlige Aarsprøve** falder mellem 1ste og 3die Juli undtagen for femte Klasse, hvis Prøve falder sammen med Dimittendernes.

Mundtlig Afgangsprøve og Skolens mundtlige Aarsprøve.

Torsdag den 4de Juli.

Kl.		Kl.	
8	V Oldnordisk Hf.	4	V Engelsk Hf.
	IV Historie Ms.		III Græsk Hs.
	II Geografi Ng.		II Geometri Pt.
	Fbkl. Fransk Sk.		I Dansk L.

Fredag den 5te Juli.

IV Tydsk Sn.	V Fransk Sk.
III Fransk Mm.	III Religion Js.
II Historie Js.	II Arithmetik Pt.
Fbkl. Geografi Ngd.	I Historie Hf.

Lørdag den 6te Juli.

8 IV Geografi Ng.	4 V Matematik Pt.
III Historie Ms.	IV Fransk Mm.
I Matematik Pt.	II Latin Hs.
Fbkl. Dansk Js.	I Naturhistorie Ngd.

Mandag den 8de Juli.

8 IV Græsk Hs.	4 V Græsk Kl.
III Geografi Ng.	IV—III—II Naturlære
I Fransk Sk.	Pt. Sk.
Fbkl. Historie Hf.	II Tydsk Sn.
	I Religion Js.

Tirsdag den 9de Juli.

Kl. 8 III a Latin Sn. III b Matematik Ms. II Fransk Sk. I Tydsk Hf.	Kl. 3 V Latin Frch. 4 V Naturlære Pt. III Tydsk Hf. Fbkl. Naturhist. Ng. 7 Dim. Græsk Kl.
---	---

Onsdag den 10de Juli.

8 Dim. Historie Hs. I Geografi Ng. 9 IV a Matematik Ms. 11 Dim. Oldnordisk Hf. IV b Latin Kl.	3 III Naturhistorie Ngd. 4 II Religion Js. 5 Dim. Engelsk Hf. IV a Latin Kl. IV b Matematik Ms.
---	--

Torsdag den 11te Juli.

7 Dim. Latin Frch. 8 Dim. Matematik. Pt. Fbkl. Religion Js. 11 Dim. (spr.) Naturl. Ms.	3 Dim. (m.) Naturl. Pt. V Historie Hs. IV Naturlære Ng. III b Latin Sn.
--	---

Fredag den 12te Juli.

- 8 III a Matematik Ms.
 II Naturhistorie Ngd.
 I Latin Sn.
 Fbkl. Tydsk Hf.
 9 **Dim.** Fransk Sk.

Fredagen den 12te Juli bekendtgjøres Udfaldet af Censuren for samtlige Klasser, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse om Aftenen Kl. 8.

Lørdagen den 13de Juli Kl. 8 bliver **Prøve** af de Disciple, der ere indmeldte til første og Forberedelsesklassen.

Torsdagen den 15de August Kl. 12 Middag maa de nyoptagne Disciple være paa Herlufsholm. De ældre Disciple give Møde i Løbet af Eftermiddagen. Fredag den 16de til sædvanlig Tid begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes Disciplenes Forældre og Værger, saavel som Enhver, der har Interesse for Skolen og dens Gjerning.

Joh. Forchhammer.

